

ПРОУЧВАНЕ И АНАЛИЗ НА ПОТРЕБНОСТИТЕ НА УЯЗВИМИТЕ И МАЛЦИНСТВЕНИ ГРУПИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА МИГ БАЛЧИК-ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО С ОГЛЕД СОЦИАЛНОТО ИМ ВКЛЮЧВАНЕ С ПОДКРЕПАТА НА ИНТЕРВЕНЦИИ НА СТРАТЕГИЯТА

Подзаглавие: проучването, идентифицирането и подробното описание и анализ на потребностите на заинтересованите страни с фокус социална справедливост на територията на МИГ Балчик-Генерал Тошево, **с фокус публичен сектор: социално включване подкрепено чрез Стратегията за ВОМР 2021-2027**

Настоящият анализ е изготвен в рамките на Договор № 17/09.05.2023 за услуга с предмет: „Проучвания и анализи на територията на МИГ „Балчик-Генерал Тошево“ – 3 броя“, във връзка с реализацията на проект с административен договор № РД 50-43/15.03.2023, изпълняван от СНЦ МИГ „Балчик-Генерал Тошево.

Съдържание

Съкращения	4
Резюме	7
Методология.....	11
Статистика на макро и микро ниво на ЕС с фокус публичен сектор за целевата територия.....	13
ü Категория развити региони в ЕС.....	15
ü А“ райони за държавна помощ в ЕС.....	19
ü Европа по-близо до гражданите.....	21
ü Нови възможности за растеж, но и риск от нови различия.....	26
ü Социална инфраструктура в ЕС.....	30
ü По-социална и по-приобщаваща Европа.....	30
ü Бедност и социално изключване в ЕС	32
ü Европейският стълб на социалните права и неговият план за действие.....	34
ü Равенство между половете в ЕС.....	39
ü Стратегия за равенство между половете 2020—2025	40
ü Измерване на социалния напредък на регионално ниво.....	41
ü Коефициент на плодовитост на регионално ниво.....	46
ü Световен коефициент за управление на регионално ниво.....	50
ü Публичното управление е процес на вземане и изпълнение на правителствени решения.....	54
ü Добро управление и административен капацитет.....	54
ü Шестте измерения на управление.....	55
ü Индекс за качество на управлението в ЕС	57
ü Целите за Устойчиво Развитие в национален и регионален план....	60
ü Национални инвестиции и сближаване.....	74
ü Принципът на допълняемост в европейските структурни и инвестиционни фондове	75
ü Институционалната автономност	77
ü Заключение.....	79
ü По-зелена, нисковъглеродна Европа.....	81

Термини по актуални политики за региона в екологичен аспект	83
Препоръки	95
Приложения	94
Източници на информация	96
Приложение 1 - Европейски стълб на социалните права	1-15
Приложение 2 - ЦУР самооценка	1-7

Този документ е създаден в рамките на изпълнението на Дейност: Проучвания и анализи на територията и Дейност: Подготовка на стратегия за ВОМР, включително консултиране на местната общност във връзка с подготовката на стратегията по Проект Подготвителни дейности за разработване на Стратегия за ВОМР за програмен период 2023–2027 г., финансиран по BG06RDNP001-19.610-Подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности“ на мярка 19 „Водено от общностите местно развитие“ от Програмата за развитие на селските райони за периода 2014 – 2020 г. с Бенефициент Сдружение МЕСТНА ИНИЦИАТИВНА ГРУПА БАЛЧИК - ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО,

Срок на изпълнение: 6 месеца; 15 март – 15 септември 2023 г.

Изпълнител на проектните дейности: „КайтКонсулт“ ЕООД, телефон: +359 888 249 266
e-mail: t3consultingltd@gmail.bg , WWW. T3CONSULT.EU

Съдържанието на този материал не представлява непременно официалната позиция на Европейския съюз.

официална информация

Препоръки

Постигнато досега

ТАБЛИЦИ

Таблица 2 Финансиране отпуснато за 11 тематични цели за 2014-2020 съпоставено с петте ЦП за 2021-2027г.....	18
Таблица 9.5 показатели на еврoпa по близo до гpaжданите цели за 2023г. и постигнати резултати до края на 2020г.....	21
Таблица 1 естествен прираст на населението, нетна миграция и общ прираст на населението по регионална типология на градските и селските райони и по тип метрополен регион.....	26
Таблица 9.4 показатели за социална инфраструктура:цели за 2023 и постигнати резултати до края на 2020г.....	29
Таблица 5.5 разлика между половете в нивата на заетост и безработица по групи региони 2020 година.....	39
Таблица 5.8 регионален индекс на социален напредък на Европейския съюз цел за 2020 година.....	43
Таблица 6.1 естествена промяна на населението, нетна миграция и обща промяна на населението 2010 - 2019 г.....	43
ВСС	
Таблица 7.1 Средни оценки за EQI по категории региони, Всички години (средна стойност за ЕС=0).....	57
Таблица 9.2 показатели за „По-зелена Европа“: Цели за 2023г. и постигнати резултати до края на 2020г.....	79

ФИГУРИ:

Фигура 1 АНАЛИЗ НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ТЕРИТОРИАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ 2021-2027,.....	10
---	----

Фигура 2 Категория региони за политиката на сближаване(ЕФРР И ЕСФ+) 2021-2027г.....	15
Фигура 9.1 финансиране на политиката на сближаване на глава от населението по видове региони 2014-2020г.....	17
Фигура 9.2 области на регионана гържавна	19
Фигура 3 равнище на заетост(20-64) години 2020г.....	23
Фигура 4 продължителност на живота 2019г.....	24
Фигура 2.5 преход на регионите между категориите на развитие, 2000- 2019г.....	28
Фигура 5.12 население, застрашено от бедност или социално изключване, 2019г.....	32
Фигура 5.6 дял на хората, застрашени т бедност или социално изключване по степен на урбанизация, 2019г.....	33
Фигура 5.7 промяна в дела на хората, застрашени от бедност или социално изключване по степен на урбанизация-2012-2019г.	33
Фигура 5.14 продоволствена бедност ,2019.....	35
Фигура 5.15 удовлетвореност от усилията за справяне с бедността, 2019г.....	36
Фигура 5.8 степен на застрашените от бедност или социална изключване по степен на урбанизация, 2019г.....	36
Фигура 5.13 подмяна в дела на хората, живеещи в остри материални лишения по степен на урбанизациям2012 -2019г.....	37
Фигура 5.19 разлика между равнищата на заетост за мъже и за жени(на възраст 20-64 години) 2020 г.....	38
Фигура 5.20 разлика между равнищата на безработица за мъже и за жени 2020 година.....	38

Фигура 5.29 индекс за постижения и неравностойно положение на жените 2021 г.....	40
Фигура 5.25 регионален индекс на социалния напредък на ЕС за 2020 година по групи региони.....	40
Фигура 5.30 регионален индекс на социалния напредък на ЕС, 2020г.....	41
Фигура 5.31 регионален индекс на социалния напредък на ЕС, подиндекси 2020г.....	41
Фигура 6.4 очаквана продължителност на живота при раждане, 2001 - 2019г.....	44
Фигура 6.5 обща очаквана продължителност на живота при раждане по регионална типология „град-село“ 2019г.....	44
Фигура 6.2 продължителност на живота 2019г.....	45
Фигура 6.7 коефициент на плодовитост по регионална типология град-село“ 2019г.....	45
Фигура 6.8 пирамида на населението в Европейския съюз 2020 – 2040г.....	46
Фигура 6.4 население на възраст 0-29 години спрямо население на възраст 30-59г. 2020г.....	47
Фигура 6.5 промяна на броя на населението на възрастови групи през периода 2020-2029г.....	47
Фигура 6.9 обща удовлетвореност от живота според степента на урбанизация 2018г.....	49
Фигура 6.11 средна оценка за удовлетвореност на личните взаимоотношения според степента на урбанизация 2018 г.....	49
Фигура 6.12 средна оценка за удовлетвореност от финансовото положение според степента на урбанизация 2018г.....	50

фигура 6.13 среден еквивалентен нетен доход на домакинство според степеня на урбанизация 2019г.....	50
фигура 6.18 услуги спрямо броя на населението в големите градове, малките градове и селата в ЕС 2018г.....	51
фигура 6.20 хора, които са склонни да се доверят на ЕС според степен на урбанизация, 2019г.....	51
фигура 6.21 хора, които считат, че техният глас се зачита в ЕС според Степен на Урбанизация, 2019г.....	52
фигура 7.1 доверие в националното (горе) и местното управление(долу) 2013-2021г.....	54
фигура 7.2 резултати на страните по петте измерения на световния показател за управление, 2020г.....	55
фигура 7.1 европейски индекс за качество на управление , 2021г.	56
фигура 7.1 Средни оценки за EQI по категории региони, всички години(средна стойност за ЕС=0).....	57
фигура 7.10 използване на интернет и компютър.....	72
фигура 7.13 общ резултат по страни в областта на електронното управление, 2016-2017, и 2018-2019г.....	72
фигура 7.14 резултати на страните в области на електронното управление, 2018-2019г.....	73
фигура 8.9 общ държавни инвестиции в избрани области на политиката, 2019г.....	75
фигура 8.10 общи държавни инвестиции в избрани области в категория“Икономически въпроси“ 2019 г.....	75
фигури 8.14 поднационални държавни разходи в избрани области на политиката, 2019г.....	76

фигура 8.20 показател за местно самоуправление 1990,2000г,2010г. и 2020г.....	76
фигура 8.21 общини по брой населението , 2018г.....	77
фигура 8.22 резултати по показатели за регионално и местно самоуправление, 2018/2020г.....	78

СЪКРАЩЕНИЯ

ВОМР	Водено от общностите местно развитие
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕСФ+	Европейски социален фонд
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
МИГ	Местна инициативна група/Местна група за действие по смисъла на Регламент (ЕС) 2021/2115
ОП	Оперативна програма
ОСП	Обща селскостопанска политика
СВОМР	Стратегия за Водено от общностите местно развитие
СПРЗСР	Стратегически план за развитие на селските райони за периода 2023 - 2027 г.
УО	Управляващ орган

ОПРЕДЕЛЕНИЯ

Бенефициент	Публичен или частен субект, образувание със или без правосубектност или физическо лице, които отговарят за започването на операциите или за започването и изпълнението им
Заинтересована страна	Група заинтересовани лица от реализиране на стратегия за ВОМР, включително и като потенциални получатели на финансова помощ и ползватели на резултати от нейното изпълнение
Индикатор за резултат	Показател за измерване на последиците от получените подкрепа по стратегията мерки от гледна точка на извършените инвестиции и постигнатите резултати
Иновативност на стратегия за ВОМР	е включване в стратегията за ВОМР на нов подход, метод или средства за реализирането ѝ, които не са прилагани на територията на местната общност чрез: а) възможност за създаване на нов за територията продукт или услуга, и/или; б) включване на дейности/мерки, които предоставят възможност за нова за територията форма на използване на природните ресурси и/или културно-историческото наследство, и/или; в) нов метод и/или начин за решаване на местните проблеми и слабости на територията, и/или; г) определяне на критерии за оценка на проектите, свързани с иновативност на проектите.

Интелигентни селища	Подход за интегрирано териториално развитие на основата на концепция (опростен вариант на стратегия или стратегия) за неговото приложение и/или като отделни, самостоятелни иновативни социални, технологични и/или цифрови решения, съответстващи на принципите на тази концепция като инструмент/и за териториално развитие на селските райони за подобряване на техните икономически, социални и/или екологични условия
Интензитет на помощта	Съотношението на публичното финансиране спрямо допустимите разходи по проекта, изразено в процент
Интервенция	Инструмент за подпомагане с набор от условия за допустимост, определени в СПРЗСР 2023 - 2027 г.
Кандидат	Лице, подало заявление за предоставяне на финансова помощ
Колективни инвестиции	Инвестиции от две или повече физически или юридически лица, които са регистрирали законно установена структура по реда на Търговския закон, Закона за кооперациите или по Закона за задълженията и договорите, която се създава за съвместно закупуване и ползване на материални активи за земеделски дейности в съответствие с чл. 73 от Регламент (ЕС) 2021/2115.
Мярка	Интервенция съгласно чл. 3, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2021/2115
Обхват на селските райони по подхода ВОМР	Общини (LAU 1), в които няма населено място с население над 30 000 души
Опит в изпълнението на подхода ЛИДЕР/ВОМР	Опит в изпълнение на дейности като координатор по проект за подготвителна помощ, като служител на МИГ и/или като член на колективния управителен орган на МИГ, изпълнявала проект по ПРСР/СПРЗСР, както и като лице, взимало участие в прилагането на подхода ВОМР в УО, участващи в прилагането на подхода, или Разплащателна агенция на ЕЗФРСР
Представител на нестопанския сектор	Лице, регистрирано по Закона за юридическите лица с нестопанска цел или по Закона за народните читалища, както и физическо лице, самоопределящо се като представител на този сектор. Физическото лице декларира писмено принадлежността си към този сектор. Общински съветник, кмет, заместник-кмет или служител в община, кметство или район, самоопределил се като представител на нестопанския сектор или представляващ друг представител на нестопанския сектор, не може да бъде член на колективния управителен орган на МИГ. Юридическо лице, в управителните органи на което член е кмет, заместник-кмет, общински съветник или служител на МИГ, не може да бъде член на колективния управителен орган на МИГ от квотата на нестопанския сектор
Представител на публичния сектор	Юридическо лице, което се представлява от орган на изпълнителната власт по чл. 19, ал. 2, 3 и 4 от Закона за администрацията или от служител на централната или териториалната администрация на изпълнителната власт, на общината, на общинския съвет, кмет и заместник-кмет на

	община, кметство или район, кметски наместник, общински съветник и областен управител, който представлява съответния орган въз основа на писмено решение, представено на МИГ, както и публично лице, което получава финансиране от държавния или общинския бюджет
Представител на стопанския сектор	Лице, регистрирано да извършва дейност по Търговския закон или по Закона за кооперациите, организация, обединяваща и защитаваща техни интереси, както и физическо лице, осъществяващо стопанска дейност по смисъла на § 1, т. 3 от допълнителната разпоредба на Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност. По смисъла на тази разпоредба кмет, заместник-кмет или общински съветник, както и юридическо лице, собственост или управлявано от кмет, заместник-кмет или общински съветник или на служител на МИГ няма право да бъде член на колективния управителен орган на МИГ от квотата на стопанския сектор
Принос от програма	Подкрепата от фондовете и националното публично и частно, ако има такова, съфинансиране за финансов инструмент
Проект към стратегията за BOMP	Операция или част от операция, за която се сключва индивидуален административен договор за изпълнение на дейности по мерки от стратегията за BOMP
Публичен принос	Всеки принос за финансирането на операции, чийто източник е бюджетът на национален, регионален или местен публичен орган, предоставеният на фондовете бюджет на Съюза, бюджетът на публичноправните субекти или бюджетът на сдружения на публични органи или публичноправни субекти
Публично лице	Публичноправна организация съгласно § 2, т. 43 от допълнителните разпоредби на Закона за обществените поръчки
Самостоятелен офис	Помещение/я в сграда, което/ито се използва/т само от МИГ
Социално земеделие	Всички дейности, при които се използват земеделски ресурси за насърчаване или разработване на социални услуги в селските райони като рехабилитация, терапия, защитена заетост*, образование през целия живот и други дейности, които допринасят за социално включване. Социалното земеделие включва следните четири основни видове дейности - рехабилитация и терапия; работно включване и социална интеграция; образование; грижа за хората. *Защитена заетост - среда, в която хората с увреждания получават услуги и обучение за развиване на работни умения и поведение и която е безопасна и не е конкурентна.
Управленски опит	Опит в управлението на юридическо лице или на ръководна длъжност в администрацията. За управленски опит се счита и заемането на длъжност в Управляващия орган на ПРСР/СПРЗСРС с опит по подхода BOMP/ЛИДЕР
Финансови параметри на стратегията за BOMP	Минимален и максимален размер на публичния принос за целия период на действие на стратегията за BOMP по съответния фонд за проекти, както и разпределението на средствата по мерките на стратегията за BOMP

Резюме

Настоящият анализ е изготвен от екипа на КайтКонсулт ЕООД за СНЦ МЕСТНА ИНИЦИАТИВНА ГРУПА БАЛЧИК - ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО в рамките на изпълнението на консултантски услуги в областта на регионалното развитие с фокус Водено от общностите местно развитие, Програма Лидер и Общата Селскостопанска политика в РБългария за периода 2021-2027.

Целта на проучването е анализ и преглед на възможностите за прилагане на BOMP на територията на Община Балчик и Община Генерал Тошево, област Добрич, България за периода 2021–2027 г.

Настоящият анализ обобщава ключови анализи, публикувани в Осми доклад за икономическо, социално и териториално сближаване: Сближаването в Европа до 2050 г, © Европейски съюз, 2022, официалната статистическа база данни на НСИ -България към юли 2023 година, както и отчетни данни на СНЦ МИГ БАЛЧИК - ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО, публикувани в ИСУН и база данни от териториалната земеделска служба в гр. Добрич и данните, достъпни от официалните електронни страници на Община Балчик и Община Генерал Тошево. Резултатите от проведените онлайн анкети и чрез директни срещи със заинтересованите страни са обобщени и представени в настоящия доклад.

Извършеното проучване също така включва и допълнителни анализи и препоръки, отнасящи се към нови аспекти на BOMP подхода, който е в постоянен процес на разработка и прецизиране от страна на СНЦ МИГ БАЛЧИК - ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО съвместно с други заинтересовани страни като част от текущия процес на програмиране.

Финансираните дейности и проекти по програма Лидер за региона, в случай че са добре планирани и изпълнени, могат да са с положително въздействие с оглед намаляване на междурегионалното и вътрешно регионалното неравенство. Като такива те се промотират и възприемат като инструмент за регионално развитие в страните членки на Европейския съюз (ЕС). Опитът до момента в държавите от ЕС показва, че има значително актуализиране на нови BOMP стратегии, които са насърчили новаторски подходи под формата на дейности по сближаване, в различни пространствени мащаби и с прилагане на модели на управление, които са в по-голяма степен основани на сътрудничество.

Синхронизирането на различни секторни интервенции в единна комплексна интервенция, насочена към потребностите на конкретна територия, може да допринесе и за преодоляване на секторното обособяване, при което често се прилагат неспецифични инструменти, без връзка с други сектори. Също така сътрудничеството между заинтересованите страни, в частност местните, е определящ елемент на BOMP подход, защото комплексните решения са често извън капацитета на една-единствена институция и следва да се прилагат едновременно според подходите отдолу-нагоре и отгоре-надолу.

Настоящият анализ отразява възгледите в момента на BOMP подходът за територията относно подходът на сближаване за устойчиво териториално развитие към юли 2023 г.

Вторият стълб на общата селскостопанска политика (Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони, ЕЗФРСР) предоставя общ набор от правила за BOMP*.

***BOMP**, базиран на опита от политиката на ЕС за развитие на селските райони; този подход се прилага успешно от 1991 като програма LEADER Програмата LEADER (съкращение на френски—Liaison entre

actions de développement de l'économie rurale—т.е. Връзки между действия за развитие на селската икономика) е инициатива на ЕС за подкрепа на проекти за развитие на селските райони, инициран на местно ниво с цел съживяване на селските райони и създаване на работни места.

В България се намират някои от най-бедните региони на ЕС, като пет от общо шест региона за планиране от ниво 2 се считат за изоставащи поради своя статут на ниски доходи. Регионалното неравенство в страната не е надлежно овладяно в рамките на предходно управление и финансиране от ЕС.

Стратегиите по ВОМР, засягащи селските общини, съответно интегрираните териториални стратегии за развитие (ИТСР) за градските общини се предвиждат като междинна и свързваща стратегия между секторни политики и програми, върху които те стъпват, и планове за интегрирано развитие на общини (ПИРО), за които СВОМР и ИТСР задават рамката за регионално развитие, която ПИРО трябва да отразяват.

Координацията между ЕЗФРСР и останалите фондове е необходима, за да се избегне припокриване на сферите на подкрепа, както и избягване на двойното финансиране, а и максимално да се увеличат полезните взаимодействия между фондовете чрез допълняемост между тях. За населените места, на чиито територии се прилага подходът ВОМР и които са подпомогани от „Програма за развитие на регионите“ 2021 - 2027 г., се прилага демаркация на инвестициите.

Новият териториален подход е с добър потенциал да допринася за изграждането на по-силни и устойчиви региони в страната, съответно да предоставя възможности на останалите 215 селски общини, както и е насочен към подкрепа на 50-те градски общини. Съгласно проекта на Партньорско споразумение, селските общини, които се явяват най-необлагодетелстваните територии в България, също ще могат да се възползват от потенциала на интегрирания подход, тъй като по СПРЗСР ще се предвиждат инфраструктурни мерки, аналогични на мерките, предвиждани по ПРР за градски общини.

Новият подход насърчава инвестиции с фокус върху конкретни (териториални/местни) потребности, по-комплексно (стратегическо) планиране, привличане на широк кръг от местни заинтересовани страни (изграждане на мрежи за взаимодействие, съгласуване, доверие, управление на различни нива), координирани многосекторни инвестиции, които способстват по-ефективно използване на ресурси, изграждане на капацитет на местни заинтересовани страни и пр. Тези елементи са с потенциал да насърчават растежа в селските общини.

Подходът със своите стратегически цели 1) генериране на териториално въздействие и осигуряване на очаквания резултати от развитието; и 2) ефективно усвояване на европейски фондове за 2021–27 г. е свързан и с рискове поради своята сложност, новост, мащаб и времеви план за реализация.

Разликата в инфраструктурата (проявяваща се в липса или недостатъчност по линия на пътна мрежа, ВиК системи и пр.), особено в по-бедните и по-слабо развитите райони, е един такъв въпрос. Подобни дефицити може да изискват и комбинирани териториални (на принципа „отдолу-нагоре“) и секторни (на принципа „отгоре-надолу“) политики, за цялостното си разрешаване. Като цяло, мащабът, дълбочината и новият характер на реформата, както и широкият кръг засегнати заинтересовани страни, ще доведат до предизвикателства при по-нататъшното нейно планиране и осъществяване. Също така ограниченото време за разработване и за подготовка на изпълнението не дава съществена

възможност за тестване, събиране на отзиви от заинтересовани страни и прецизиране на предложените решения.

От самия старт на периода 2023-2027 в ЕС подходът следва да е оперативен, независимо, че началото вече е забавено.

До момента основният опит на устойчиво развитие на регионите в България е по линия на подхода „Водено от общностите местно развитие“ (ВОМР), вкл. и проекти за трансгранично сътрудничество (ТГС).

Водено от общността местно развитие ВОМР в България през настоящия програмен период се прилага като многофондов и като еднофондов подход. Многофондовият модел включва във ВОМР да участват пет финансиращи програми. Те са: Програмата за развитие на селските райони, ОП „Развитие на човешките ресурси“, ОП „Околна среда“, ОП „Иновации и конкурентоспособност“, ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“. Правилата за координация между УО на ОП и Местните инициативни групи (МИГ), свързани с прилагането на ВОМР, са определени в специално постановление на Министерския съвет (Постановление 161/2016 на МС). В постановлението се регламентира координацията на разработването, подбора и изпълнението на стратегии и проекти на ВОМР, подкрепяни от повече от един Европейски структурен и инвестиционен фонд (ЕСИФ). Координационният механизъм, описан в постановлението на МС, включва определянето на УО на ПРСР като отговорен управляващ орган за прилагането на ВОМР, а също и за създаването на Координационен комитет на ВОМР. Членовете на Координационния комитет са представители на всички програми, участващи в прилагането на ВОМР, други власти и органи, които имат отговорности за селското стопанство, социалните и регионалните политики, включително РСР в региони от ниво 2. УО на ПРСР подкрепи създаването на МИГ чрез техническа помощ. Това помогна на местните общности да се организират, да развият умения и знания за подготовка на стратегии за ВОМР—рамковият документ насочваше инвестициите. Периодът за създаването на МИГ и за подготовката на стратегиите отне до две години. УО и МИГ подписват споразумение за изпълнение. УО на програмите изготвят насоки за оценка на проекти, подадени по стратегии за ВОМР. Насоките включват изисквания към кандидатите и проектите, които трябва да бъдат финансирани по съответните програми в рамките на стратегиите и условията за изпълнение на проекти. Наблюдението за изпълнението на стратегиите за ВОМР се осъществява от УО на водещия фонд и от МИГ. УО на ПРСР изготвя доклади за изпълнението на стратегиите за ВОМР в края на всеки шест месечен период и ги представя на Координационния съвет за управление на средствата на Европейския съюз и на комитетите за наблюдение на програмите,

участващи във финансирането на стратегиите. Изпълнението на отделни проекти в рамките на стратегиите за BOMP се извършва в съответствие с изискванията на всяка програма. Докладването, проверката и наблюдението на проектите по стратегиите за BOMP се извършва в ИСУН. Изпълнението на проект в рамките на стратегия за BOMP се наблюдава от МИГ, както и от органите, отговорни за управлението и контрола на съответната програма.

Цели на политиката на ЕС за периода 2021 – 2027 г.

1. По-интелигентна Европа (иновативна и интелигентна икономическа трансформация)
2. По-зелена, нисковъглеродна Европа (включително енергиен преход, кръгова икономика, адаптиране към климата и управление на риска)
3. По-свързана Европа (мобилност и свързаност с ИКТ)
4. По-социална Европа (Европейски стълб на социалните права)
5. Европа, по-близо до гражданите (устойчиво развитие на всички видове територии)

* Селски общини също ще могат да получават финансиране по ПРР по приоритетни оси 1 и 2 в следните области: индустриални зони, национална пътна инфраструктура, градска мобилност и здравна инфраструктура, в случай че изброеното е част от концепция за ИТИ.
 СПРЗСР – Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони (СПРЗСР); ПМДРА – Програма за морско дело, рибарство и аквакултури: 2021 – 27 г.

Източник: АНАЛИЗ НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ТЕРИТОРИАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ 2021-2027, © WBG/Международната банка за възстановяване и развитие, октомври 2022

Методология

Извършеният анализ **„Проучване и анализ на въздействие от изпълнението на СВОРП на територията на МИГ „Балчик-Генерал Тошево“ в проектите към Стратегията за ВОРП 2021-2027“:**

3 част - проучването, идентифицирането и подробното описание и анализ на потребностите на заинтересованите страни с фокус социална справедливост на територията на МИГ Балчик-Генерал Тошево, с фокус публичен сектор: социално включване подкрепено чрез Стратегията за ВОРП 2021-2027

е с обхват на проучването на територията на действие на МИГ-Балчик-Генерал Тошево.

Използваните методи за реализиране на проучването са:

- р проучване на налични документи (кабинетно проучване)
- р анкетно проучване (стандартизирани въпросници)
- р групови дискусии (фокус-групи), организирани по типологични групи, съобразно характера на изследваната среда и процеси;
- р експертни интервюта
- р други количествени и качествени методи като SWOT, PESTLIED анализи, както и онлайн платформи за самооценка, финансирани и промотирани от ЕК на ЕС по тематични цели.

Основна цел на проучването:

Проведените три броя проучвания и анализи на територията на МИГ Балчик-Генерал Тошево с различна тематична насоченост и обхват са отправна точка за подготовка на Стратегията за ВОМР 2021-2027. Проучванията и свързаните с тях анализи на резултатите следва бъдат насочени не само към съществуващото състояние на развитието, проблемите и нуждите, но и ще включват и аспирациите, ангажиментите, намеренията на местните власти, организациите, неформалните лидери и други заинтересовани в развитието на територията страни. Следва бъдат идентифицирани и анализирани наличните и потенциални ресурси в подкрепа устойчивото развитие на територията на МИГ Балчик-Генерал Тошево с акцент на използването на потенциала на местната идентичност. Събраните и оценени в процеса на подготовка на Стратегията за ВОМР 2021-2027 данни от извършените проучвания и анализи следва да дадат количествена и качествена оценка на параметрите на съществуващото състояние и тенденциите за развитие ще бъдат предпоставка да бъдат изведени и описани основните нужди и потенциала за развитие на територията на МИГ Балчик-Генерал Тошево, към които да бъдат насочени реални интервенции по Стратегията за ВОМР, решаващи конкретни нужди и проблеми с възможности за финансиране по Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2023-2027 г и прилагачи подхода ВОМР програми, финансирани от фондовете на ЕС.

Статистика на макро и микро ниво на ЕС с фокус публичен сектор за целевата територия

За целите на статистическите анализи по теми в тази глава са използвани източници на информация, както следва:

- за макро ниво ЕС, държава, област са цитирани параграфи от Осми доклад за икономическо, социално и териториално сближаване: Сближаването в Европа до 2050 г, © Европейски съюз, 2022
- за микро ниво община, населено място са цитирани параграфи от справки, предоставени от НСИ и официална статистика на министерства, УО по тематични политики.

Ä Местонахождение (Място на изпълнение на проекта) Държава България, Област 1 Добрич (BG332):

Територията на МИГ Балчик Генерал Тошево е кохерентна, хомогенна и с непрекъснати граници и включва 2 общини -Балчик и Генерал Тошево И двете общини са селски, включена в Приложение № 1 към Условието за кандидатстване .Общините Балчик и Генерал Тошево, формиращи територията на МИГ Балчик-Генерал Тошево влизат в състава на област Добрич, Североизточен район на планиране. Община Балчик се намира в югоизточната, а община Генерал Тошево в североизточната част на областта. Населените места на територията на действие на МИГ Балчик- Генерал Тошево са 64 – **два града (общинските центрове гр. Балчик и гр. Генерал Тошево)** и 62 села – 21 в община Балчик и 41 в община Генерал Тошево.

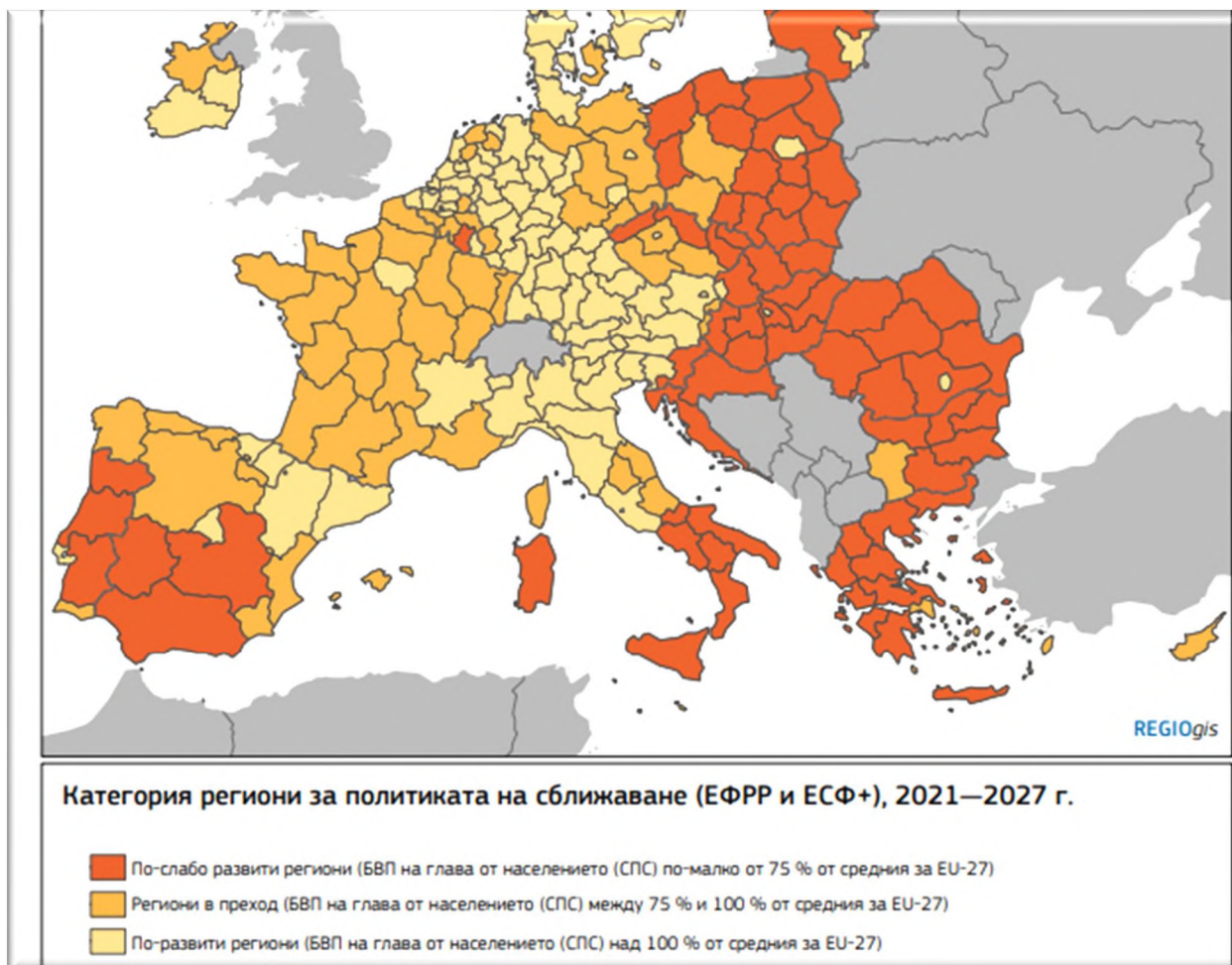
0803 община Балчик	62788 с.Рогачево	17511 с.Градини
02508 гр.Балчик	66250 с.Сенокос	18575 с.Горица
03174 с.Безводица	67951 с.Соколово	24339 с.Дъбовик
04515 с.Бобовец	69643 с.Стражица	29444 с.Житен
06793 с.Брястово	73095 с.Тригорци	31303 с.Зограф
18160 с.Гурково	77390 с.Храброво	32467 с.Изворово
23769 с.Дропла	78639 с.Църква	34045 с.Йовково
24387 с.Дъбрава	0812 община Генерал Тошево	35393 с.Калина
31245 с.Змеево		36467 с.Кардам
36453 с.Карвуна	00360 с.Александър Стамболийски	38217 с.Конаре
39459 с.Краево	02484 с.Балканци	39284 с.Краище
39623 с.Кремена	03157 с.Бежаново	39534 с.Красен
44882 с.Ляхово	10183 с.Василево	40885 с.Къпиново
48982 с.Царичино	10422 с.Великово	44179 с.Лозница
53120 с.Оброчище	11329 с.Вичово	44714 с.Люляково
58270 с.Преспа	14711 гр.Генерал Тошево	46351 с.Малина

53391 с.Огражден
56040 с.Петлешково
56509 с.Писарово
56736 с.Пленимир
58181 с.Преселенци
58414 с.Присад
58832 с.Пчеларово
61159 с.Равнец
62829 с.Рогозина
63046 с.Росен
63094 с.Росица
66620 с.Сираково
67756 с.Сноп
67773 с.Снягово
68196 с.Спасово
68326 с.Средина
70634 с.Сърнино
75068 с.Узово
81219 с.Чернооково

ü Категория развити региони в ЕС

Типове региони по NUTS 2 Политиката на сближаване за периода 2021—2027 г. използва три категории региони, класифицирани според БВП на глава от населението за 2015 г., 2016 г. и 2017 г. (вж. картата). По-слабо развити региони: БВП на глава от населението (СПС) е под 75 % от средния за EU-27. Региони в преход: БВП на глава от населението (СПС) е между 75 % и 100 % от средния за EU-27. По-развити региони: БВП на глава от населението (СПС) е над 100 % от средния за EU-27.

ü територията на МИГ Балчик -Генерал Тошево попада в по-слабо развити региони според ЕС статистиката.

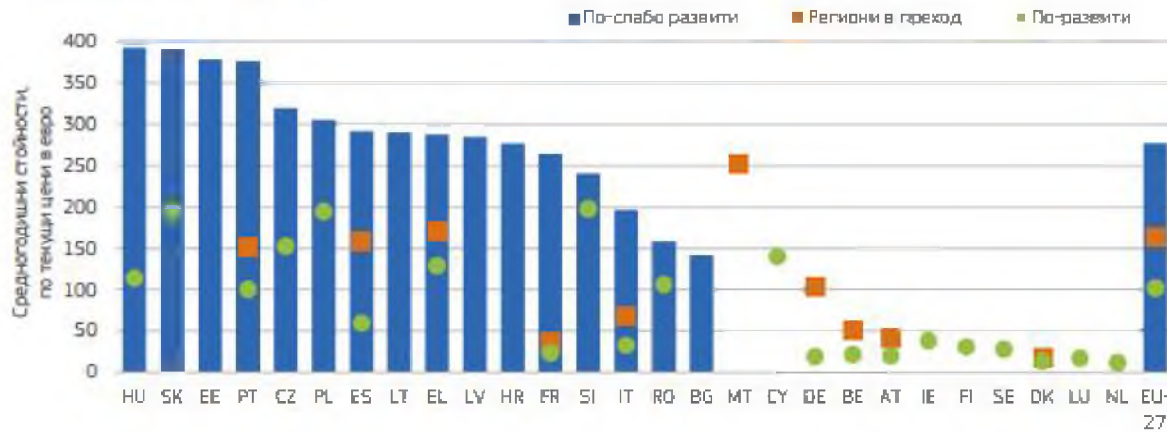
Политиката на сближаване е основният източник на инвестиции на ЕС в икономическото и социалното развитие в целия Съюз. Финансира се от три фонда - Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Кохезионния фонд (КФ) и Европейския социален фонд (ЕСФ). ЕФРР, който е най-големият от трите фонда, се разпределя между регионите (на ниво NUTS 2) въз основа на техния БВП на глава от населението и други показатели като например равнището на безработица. Най-много средства получават по-слабо развитите региони (определени като региони с БВП на глава от населението под 75 % от средния за ЕС); следвани от регионите в преход (с ниво на БВП между 75 % и 90 % от средния); а най-малко получават по-развитите региони, т.е. оставащите средства (Карта 9.1). Освен това, част от ЕФРР се разпределя и за европейско

трансгранично сътрудничество (Interreg), като се осигурява подкрепа за: гранични региони, големи региони в ЕС, включващи няколко държави членки, като региони на река Дунав или Балтийско море и региони в различни държави членки, които са приели съвместен подход за справяне с общи проблеми. Кохезионният фонд, разпределян на национално ниво, е ограничен за държави членки с брутен национален доход (БНД) под 90 % от средния за ЕС и се свежда до финансиране на инвестиции в транспорт, екологична инфраструктура и енергетика. ЕСФ - основният източник за финансиране на инвестициите в човешки ресурси, също се разпределя на национално ниво между държавите членки, като се има предвид тяхното население, безработица и нива на образование. През 2014—2020 г. бе допълнен от Инициативата за младежка заетост (ИМЗ), за да се предостави подкрепа на млади хора на възраст под 25 години, които не работят, не учат и не се обучават (NEET), живеещи в региони, в които през 2012 г. младежката безработица е надхвърляла 25 %.

1 За програмния период на 2021—2027 г. регионите в преход се определят като региони с БВП на глава от населението между 75 % и 100 % от средния за ЕС.

Въздействие на политиката на сближаване • засилване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите (НИДТРИ); • подобряване на достъпа до ИКТ, както и на тяхното използване и качество; • повишаване на конкурентоспособността на МСП; • подпомагане преминаването към икономика с ниски нива на въглеродни емисии; • насърчаване на адаптацията към изменението на климата, както и избягването и управлението на риска; • съхраняване и опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност; • насърчаване на устойчивия транспорт и премахване на участъците с недостатъчен капацитет в ключова мрежова инфраструктура; • насърчаване на устойчивата и качествена заетост и подкрепа за мобилността на работната сила; • насърчаване на социалното приобщаване, борба с бедността и дискриминацията; • инвестиции в образованието, обучението, включително професионалното обучение за придобиване на умения и ученето през целия живот; и • повишаване на институционалния капацитет на публичните органи и ефективността на публичната администрация.

Фигура 9.1 Финансиране на политиката на сближаване на глава от населението по видове региони, 2014–2020 г.

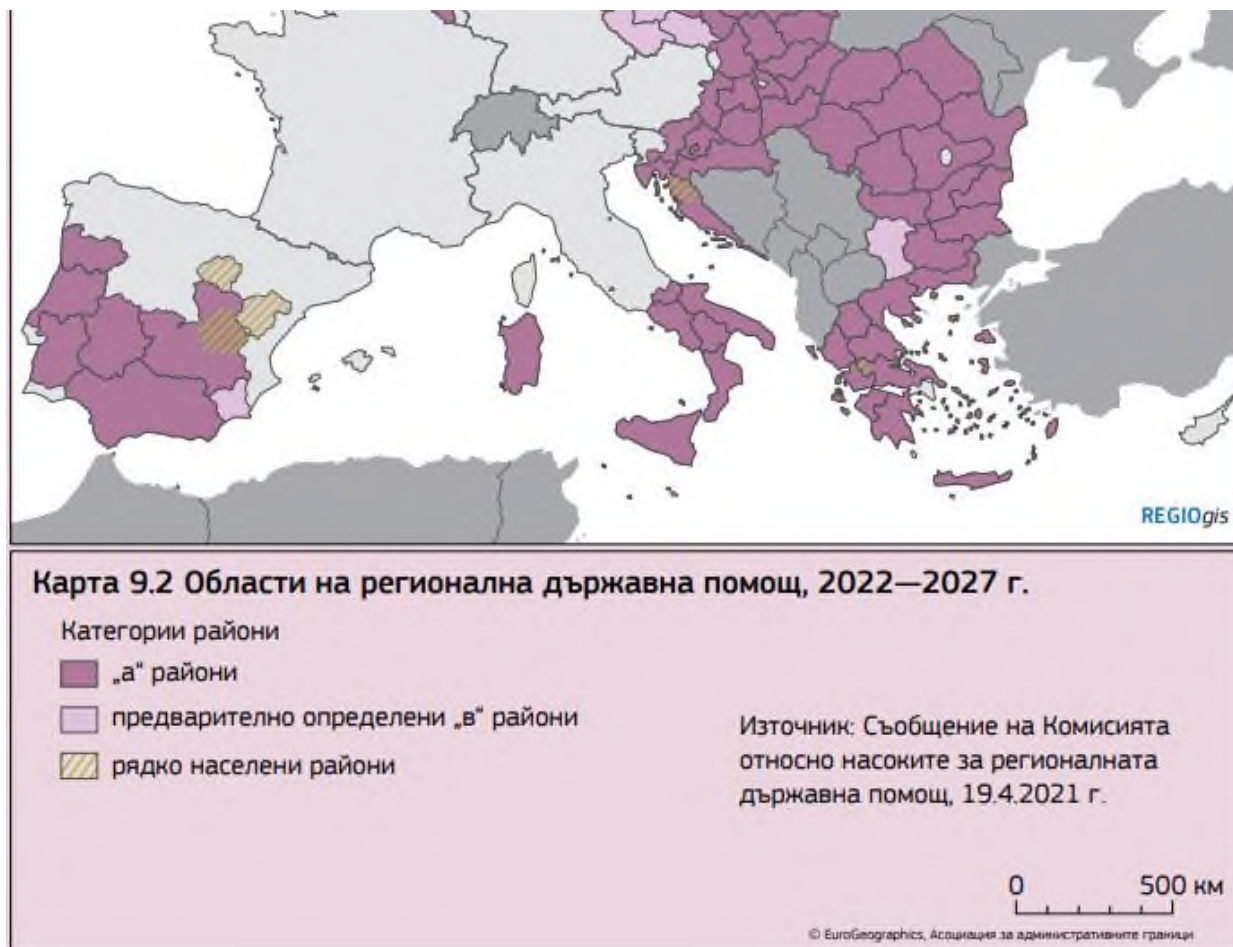
Финансирането по политиката на сближаване включва ЕФРР, КФ, ЕСФ и ИМЗ. Счита се, че Кохезионният фонд равномерно се разпределя между държавите членки по отношение на населението. Същото се отнася и за финансирането на ИМЗ и Европейското транснационално сътрудничество по линия на ЕФРР. Финансирането на междурегионалното сътрудничество в рамките на последното не е отразено във фигурата. То е много малко, възлиза средно на по-малко от 1 евро на човек. Страните са подредени по отношение на финансирането, насочено към по-слабо развитите региони спрямо тяхното население, а след това по финансирането, насочено към регионите в преход и по-развитите региони на глава от населението, в зависимост от това кое от тях е най-голямо. Финансирането, насочено към най-отдалечените региони, което се отнася за Испания, Франция и Португалия, е изключено, както и финансирането, насочено към рядко населените северни региони на Финландия и Швеция. Във всеки случай това възлиза на 33,6 евро на човек, живеещ в тези региони.

Източник: Изчисления на ГД REGIO.

	Отпусканите от ЕС средства за 2014—2020 г. съпоставени с целите на политиката за 2021—2027 г.	Планирани средства от ЕС в млн. евро към 31.12.2020 г.	% от общия бюджет на политиката за сближаване	Изразходвано финансиране на ЕС в млн. евро към 31.12.2020 г.	% от финансирането на ЕС към 31.12.2020 г.
ЦП1	По-интелигентна Европа	95 903,2	27,0 %	51 549,5	53,8 %
ЦП2	По-зелена Европа	68 662,0	19,4 %	29 158,0	42,5 %
ЦП3	Свързана Европа	64 106,8	18,1 %	36 871,1	57,5 %
ЦП4	Социална Европа	111 115,8	31,3 %	59 598,1	53,6 %
	Други	14 992,3	4 %	7 228,5	48,2 %
	Общо за политиката на сближаване	354 780,0	100,0 %	184 405,2	52,0 %
	От които: ЦП5 Европа по-близо до гражданите	31 000,0		12 000,0	39,0 %

Финансирането, отпуснато за 11 тематични цели за 2014—2020 г., е приблизително съпоставено с петте ЦП за 2021—2027 г. Целта „Европа по-близо до гражданите“ обхваща няколко интегрирани териториални мерки, включени в различни тематични цели, като свързаното с тях финансиране може да се оцени само приблизително.

Източник: Cohesion Open Data — <https://cohesiondata.ec.europa.eu/d/aesb-873i>.

„а“ райони, които включват най-отдалечените региони и регионите по NUTS 2, в които БВП на глава от населението по стандарт на покупателната способност (СПС) е 75 % от средната стойност за EU-27 или по-малко (въз основа на усреднените регионални данни на Евростат за 2016—2018 г.); и • предварително определени „в“ райони, които включват региони по NUTS 2, определени преди това като „а“ райони през 2017—2020 г., както и слабо населени райони (т.е. региони по NUTS 2 с гъстота по-малко от осем жители на кв.км или региони по NUTS 3 с гъстота по-малко от 12,5 жители на кв.км (въз основа на данни на Евростат за гъстотата на населението за 2018 г.). Има и друга категория „в“ райони - това са региони, които дадена държава членка може да определи по свое усмотрение като нуждаещи се от подкрепа, въпреки че трябва да докаже, че те отговарят на определени социално-икономически критерии (този вид региони са познати като „в“ райони, които не са предварително определени). Затова в насоките е посочено, че критериите, използвани от държавите членки за определяне на „в“ районите, трябва да отразяват различните положения, при които може да се оправдае отпускането на регионална помощ. Следователно критериите следва да са свързани със социално-икономическите, географските или структурните проблеми, които могат да възникнат във „в“ райони, и трябва да се предвидят достатъчно гаранции, че предоставянето на регионална държавна помощ няма да повлияе на условията на търговия до степен, противоречаща на общия интерес. Общият максимален обхват на „а“ и „в“ районите е определен на 48 % от населението на EU-27 през 2018 г. За периода на 2022—2027 г. допустимите „а“ райони се намират

най-вече в източните държави членки и региони в Южна Европа; предварително определените „в“ райони са най-вече в най-северните части на Швеция и Финландия и в централна Испания (където те съвпадат с рядко населените региони) и в някои източни държави членки. В отговор на икономическия хаос, предизвикан от пандемията от COVID-19, Европейската комисия установи целеви инструменти като Временната рамка за мерките за държавна помощ. Пандемията може да има по-дълготрайни последици в някои области, отколкото в други, въпреки че на този етап е твърде рано да се предскаже нейното дългосрочно въздействие и да се определи кои ще бъдат особено засегнатите области. Затова Комисията планира междинен преглед на картите на регионалните помощи през 2023 г., който ще вземе под внимание най-новите налични статистически данни.

Напредък в инвестициите и мониторинга на основните резултати за периода на 2014—2020 г. общо 68 млрд. евро от ЕФРР и КФ бяха заделени за целите на „по-зелена Европа“, като те бяха насочени към повишаване на енергийната ефективност и енергията от възобновяеми източници; подобряване на екологичната инфраструктура; развитие на кръговата икономика; смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптиране към него; избягване на риска; биологично разнообразие и чист градски транспорт. Финансирането представлява 19 % от общия размер на отпуснатите средства по политиката на сближаване за посочения период.

В края на 2020 г. финансирането на проекти, избрани по тези цели, надвишава наличното финансиране от ЕС с около 12 %, а за инвестиционни проекти са изразходвани около 29 млрд. евро (42 % от общите средства, отпуснати от ЕС).

Инвестициите за устойчива енергия бяха подкрепени през периода в почти всички държави членки, докато тези за екологична инфраструктура (за подобряване на водоснабдяването, пречистването на отпадъчните води и управлението на отпадъците) и за избягване на риска са съсредоточени главно в развиващите се държави членки в Източна Европа и в по-слабо развитите региони и регионите в преход в Южна Европа. Инвестициите в чист градски транспорт (линии на метрото и трамваи) се подкрепят само в малък брой държави членки.

Таблица 9.5 Показатели на „Европа по-близо до гражданите“: Цели за 2023 г. и постигнати резултати до края на 2020 г.

	Цел за 2023 г.	Избрани проекти	Изпълнени, брой и % от целта
Брой жители, живеещи в райони с интегрирани стратегии за градско развитие	42 695 000	44 714 000	25 279 000 (59 %)
Незастроени площи, създадени или рехабилитирани в градските райони (в кв.м)	39 910 000	53 427 000	15 221 000 (39 %)
Обществени или търговски сгради, построени или обновени в градските райони (в кв.м)	2 403 000	3 075 000	716 000 (30 %)

Източник: Cohesion Open Data — <https://cohesiondata.ec.europa.eu/d/aesb-873i>

- Населението на ЕС все още не е започнало да намалява като цяло, но вече всеки един от трима живее в регион, който е загубил население през последното десетилетие.
 - Поради намаляващия брой на жените в детеродна възраст, същевременно коефициентът на плодовитост от четири десетилетия насам е под нивото, осигуряващо положителен прираст, прогнозите показват, че населението на ЕС ще започне да намалява през следващите десетилетия. Според предвижданията до 2040 г. делът на населението, което живее в свиващи се региони, ще достигне 50 %.
 - През последното десетилетие очакваната продължителност на живот се увеличава и сближава в ЕС, но все още остават значителни различия. Продължителността на живот е особено ниска в източните селски райони, докато в северозападните държави членки продължителността на живот в селските райони е почти същата или дори по-висока от тази в градските райони.
 - Благодарение на високата и увеличаваща се продължителност на живот и застаряването на поколението на демографския бум се очаква населението на възраст 65 и повече години да нарасне в почти всички региони, а броят на хората в трудоспособна възраст, юношите и децата се очаква да намалее. В много южни и източни региони се очаква този спад да бъде над два пъти по-голям от средния за ЕС.
 - Хората в селските райони в ЕС са еднакво доволни от живота в сравнение с тези, живеещи в градовете. Но докато в източните държави членки жителите на градовете са доволни от живота в сравнение с жителите на селата, в северозападните държави членки се наблюдава обратна тенденция.
 - Средно доходите на домакинствата са по-високи в градовете, отколкото в селските райони в почти всички държави членки. В северозападната част на ЕС обаче повече селски домакинства са по-удовлетворени от финансовото си състояние в сравнение с домакинствата в градовете.
- Това може би се дължи на високата и увеличаваща се цена на жилищата в градовете в сравнение със селата.
- Жителите на селските райони трябва да пътуват на по-далечни разстояния от своите събратя, живеещи в града, за да достигнат до много обществени и частни услуги. Въпреки че някои местни услуги могат да се достигнат пеша или с велосипед, жителите на селските райони разчитат на автомобили или автобуси, за да се възползват от повечето услуги.
 - Регионалните центрове предлагат повече услуги на хората, живеещи в околността, отколкото други населени места със същия размер. Онези села, градчета и по-малки градове, които представляват най-голямото населено място в рамките на 45 минути пътуване с автомобил, е вероятно да разполагат с магазини, основни и средни училища, банки, лекари, аптеки, болници и университети, което означава, че те могат да функционират като икономическа и социална опорна точка за по-разширения регион.
 - В сравнение с жителите на градовете, жителите на селата по-рядко имат доверие в ЕС, както и по-рядко считат, че техният глас има значение в ЕС или се чувстват привързани към ЕС.

Това разделение между градските и селските райони може да допринесе до нарастване на политическата поляризация. Жителите на селските райони са по-склонни да се доверяват на

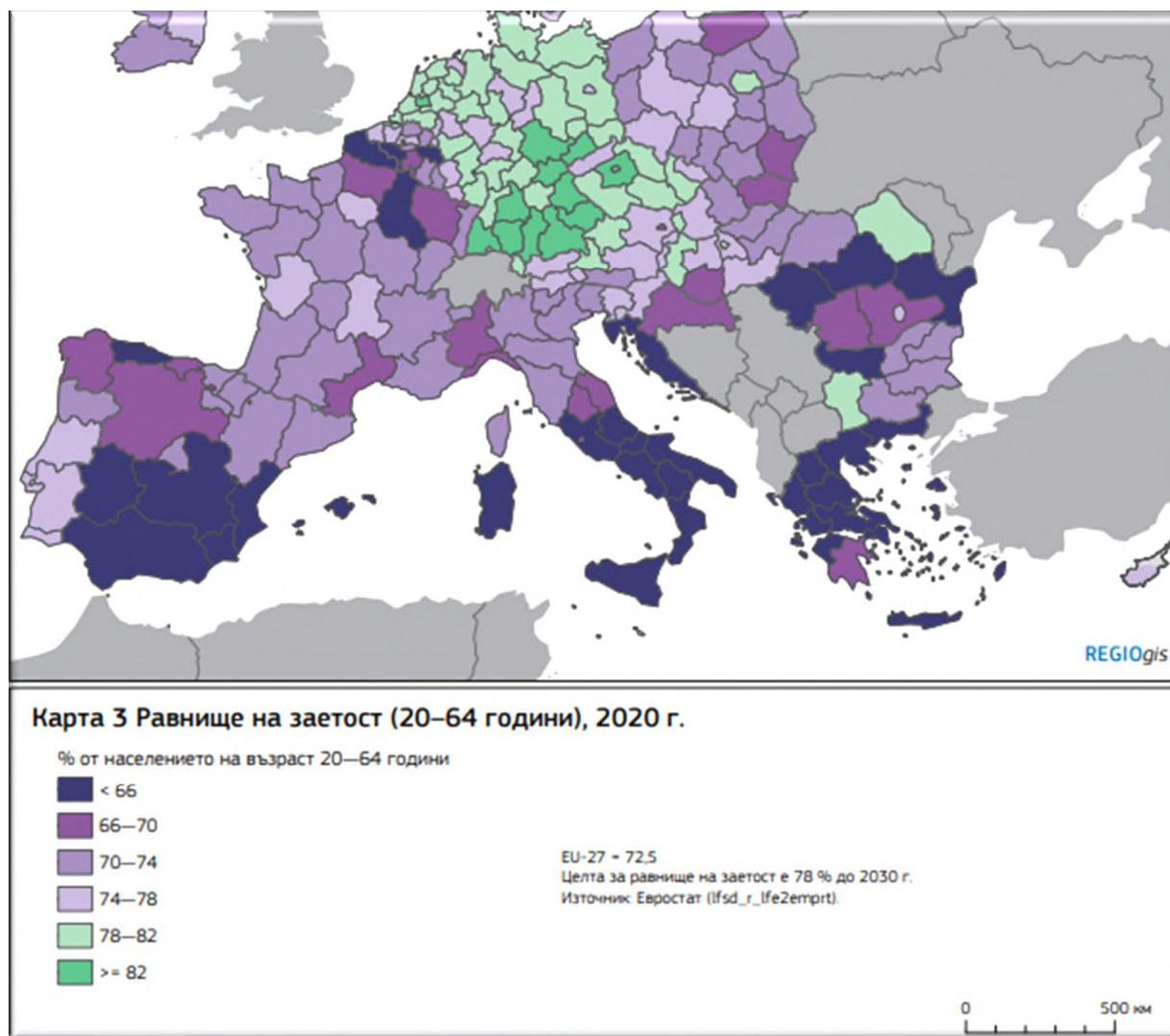
регионалните и местните власти, което подчертава значението на тяхното включване при изготвяне на стратегии за регионално и местно развитие.

Добра практика е вапример в Полша бе установено, че стратегиите за местно развитие в Podlaskie са формулирани в тясно сътрудничество с хора и организации от региона и че много от тях, които преди това не са

кандидатствали за финансиране от ЕС, са представили проекти за финансиране по CLLD, като са поставили акцент върху начина, по който резултатите от проектите ще допринесат за цялостната стратегия. В Świętokrzyskie бе установено, че подходът на ИТИ към изготвянето на политики по отношение на инвестициите в природни и културни ценности ефикасно е сработил и ефективно е спомогнал за повишаване на привлекателността на съответните райони, като е намалил темпа на намаляване на биологичното разнообразие и е увеличил възможностите за туризъм.

Въпреки че пазарът на труда в ЕС бе сериозно засегнат от пандемията и свързаните мерки за ограничаване на нейното разпространение, въздействието основно се отрази върху тримесечните (а не върху годишните) данни за заетост и върху общия брой изработени часове. Ръстът на безработицата се задържаеше от въведените от правителствата схеми за запазване на работните места (Икономически бюлетин на Европейската централна банка 8/2020 и „Eurostat Statistics Explained“ (Статистика на Евростат в достъпна форма) относно пазарите на труда в светлината на пандемията от COVID 19 - тримесечна статистика). Въздействието на кризата от COVID-19 върху общия брой изработени часове в регионите на ЕС е разгледано в Глава 1. от настоящия доклад. 3 Като част от Плана за действие по Европейския стълб на социалните права, който бе приветстван от лидерите на ЕС по време на Социалната среща на върха, проведена в гр. Порто, Португалия на 7—8 май 2021 г. и на Европейския съвет на 25 юни 2021 г.

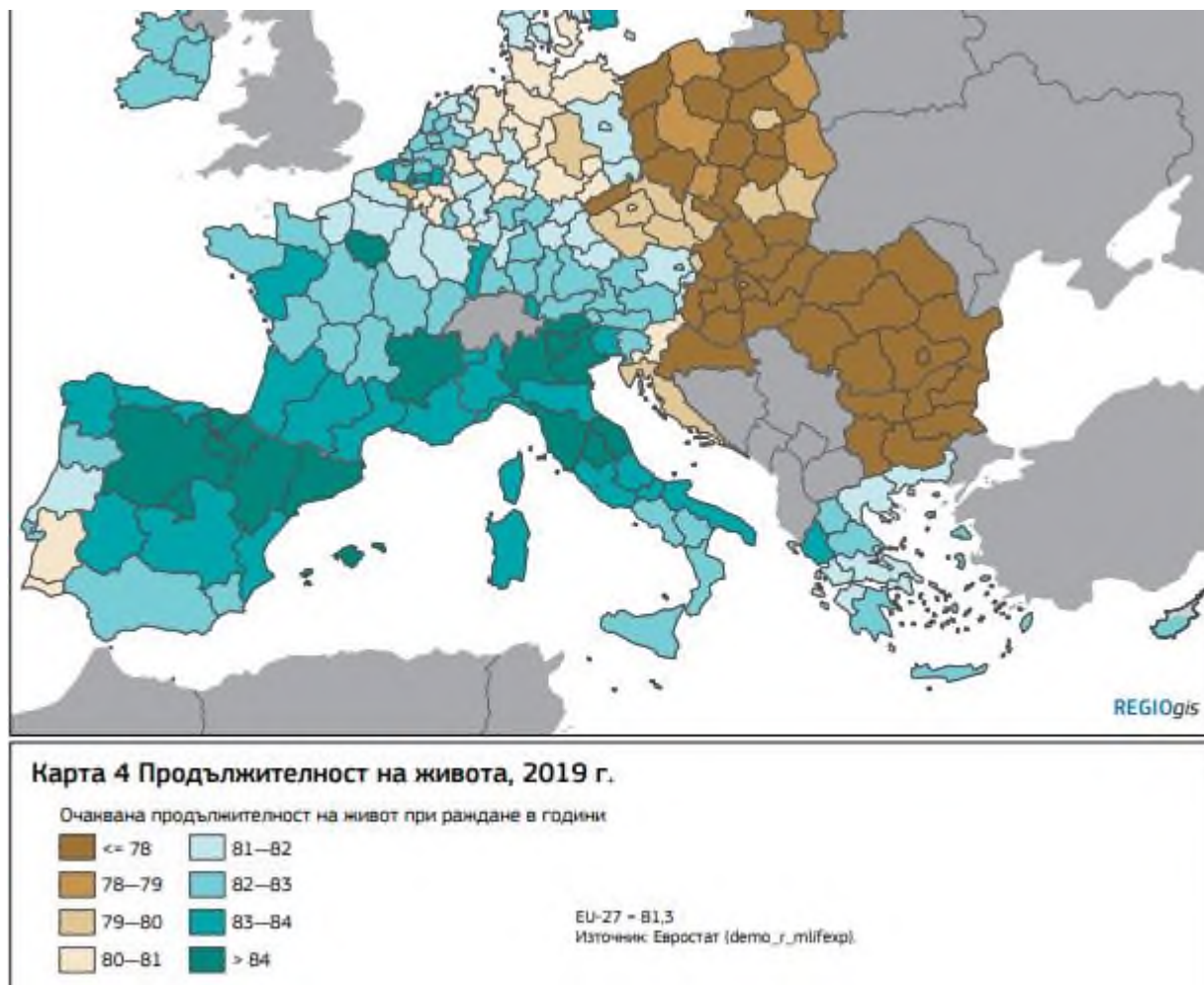
© EuroGeographics, Асоциация за административните граници

Броят на лицата, изложени на риск от бедност и социално изключване, е намалял със 17 милиона между 2012 г. и 2019 г., което се дължи най-вече на намаляването на броя на лицата в тежки материални лишения в източните държави членки. За постигане на целта на ЕС до 2030 г. за намаляване на броя на лицата, изложени на риск от бедност или социално изключване, с поне 15 милиона души е необходимо да се запази сегашният темп на намаляване на бедността през следващото десетилетие. Поради пандемията обаче броят на лицата, изложени на риск от бедност и социално изключване, се е увеличил с 5 милиона през 2020 г.

Чрез политиката на сближаване се реагира бързо на кризата, свързана с COVID19, като се мобилизира допълнително финансиране, разходите за реакция при кризи се направиха допустими и се позволиха по-високи проценти на съфинансиране. Това помогна на държавите членки и регионите да предприемат действия в отговор на кризата. Въпреки това политиката на сближаване

следва да бъде отново насочена към основната си мисия за намаляване на регионалните различия и насърчаване на дългосрочното регионално развитие.

Подобряването на институциите може да допринесе за по-ефективни инвестиции и по-високи равнища на иновации и предприемачество, които са от решаващо значение за дългосрочния икономически растеж. Всички държави членки са подобрили средата си за стопанска дейност, но все още има значителни различия.

Ролята и капацитетът на органите на управление на поднационално равнище в икономическото развитие остават неравномерни, въпреки че те извършват повечето публични инвестиции, особено във връзка с енергийния преход и адаптирането към изменението на климата (глава 8). Политиките, ориентирани към местните условия, са особено важни в държави със значителни вътрешни икономически различия. През последните десетилетия местната и регионалната автономия в държавите — бенефициери на Кохезионния фонд, нараства бавно, но остава по-ниска в сравнение с останалите държави от ЕС.

Тъй като управлението на програмите на политиката на сближаване е предизвикателство за регионите с малка автономия и по-малък опит в осъществяването на публични инвестиции, политиката на сближаване спомогна за укрепване на административния капацитет и изпълнението

на стратегиите за регионално развитие, по-специално чрез териториални инструменти и сътрудничество в рамките на функционалните области.

Ü Нови възможности за растеж, но и риск от нови различия

През следващите 30 години растежът на ЕС ще се определя от екологичния и цифровия преход. Това ще създаде нови възможности, но ще бъдат необходими значителни структурни промени, които вероятно ще доведат до нови регионални различия. Ако не бъде взет под внимание, демографският преход може да подкопае както сближаването, така и растежа. От начина, по който се управляват тези преходи, зависи дали всички региони и граждани, независимо къде живеят, ще могат да се възползват от тях. Без ясна териториална визия за управлението на тези процеси и без амбициозно изпълнение на Европейския стълб на социалните права все по-голям брой хора може да имат усещането, че в тях не се вслушват и че не се отчита въздействието върху техните общности, което може да подхрани отрицателни нагласи към демокрацията. За да бъде Европа подготвена да посрещне тези предизвикателства, е от първостепенно значение да се насърчи професионалното преориентиране към работни места в зеления и в цифровия сектор и преодоляването на свързания с това недостиг на умения, в съответствие с предложеното в Препоръката за ефективна активна подкрепа на заетостта (EASE). Зеленият преход и особено целите за неутрална по отношение на въглерода кръгова икономика ще преобразят нашите икономики. Те ще стимулират заетостта в сектори като възобновяемата енергия, рециклирането, проектирането, обновяването и екосистемните услуги, но може да окажат неблагоприятно въздействие върху секторите, които трябва да намалят емисиите си, и върх регионите, в които се намират тези сектори (карти 6 и 7).

Природният капитал в селските райони може да насърчи създаването на работни места в областта на управлението на екосистемните услуги и възобновяемата енергия. По този начин социалното въздействие на целта на ЕС да бъде неутрален по отношение на климата до 2050 г. ще е различно в отделните региони и може да бъде по-силно в регионите с висока степен на бедност. Това ще изисква подкрепата на инструменти на политиката като Фонда за справедлив преход. Цифровият преход напредва с различна скорост в цяла Европа. За неговото завършване ще е необходимо да се разшири достъпът до свръхвисокоскоростен интернет, да се повишат цифровите умения и да се инвестира в ИТ оборудване.

Това ще бъде от полза за селските райони, тъй като интернет връзките в тях обикновено са бавни, а цифровите умения — под средното ниво. По-бързият достъп до интернет ще позволи на повече хора да работят от дома си, ще подобри достъпа до онлайн услуги, включително обучение, здравеопазване и електронна търговия, и може да стимулира изнасянето на все повече услуги извън големите градски центрове.

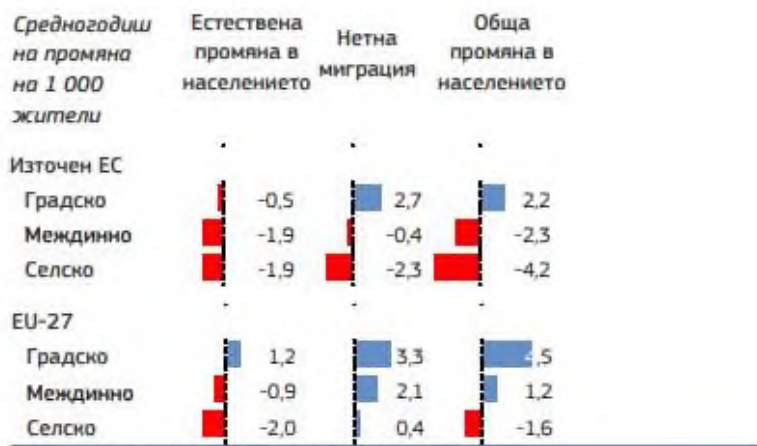
По-слабо развитите държави членки ще се възползват в по-голяма степен от този преход, тъй като техните дружества изостават в използването на цифрови технологии, електронна търговия и практики за електронен бизнес. Демографските промени, и по-специално остаряването на населението, ще засегнат всички региони, но на първо място — селските. През следващото десетилетие се очаква населението на възраст 65 и повече години да нарасне с над 25 % във всеки пети регион. Населението в трудоспособна възраст се очаква да намалее с над 10 % във всеки четвърти регион. Населението на възраст под 20 години се очаква да намалее с повече от 10 % във всеки трети регион. Като цяло делът на населението, живеещо в свиващи се региони, се очаква да се увеличи от 34 % на 51 % между 2020 г. и 2040 г. (глава 6). Селските райони са особено засегнати,

тъй като те вече са свиващи се (Фигура 3). Тези тенденции могат да засегнат потенциала за растеж, развитието на умения и достъпа до услуги. През последните години икономическите възможности, социалната мобилност и качеството на живот в някои места в Европа намаляват или се влошават.

Дългосрочният икономически спад засилва все повече недоволството на гражданите. Проучванията на Евробарометър показват, че жителите на селските райони са по-склонни да смятат, че тяхното мнение не се зачита и да изпитват недоверие към ЕС. Гражданите обаче имат по-голямо доверие в регионалните и местните власти, отколкото в органите на национално равнище или на равнището на ЕС. С оглед на тези опасения осъществяването на екологичния и цифровия преход следва да е справедливо и честно, да се управлява по приобщаващ начин и да се развива в партньорство с регионалните и местните власти. 5. Предизвикателства пред политиката на сближаване В Доклада за стратегическо прогнозиране⁶ като основни тенденции се посочват климатът и други предизвикателства, свързани с околната среда, цифровата хиперсвързаност и технологичната трансформация, натискът върху демокрацията, промените в световния ред и демографията.

През последните две десетилетия политиката на сближаване намали икономическите, социалните и териториалните различия. В съответствие с целта за положително социално сближаване на Европейския стълб на социалните права следва да се започне широк политически дебат по тези теми, който да допринесе за развитието на политиката след 2027 г

Таблица 1 Естествен прираст на населението, нетна миграция и общ прираст на населението по регионална типология на градските и селските райони и по тип метрополен регион, в периода 2010—2020 г.

Източник: Евростат [demo_r_gind], изчисления на ГД REGIO.

Преодоляване на новите фактори за различия чрез:

- Осигуряване на справедлив преход. Преминването към неутрална по отношение на климата кръгова икономика, опазването на околната среда, възстановяването на природата и намаляването на замърсяването ще донесат много ползи, но разходите за това трябва да бъдат справедливо разпределени. Механизмът за справедлив преход може да бъде разширен, за да се обърне внимание на социалните разходи за смекчаване на изменението на климата и адаптирането към него, както и на другите предизвикателства, свързани с околната среда, включително чрез по-добро предвиждане на структурните промени, борба с бедността, инвестиране

в умения и тясно сътрудничество https://ec.europa.eu/info/strategy/strategic-planning/strategic-foresight/2021-strategic-foresight-report_bg

Преодоляване на новите фактори за различия чрез:

- Осигуряване на справедлив преход. Преминването към неутрална по отношение на климата кръгова икономика, опазването на околната среда, възстановяването на природата и намаляването на замърсяването ще донесат много ползи, но разходите за това трябва да бъдат справедливо разпределени. Механизмът за справедлив преход може да бъде разширен, за да се обърне внимание на социалните разходи за смекчаване на изменението на климата и адаптирането към него, както и на другите предизвикателства, свързани с околната среда, включително чрез по-добро предвиждане на структурните промени, борба с бедността, инвестиране в умения и тясно сътрудничество
- Укрепване на устойчивостта и способност за реагиране на асиметрични сътресения. Пандемията подчертава необходимостта политиката на сближаване да бъде в състояние да реагира на неочаквани сътресения, особено свързаните с глобализацията и технологичните промени. Диверсификацията на икономическата дейност, особено във връзка с прехода към цифрови технологии, в съчетание с ориентирани към местните условия политики, като например стратегии за интелигентна специализация, може да помогне на регионите да станат по-продуктивни и по-малко уязвими към сътресения.
- Оказване на помощ на регионите за справяне с демографските промени. Дружествата ще трябва да се
- Оказване на помощ на регионите за справяне с демографските промени.

Дружествата ще трябва да се адаптират към намаляването на работната сила, като наемат повече служители от групите с по-ниски равнища на заетост, като например младежи, жени и мигранти от държави извън ЕС, и като инвестират повече в иновации, технологии за пестене и увеличаване на работната сила, както и в обучение на възрастни, по-специално на по-възрастните и нискоквалифицираните работници,

Началните и средните училища ще трябва да се приспособят към по-малкия брой ученици, а другите обществени услуги и здравеопазването ще трябва да обслужват все по-голям брой по-възрастни жители.

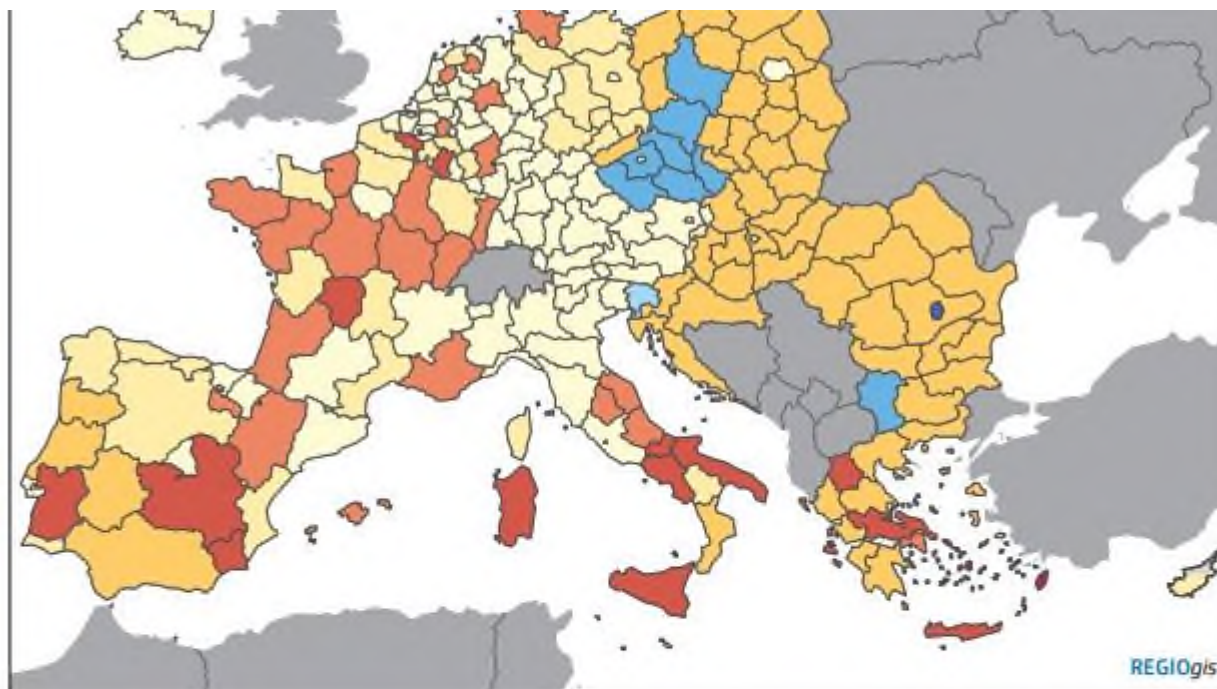
- Включително целта всяка година поне 60 % от възрастното население да участват в обучение.
- Укрепване на връзките между градските и селските райони и роля на по-малките градски агломерации и малките градове при подпомагането на селските райони.

Някои по-малки градски агломерации, малки градове и села предоставят достъп до широк набор от обществени и частни услуги. Тяхната роля на регионални центрове означава, че те предоставят опорна точка в рамките на целия регион. Укрепването на тяхната роля може да стимулира икономическото развитие и да подобри качеството на живот.

Въпреки че градските райони са изправени пред специфични предизвикателства, допълнителното укрепване на връзките в рамките на функционалните зони може да бъде от полза както за жителите на градовете, така и за жителите на селата. Дългосрочната визия за селските райони 8 предоставя рамка за справяне с предизвикателствата, пред които са изправени.

Удовлетворяване потребностите на изоставените места. Някои региони са изправени пред резултатите от структурните промени, които са намалили традиционните източници на заетост, което води до несъответствие между уменията и изискванията на пазара на труда, както и до увреждане на околната среда, създавайки капани на развитието. Такива райони често се намират в държави или региони със средни доходи. Те се нуждаят от целеви политики за интегриране на тези

общности в рамките на цялата регионална и национална икономика в съответствие с принципите на Европейския стълб на социалните права.

Карта 2.5 Преход на регионите между категориите на развитие, 2000—2019 г.

Преходна матрица на БВП на глава от населението в СПС (индекс, средно за EU-27 = 100), 2000—2019 г.

2000—2019 < 75 75—100 >= 100

< 75	Orange	Light Orange	Light Yellow
75—100	Red	Yellow	Light Blue
>= 100	Dark Red	Orange	Light Yellow

Източник: ГД REGIO въз основа на данни на Евростат
(nama_10r_3gdp).

0 500 км

© EuroGeographics, Асоциация за административните граници

Таблица 9.4 Показатели за социална инфраструктура: Цели за 2023 г. и постигнати резултати до края на 2020 г.

	Цел за 2023 г.	Избрани проекти	Изпълнени, брой и % от целта
Брой жители, ползващи подобрени здравни услуги	66 470 000	88 880 000	53 307 000 (80 %)
Капацитет на подпомогнатата инфраструктура, предназначена за грижи за децата или образование (учащи)	17 800 000	25 333 000	19 757 000 (111 %)
Ръст в очаквания брой посещения на подпомогнатите обекти (културно, природно наследство и туристически атракции)	64 000 000	69 950 000	25 360 000 (40 %)

Източник: Cohesion Open Data — <https://cohesiondata.ec.europa.eu/d/aesb-873i>

10 Трябва да се отбележи, че този брой се отнася по-скоро за отделни „участия“, отколкото за отделни лица, в смисъл че дадено лице може да е участвало в няколко програми.

Û По-социална и по-приобщаваща Европа

- Преди избухването на пандемията от COVID-19 пазарите на труда в държавите членки на ЕС и в регионите вървяха уверено по пътя на възстановяване от неблагоприятните последици, причинени от икономическата и финансовата криза през 2008 г. За сега се забелязва само слабо въздействие на пандемията от COVID-19 върху заетостта и безработицата. Между 2013 г. и 2020 г. равнището на заетостта в ЕС за лицата на възраст 20—64 години е нараснало с 5 пр.п. и ще достигне 72,5 %, което е с 0,7 пр.п. по-малко отколкото през 2019 г.
- Равнището на заетост през 2020 г. бе с 5,5 пр.п. по-ниско от целта от 78 %, предвидена от ЕС за 2030 г. Това равнище бе по-високо в по-развитите региони (76 %) в сравнение с регионите в преход (72 %) и най-ниско в по-слабо развитите региони (67 %), въпреки че между 2013 г. и 2020 г. в по-слабо развитите региони то се е увеличило със 7 пр.п.
- Между 2013 г. и 2020 г. равнището на безработица спадна във всички държави членки на ЕС - от 11,4 % на 7,1 % (чак до 6,7 % през 2019 г.). Равнището бе най-високо в по-слабо развитите региони (8,8 %), следвано от регионите в преход (7,9 %), и най-ниско в по-развитите региони (5,6 %).
- През 2019 г. около 91 млн. души в ЕС (20 % от населението) бяха застрашени от бедност или социално изключване. Равнището на безработица бе малко по-високо в селските райони (22 %), отколкото в големите градове (21 %) и в малките градове и предградията (19 %), но и в трите случая се отбелязва намаление за периода между 2012 г. и 2019 г.
- Преселниците (определяни като хора, родени в чужбина) са концентрирани в регионите в северозападната част на ЕС, главно в големите градове, където икономическите възможности са по-големи, а мрежите за подкрепа - най-развити. Равнището на заетост на преселниците от страни извън ЕС се е увеличило, но остава по-ниско от това на родените в държавите членки (62 % спрямо 74 % през 2020 г.) в повечето региони, особено за тези с висше образование.

- Рискът от бедност и социално изключване за хората, които не са родени в ЕС, е два пъти по-голям от този за родените в страната, като процентът на хората, изпитващи материални лишения, е особено висок.

- Въпреки силната политическа ангажираност за постигане на равенство между половете в ЕС, все още има големи различия между жените и мъжете в различни аспекти на живота. Така например през 2020 г. равнището на заетост на мъжете на възраст 20—64 години бе с 11 пр.п. по-високо от това на жените, което остана почти същото като това през 2013 г.

- Проблемите с неравенството, с които се сблъскват жените, и това, което те реално могат да постигнат, се различават значително в ЕС, като жените постигат най-много в скандинавските региони и са в най-неблагоприятно положение в южните и източните региони.

- Индексът за социалния напредък на регионите в ЕС - мярка, предназначена да обхване аспектите на благосъстоянието, които не се отразяват напълно в БВП, показва големи различия между регионите на ЕС, като по-слабо развитите региони са с особено ниски резултати, а скандинавските региони се представят добре.

Въпреки че пазарът на труда в ЕС бе сериозно засегнат от пандемията и свързаните мерки за ограничаване на нейното разпространение, въздействието основно се отрази върху тримесечните (а не върху годишните) данни за заетост и върху общия брой изработени часове. Ръстът на безработицата се задържа от въведените от правителствата схеми за запазване на работните места (Икономически бюлетин на Европейската централна банка 8/2020 и „Eurostat Statistics Explained“ (Статистика на Евростат в достъпна форма) относно пазарите на труда в светлината на пандемията от COVID 19 - тримесечна статистика). Въздействието на кризата от COVID-19 върху общия брой изработени часове в регионите на ЕС е разгледано в Глава 1. от настоящия доклад. 3 Като част от Плана за действие по Европейския стълб на социалните права, който бе приветстван от лидерите на ЕС по време на Социалната среща на върха, проведена в гр. Порто, Португалия на 7—8 май 2021 г. и на Европейския съвет на 25 юни 2021 г. Вж.: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/european-union-statistics-on-income-and-livingconditions>

Карте 5.5 Какво означава „застрашени от бедност или социално изключване“

Хората, които се считат за подложени на риск от бедност и социално изключване (AROE) в ЕС, се идентифицират чрез комбинация от три показателя:

- **застрашени от бедност** (или относителна парична бедност), която се определя като живот в домакинство с приравнен¹ разполагаем доход през предходната година под 60 % на национално равнище;
- **тежки материални лишения**, определени като невъзможност за осигуряване на четири или повече от деветте основни елемента, включени в проучването на Статистиката на ЕС за доходите и условията на живот (EU-SILC)²; и
- **живот в домакинство с много нисък интензитет на икономическа активност**, определян като живот в домакинство, в които хората на възраст 18–59 години са работили само през 20 % или по-малко от времето, през което те биха могли да работят през изминалата година, ако са работили на пълен работен ден през годината.

Хората, определяни като AROPE, са тези, които са регистрирани по някой от тези три показателя.

Статистически данни на ЕС за доходите и условията на живот (EU-SILC)

EU-SILC са основният източник на данни за бедността и социалното изключване в ЕС. Проучването, от което се получават статистическите данни, обхваща представителна извадка от домакинства във всички държави членки. Проучването се провежда всяка година и данните за доходите, а следователно и за риска от бедност и ниска степен на трудова заетост се отнасят до годината, предшестваща проучването – т.е. до 2019 г., рискът от бедност и ниски равнища на трудова заетост се отнасят до 2018 г., докато материалните лишения се отнасят до годината на проучването, (т.е. 2019 г.).

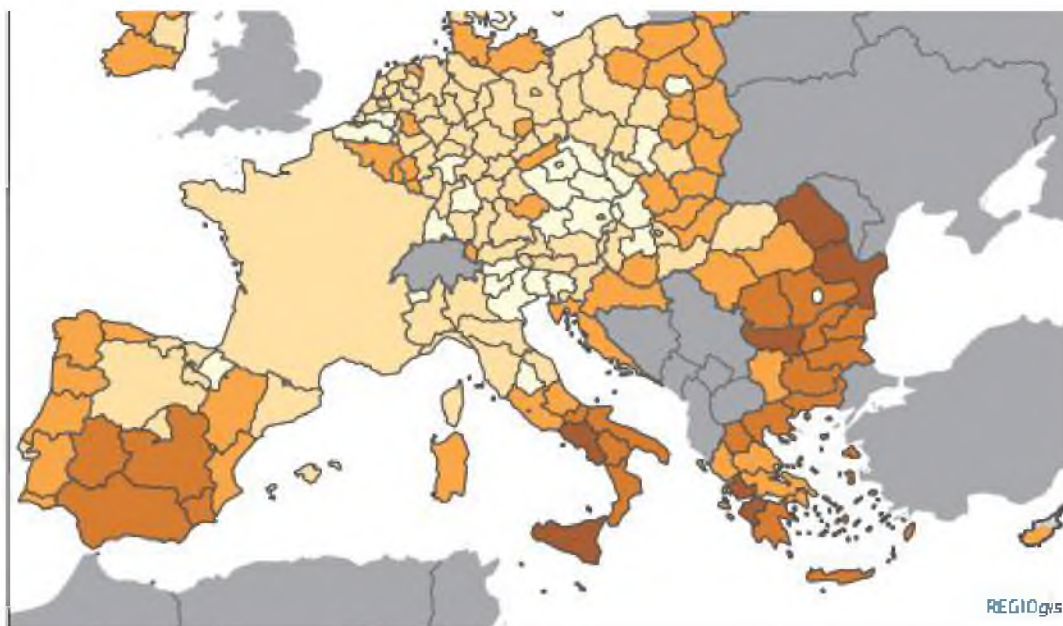
Вж.: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/european-union-statistics-on-income-and-living-conditions>.

1 „Приравнен“ означава, че доходът е коригиран с оглед на различията в размера и състава на домакинствата.

2 Деветте елемента са: цветен телевизор; пералня; телефон; автомобил; храна от месо или риба или еквивалента през ден; седмична енергийна почивка извън дома; избягване на просрочване на ипотечни плащания, наеми, сметки за комунални услуги, вноски за покупка на лизинг или заем; възможност за нормално оцеляване и възможност за поддържане на адекватно отопление у дома.

24 Европейска комисия (2020), стр. 1 и стр. 9.

25 ОИСР (2016a).

Карта 5.12 Население, застрашено от бедност или социално изключване, 2019 г.

% от цялото население

< 14

14–20

20–30

30–40

> 40

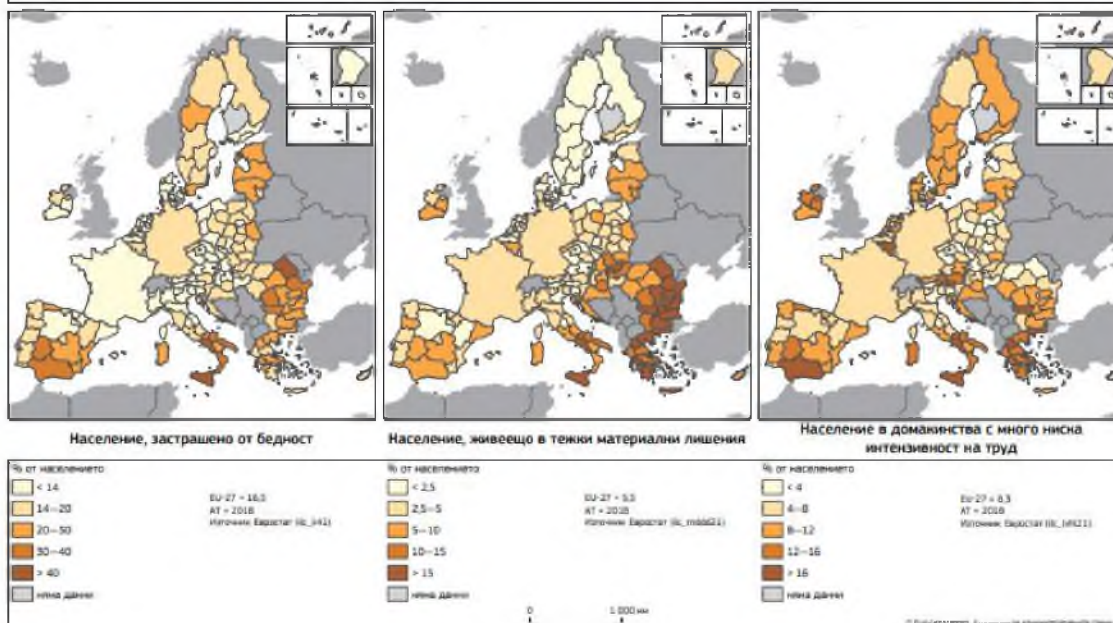
няма данни

EU-27 = 20,9

AT = 2018

Източник: Евростат (hc_pers11)

Карта 5.13 Показатели за бедност и социално изключване, 2019 г.

Фигура 5.6 Дял на хората, застрашени от бедност или социално изключване по степен на урбанизация, 2019 г.

Фигура 5.7 Промяна в дела на хората, застрашени от бедност или социално изключване по степен на урбанизация, 2012–2019 г.

Û Европейският стълб на социалните права и неговият план за действие

Европейският стълб на социалните права бе обявен от Европейския парламент, Съвета и Европейската комисия на Социалната среща на върха за справедливост на заетостта и растеж в Гьотеборг на 17 ноември 2017 г. Новоизбраният председател на Европейската комисия г-жа Урсула фон дер Лайен се ангажира с този стълб в своята реч пред Европейския парламент в Страсбург през юли 2019 г. и в политическите си насоки за мандата на следващата Европейска комисия, като обяви по-нататъшни действия за прилагане на свързаните с него принципи и права.

Стълбът определя известен брой основни принципи и права в подкрепа на справедливи и добре функциониращи пазари на труда и социални системи. Той подкрепя доближаването към по-добри условия на труд и живот сред участващите държави членки. Въпреки че е замислен главно за

еврозоната, той е приложим за всички държави членки, които желаят да участват. Принципите са групирани в три общи категории:

- равни възможности и достъп до пазарана труда, което включва равен достъп до образование и обучение, равенство между половете и активна подкрепа за заетостта;
- справедливи условия на труд, които включват правото на осигурена и приспособима заетост, справедливи заплати, информация за условията на труд и закрила в случаите на уволнение, консултации със социалните партньори, подкрепа за постигането на подходящ баланс между професионалния и личния живот и здравословна и безопасна работна среда; и
- социална закрила и приобщаване, което включва правото на грижи за децата и подпомагане на образованието на децата, социална защита, обезщетения за безработица и достъп до мерки за активиране, помощ при минимални доходи, пенсии за старост, достъпно здравеопазване, подкрепа за хора с увреждания, дългосрочни грижи на достъпни цени, жилищно настаняване и достъп до основни услуги.

Стълбът потвърждава вече съществуващите в ЕС права, но ги допълва, като отчита новите реалности. В тази си роля той не засяга принципите и правата, които вече се съдържат в задължителните разпоредби на европейското законодателство. Чрез обединяване на права и принципи, определени в различно време, по различни начини и в различни форми, той има за цел да ги направи по-видими, разбираеми и ясни.

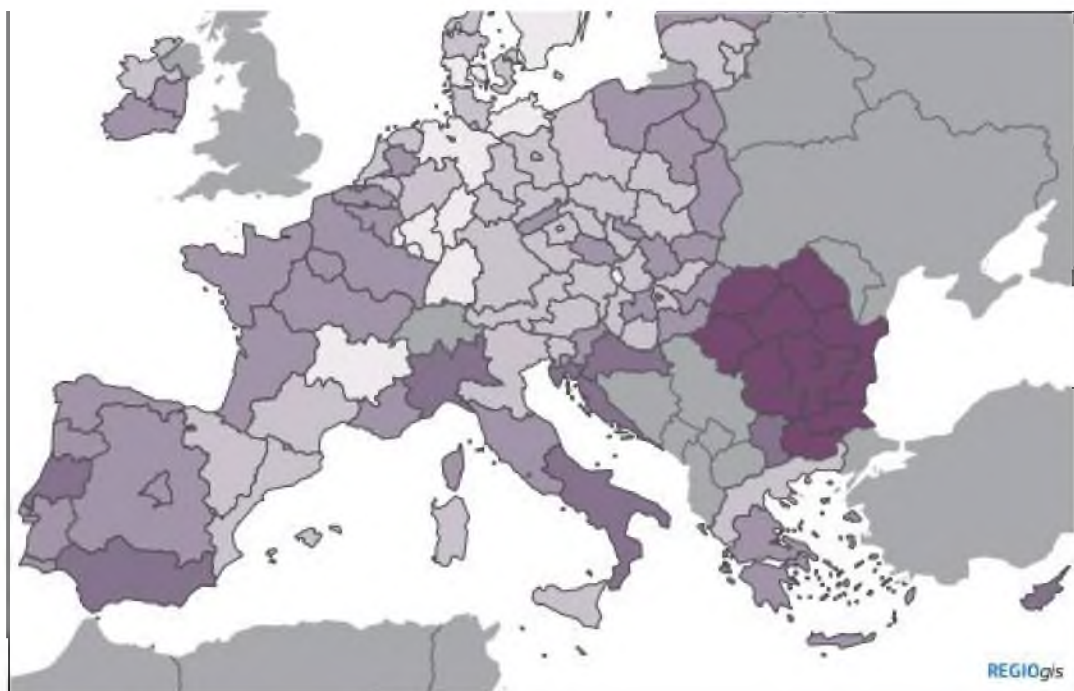
На 4 март 2021 г. Европейската комисия прие План за действие по Европейския стълб на социалните права и предложи три главни цели, които ЕС трябва да постигне до 2030 г:

1. заетост за най-малко 78 % от населението на възраст 20—64 години;
2. участие в обучение всяка година за най-малко 60 % от всички на възраст между 25—64 години; и
3. намаляване с най-малко 15 милиона на броя на хората, определяни като AROPE.

На социалната среща на върха в Порто през май 2021 г. и на Европейския съвет през юни 2021 г. тези цели бяха посрещнати с одобрение от лидерите на ЕС. Държавите членки бяха приканени да определят национални цели за всеки един от показателите. Напредъкът по отношение на целите на равнище ЕС и на национално ниво ще бъде наблюдаван чрез европейския семестър.

Планът за действие включва и предложение за преразглеждане на набора със социални показатели с цел да се проследи по-добре напредъкът спрямо принципите на стълба по по-всеобхватен начин. Годишният съвместен доклад за заетостта представя регионални разбивки (на ниво NUTS 2) на основните показатели от набора, за които е налична такава информация.

1 Европейски съюз (2017b) и Европейска комисия (2021c)

Карта 5.14 Продоволствена бедност, 2019 г.

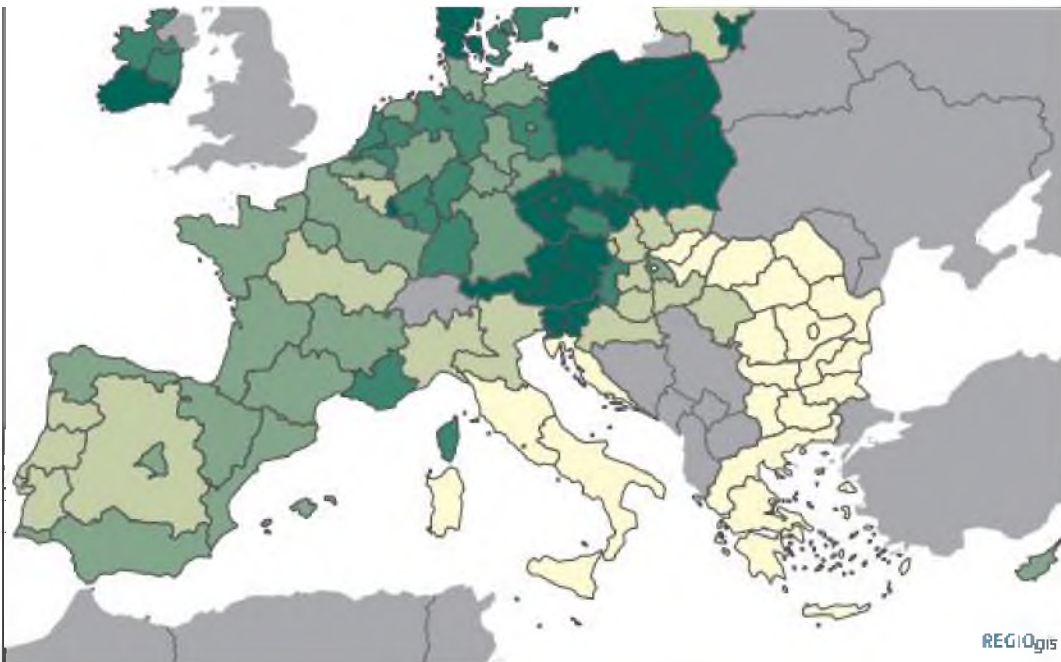
% от хората, които съобщават, че не могат да си позволят да си купят храна (население на възраст над 15 години)

- $\leq 5,0$
- 5,1–10,0
- 10,1–15,0
- 15,1–20,0
- $> 20,0$
- няма данни

Процентите се основават на вични респонденти, като се изключват отговорите „не знаят“ и „отказвам да отговоря“. Въпроси: Имало ли е случаи през последните 12 месеца, когато не сте имали достатъчно пари, за да си купите храна, която е била необходима за вас или вашето семейство?
Източник: Gallup World Poll (WP40)

0 500 км

© Бюро Географис, Асоциация за административните граници

Карта 5.15 Удовлетвореност от усилията за справяне с бедността, 2019 г.

% удовлетворени (население на възраст над 15 години)

Процентите са базирани на всички респонденти, като се изключват отговорите „не зная“ и „отказвам да отговоря“. Въпроси: „Дали сте удовлетворени или неудовлетворени от усилията за справяне с бедността?“
Източник: Gallup World Poll (WP131).

Фигура 5.8 Степен на застрашените от бедност или социално изключване по степен на урбанизация, 2019 г.

Държави-членки, подредени по стойности на градовете.
Източник: Евростат (ils_143), изчисления на ГД РЕБЮ.

Бедността и социалното изключване отбелязаха спад в ЕС, но техните равнища остават високи в южните части на ЕС и в селските райони в източните части на ЕС. През 2019 г. около 91 млн. души в ЕС (17,9 млн. от тях са деца на възраст 0—17 години) са били застрашени от бедност или социално изключване (AROPE - вж. Карте 5.5), което представлява 20 % от цялото население. ЕС си постави за цел да намали броя на засегнатите с най-малко 15 милиона до 2030 г.²⁸ След като достига своя връх от 24,9 % през 2012 г., делът на хората, определени като подложени на риск от бедност и социално изключване (AROPE), намаля през следващите седем години, главно поради резкия спад от тежки материални лишения (от 10,2 % през 2012 г. на 5,4 % през 2019 г.). Има значителни различия между регионите на

източната част на ЕС бедността и социалното изключване са проблем предимно в селските райони, където през 2019 г. 28,5 % от хората, т.е. повече от един от всеки четирима са били застрашени - доста над равнището в малките градове и предградията (19,5 %) и в големите градове (15,2 %). В селските райони на България и Румъния делът им е много по-висок - над 40 %. Между 2012 г. и 2019 г. делът е намалял с почти 10 пр.п. в големите градове и селските райони, както и с над 8 пр.п. в малките градове и предградията

Фигура 5.13 Промяна в дела на хората, живеещи в остри материални лишения по степен на урбанизация, 2012—2019 г.

В селските райони на Румъния и България рискът от бедност е особено висок - съответно 35 % и 38 %. Не е изненадващо, че най-голям дял от хората (над 20 %), които съобщават, че не са могли да си позволят закупуване на храна за себе си или за членовете на семейството си през предходните 12 месеца, са в тези региони, като техният дял е най-голям в Sud-Est (37 %) и Sud-Muntenia (35 %) в Румъния (Карта 5.14)

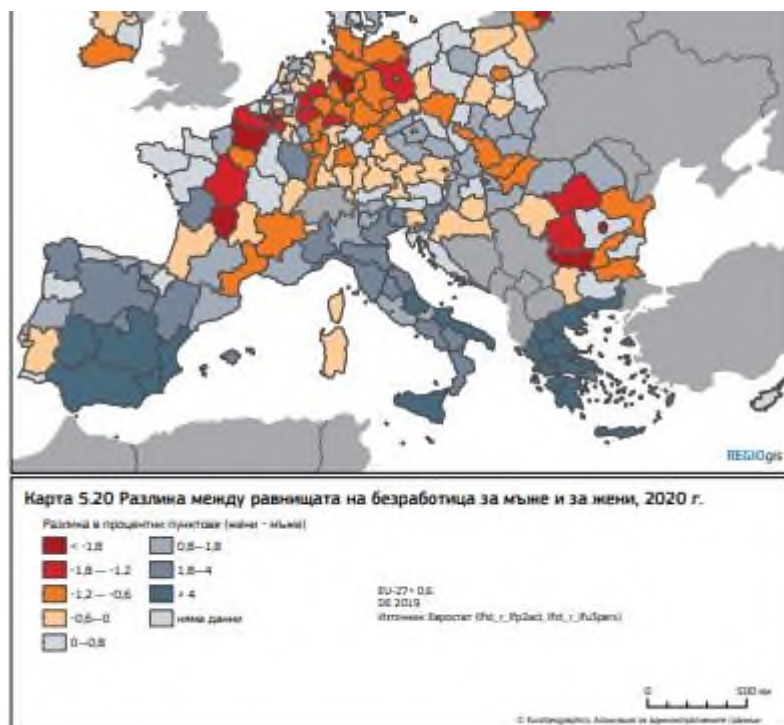
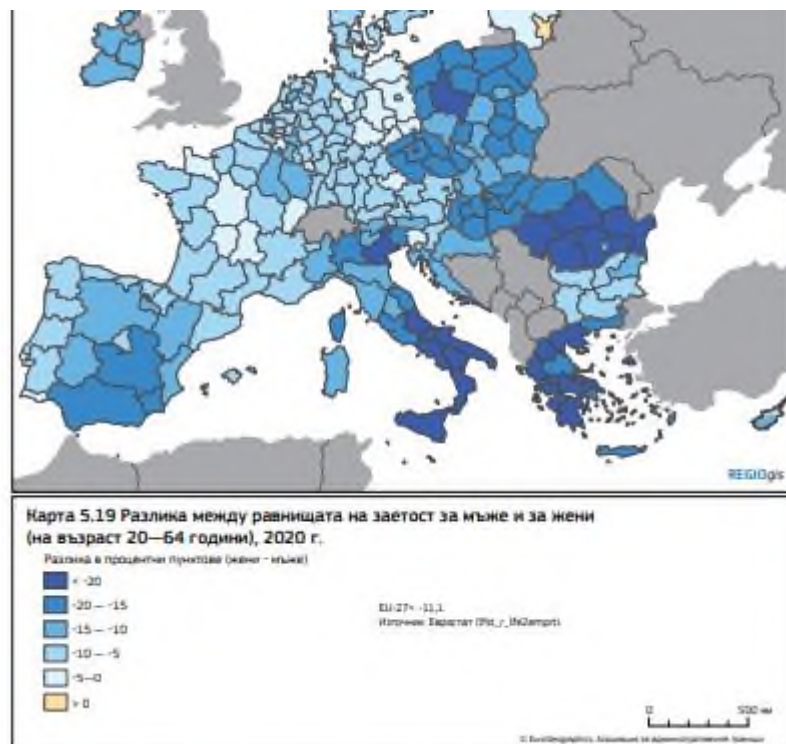

Таблица 5.5 Разлика между половете в нивата на заетост и безработица по групи региони, 2020 г.

	По-развити региони	Региони в преход	По-слабо развити региони	ЕС
Разлика между половете (Ж-М) в равнищата на заетост (20—64 години), в пр.л.	-9,0	-9,1	-17,2	-11,0
Разлика между половете (Ж-М) в равнищата на безработица (15—74 години), в пр.л.	0,0	0,5	1,5	0,5
	Северозападен ЕС	Южен ЕС	Източен ЕС	ЕС
Разлика между половете (Ж-М) в равнищата на заетост (20—64 години), в пр.л.	-7,0	-15,4	-14,6	-11,0
Разлика между половете (Ж-М) в равнищата на безработица (15—74 години), в пр.л.	-0,5	2,8	0,0	0,5

Източник: Евростат [lfst_r_lfe2empt] и [lfst_r_lfu3rt] изчисления на ГД REGIO.

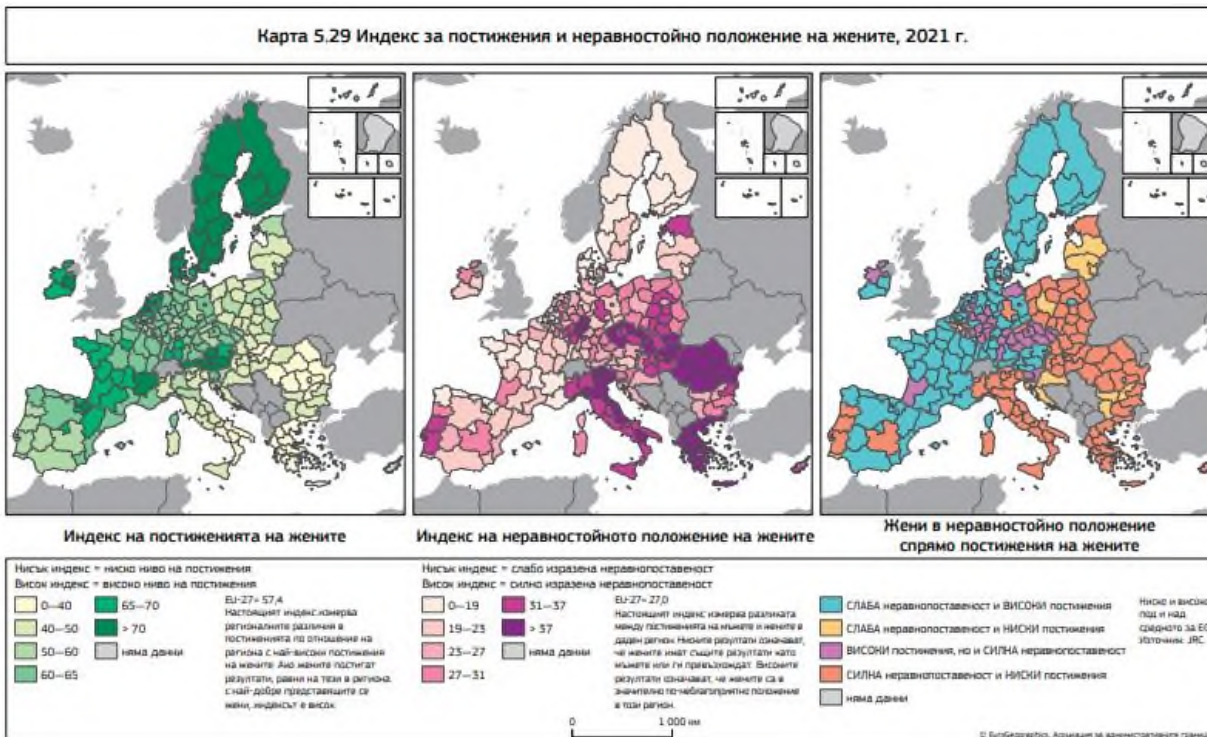
Û Стратегия за равенство между половете 2020—2025

Стратегия за равенство между половете 2020—2025 г. Европейска комисия (2020k). Стратегията за равенство между половете обхваща работата на Европейската комисия в областта на равенството между половете и определя целите на политиката и основните насоки за действие през периода на 2020—2025 г. Основните цели са: прекратяване на насилието, основано на пола; преодоляване на стереотипите, свързани с пола; преодоляване на различията между половете на пазара на труда; постигане на равно участие в различни сектори на икономиката; преодоляване на различията в заплащането и пенсиите на жените и мъжете; преодоляване на различията в грижите за жените и мъжете и постигане на равнопоставеност на половете при вземането на решения и в политиката. Изпълнението на тази стратегия се базира на двоен подход с определяне на мерки за постигане на равенство между половете и засилване на интегрирането на принципа на равенство между половете. Последната цел ще се следва чрез системно включване на перспективата за равенство между половете на всички етапи от разработването на политиките във всички области на политиката на ЕС - както вътрешни, така и външни.

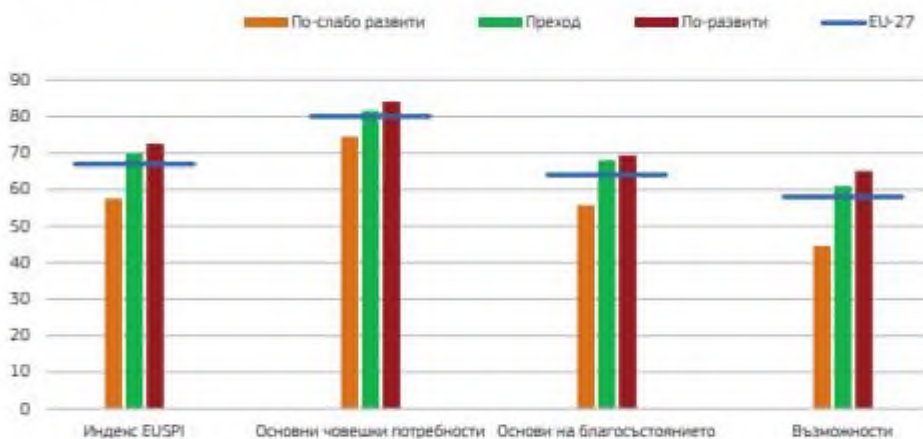

Измерение на равенството между половете в многогодишната финансова рамка за периода 2021—2027 г. Новоприетата многогодишна финансова рамка (MFF) за периода 2021—2027 г. включва измерението, свързано с равенството между половете, навсякъде и по-конкретно в различни инструменти на ЕС за финансиране и за бюджетни гаранции (по-конкретно ЕСФ+, ЕФРР, „Творческа Европа“, Европейския фонд за морско дело и рибарство, Кохезионния фонд и програмата InvestEU). Финансирането ще подпомогне участието на жените на пазара на труда и равновесието между професионалния и личния живот, ще инвестира в заведения за грижи, ще подкрепя женското предприемачество, ще се бори с половата сегрегация в някои професии и ще реши проблема с дисбаланса в представителството на момичета и момчета в отделни части от образованието и обучението. За повече информация относно MFF за периода 2021—2027 г: https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget_bg

Ü Измерване на социалния напредък на регионално ниво

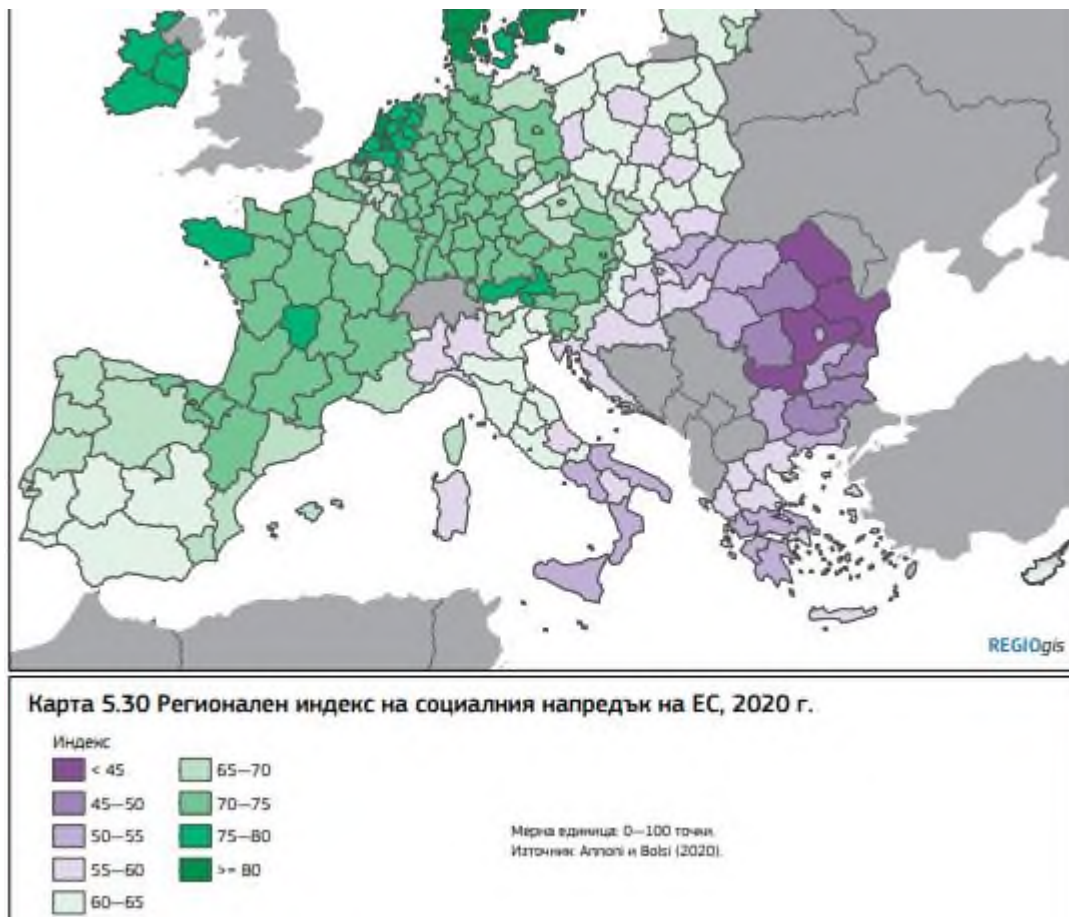
Фигура 5.25 Регионален индекс на социалния напредък на ЕС за 2020 г., по групи региони

Източник: Annoni и Balsi (2020), изчисления на ГД REGIO.

Индексът за социален напредък на регионите в ЕС (EU-SPI) се базира върху подхода на световния индекс за социален напредък, който има за цел да измери „способността на дадено общество да задоволява основните човешки потребности на своите граждани, да създава градивни елементи, които позволяват на хората и общностите да подобряват и поддържат качеството на своя живот, и да създава условия за всички хора да успеят да разгърнат пълния си потенциал“. От EU-SPI са изключени икономическите

показатели, за да може той да се сравнява с показатели като БВП на глава от населението. Изданието за 2020 г. показва резултат за ЕС от 67 от 100 възможни като цяло, като се наблюдават значителни разлики между регионите на ЕС на различни етапи на икономическо развитие (Карта 5.30). Скандинавските региони се класират сравнително високо, докато регионите в южната и източната част на ЕС обикновено имат ниски резултати. Всичките 10 региона, оглавяващи класацията, се намират в Швеция, Финландия или Дания, като Övre Norrland в Швеция има най-висок резултат, както е в изданието на индекса за 2016 г. Регионите на последните 10 места от класацията се намират предимно в България и Румъния, но включват и двата най-отдалечени френски региона Guyane и Mayotte. И докато по-развитите региони са със среден резултат от 73, а регионите в преход - 70, резултатът за по-слабо развитите региони е едва 58 (Фигура 5.25). Въпреки че ЕС като цяло постига добри резултати по основните компоненти (80 от 100), той се представя по-слабо по отношение на основите на благосъстоянието (64) и още по-слабо по отношение на измерението за възможностите (58) (Карта 5.31). Повечето региони постигат добри резултати по отношение на основните човешки потребности, с изключение на тези в Румъния и България. По-големи разлики се наблюдават при другите две измерения, за които се очертава ясен пространствен модел, като регионите в южната и източната част на ЕС са с ниски резултати, по-конкретно по отношение на измерението на възможностите.

Карта 5.31 Регионален индекс на социалния напредък на ЕС - подиндекси, 2020 г.

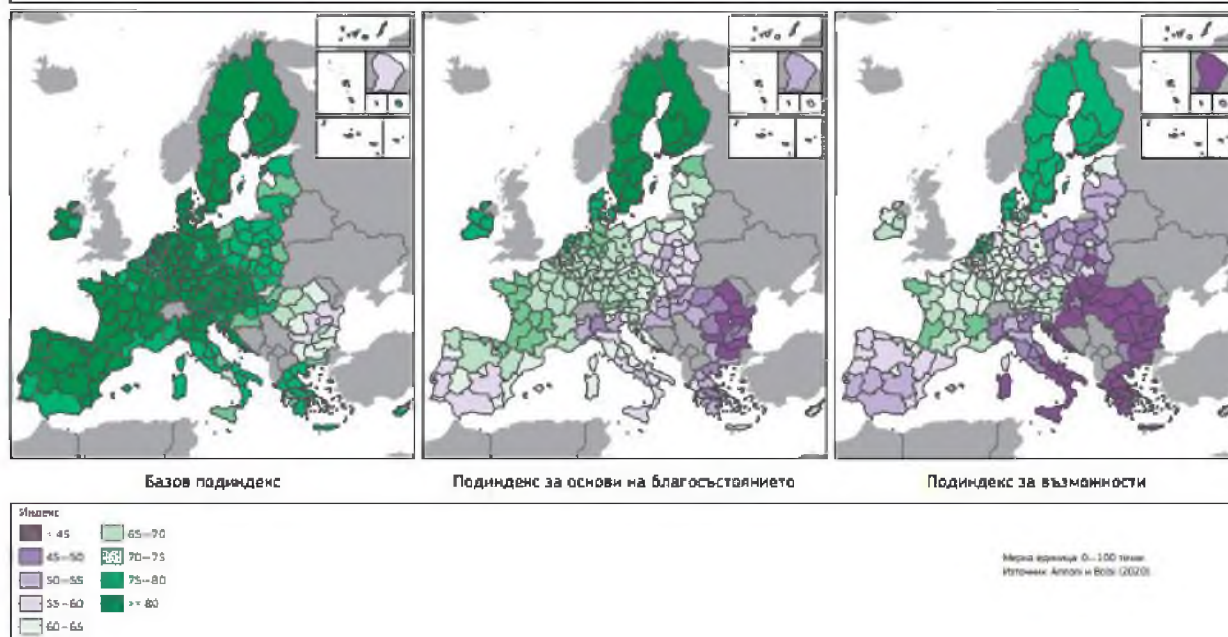

Таблица 5.8 Регионален индекс на социален напредък на Европейския съюз за 2020 г.

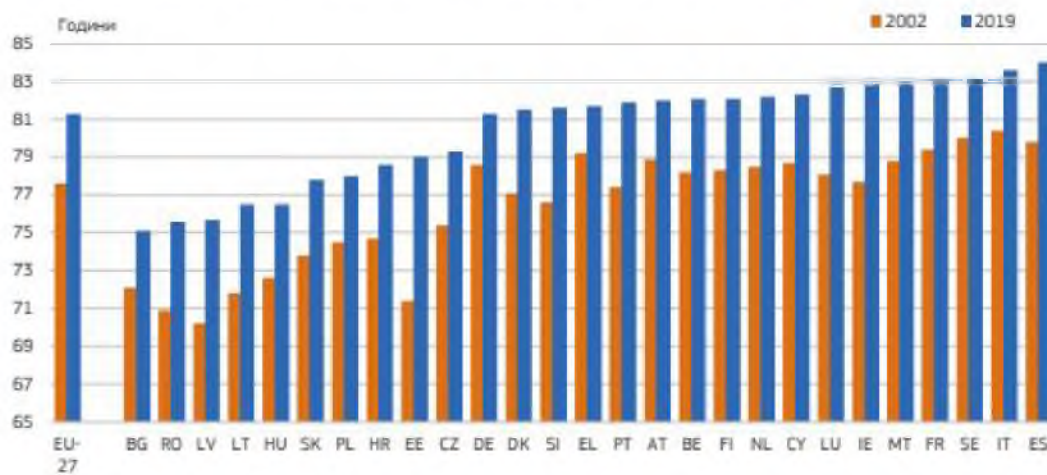
Основни човешки потребности	Основи на благосъстоянието	Възможности
1. Хранене и основни медицински грижи Смъртност преди 65-годишна възраст Детона смъртност Неудовлетворени медицински потребности Недостатъчно храна	5. Достъп до основни знания Процент записали горен курс на средно образование, възраст 14-18 години Процент незавършили пълен курс на средно образование Преждевременното напуснали училище	9. Лични права Доверие в националното правителство Доверие в законодателната власт Доверие в полицията Активно гражданство НОВО Участие на жените в регионални законодателни органи НОВО Качество на обществените услуги
2. Вода и канализация Удовлетвореност от качеството на водата Липса на тоалетна в жилището Несъбирани отпадъчни води Пречистване на отпадъчни води	6. Достъп до информация и комуникация Интернет у дома Широкопленетов достъп у дома Онлайн взаимодействие с публични органи Достъп до интернет НОВО	10. Лична свобода и избор Свобода на жителския избор Възможности за работа НОВО Недоброволна работа на непълно работно време/временна заетост НОВО Млади хора, които не работят, не учат и не се обучават на заетост NEET Корупция в обществените услуги
3. Подслон Тежест от разходи за жилище Качество на жилището поради влага НОВО Пренаселеност Адекватно отопление	7. Здраве и добро самочувствие Продължителност на живот Самооценка на здравословното състояние Смъртност от рак Смъртност от сърдечни заболявания Дейности през свободното време НОВО Смъртни случаи при ПТП	11. Толерантност и приобщаване Безпристрастност на обществените услуги Толерантност към имигрантите Толерантност към малцинствата Толерантност към хомосексуалистите Сприятеляване НОВО Доброволческа дейност НОВО Разлика в заетостта между половете
4. Лична безопасност Престъпления НОВО Безопасност нощем Откраднати пари НОВО Нападения/грабеж НОВО	8. Качество на околната среда Замърсяване на въздуха с NO ₂ НОВО Замърсяване на въздуха с озон Замърсяване на въздуха с ФПЧ ₁₀ Замърсяване на въздуха с ФПЧ _{2.5}	12. Достъп до висше образование и учене през целия живот (LLL) Завършено висше образование Заливане за висше образование Учение през целия живот Образование и учене през целия живот за жени НОВО
55 показатели 14 нови за това издание Източник: Anthoni и Baisi, 2020.	Максимален брой показатели по компоненти: 7 във „Възможности“ „Толерантност и приобщаване“ Минимален брой показатели по компонент: 3 в „Основи на благосъстоянието“ <i>Важно: не всяка област има всички показатели</i>	

Таблица 6.1 Естествена промяна на населението, нетна миграция и обща промяна на населението, 2010—2019 г.

Средногодишна промяна на 1 000 жители	Естествена промяна в населението	Нетна миграция	Обща промяна в населението
EU-27	-0,3	2,2	1,9
Северозападен ЕС	0,8	3,6	4,4
Южен ЕС	-1,1	2,1	1,0
Източен ЕС	-1,6	-0,4	-2,1

Източник: Евростат [demo_r_gind], изчисления на ТД REGIO.

Фигура 6.4 Очаквана продължителност на живота при раждане, 2002—2019 г.

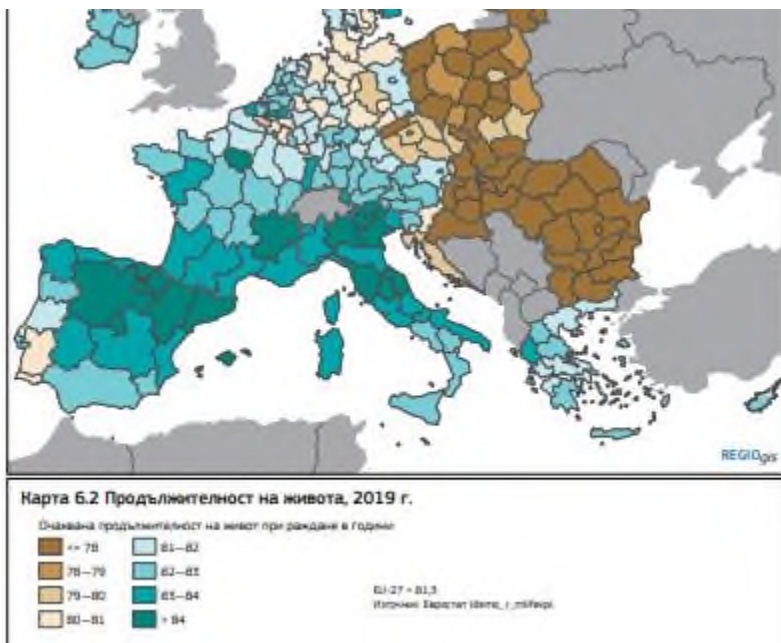

Източник: Евростат (demo_mlexpec)

Фигура 6.5 Обща очаквана продължителност на живот при раждане по регионална типология „град-село“, 2019 г.

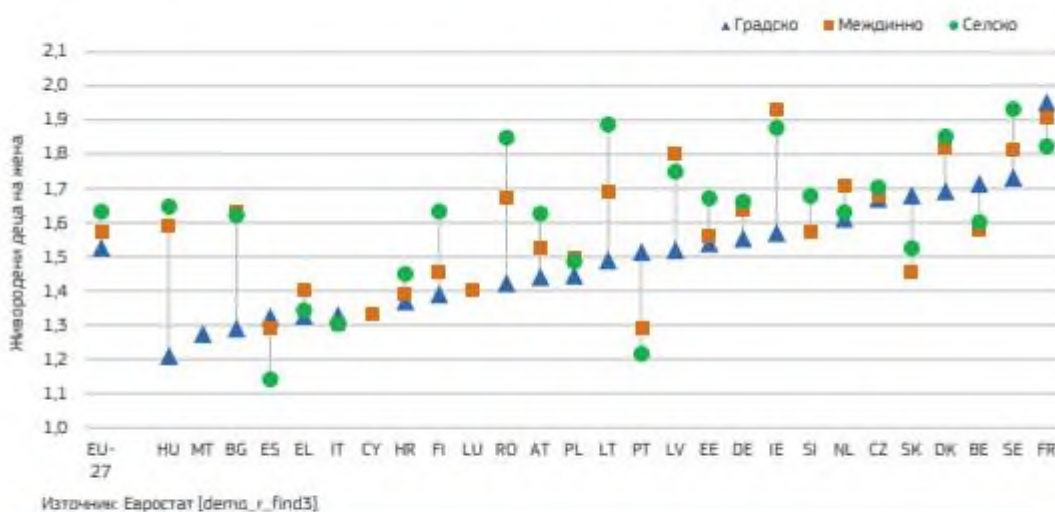

Страны, класирани по продължителност на живот в градски региони (или междинен регион в България) или в селски региони, които нямат градски регион.
Източник: Евростат (reg_19alexpr5) изчисления на ГД REGIO

Коефициент на плодовитост на регионално ниво

Фигура 6.7 Коефициент на плодовитост по регионална типология „град-село“, 2019 г.

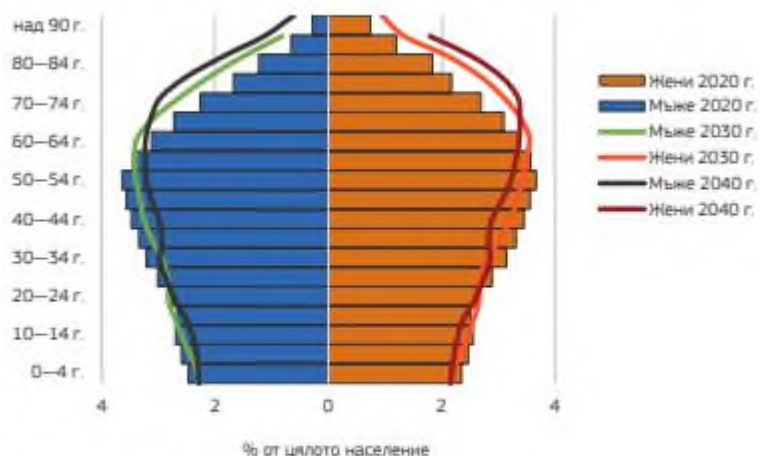
4 Този нов набор от данни за очакваната продължителност на живот при раждане за регионите на ниво NUTS 3 незначително се различава от данните на национално ниво и на ниво NUTS 2 и не трябва да се сравнява с последните. Вж. за повече информация: Евростат (2020 г.).

Коефициентите на плодовитост са различни както в отделните държави членки, така и в самите тях. На ниво ЕС коефициентите на плодовитост са малко по-високи в селските региони в сравнение с градските (1,6 спрямо 1,5). Тъй като делът на жените в детеродна възраст в селските райони е по-малък, отколкото в градските райони, в селските райони раждаемостта е по-ниска, въпреки че там коефициентът на

плодовитост е по-висок (Фигура 6.7). Най-голяма е разликата между градските и селските райони в България, Унгария, Литва и Румъния. Само в четири държави членки коефициентът на плодовитост в градовете е по-висок от този в селата (Белгия, Португалия, Словакия и Испания).

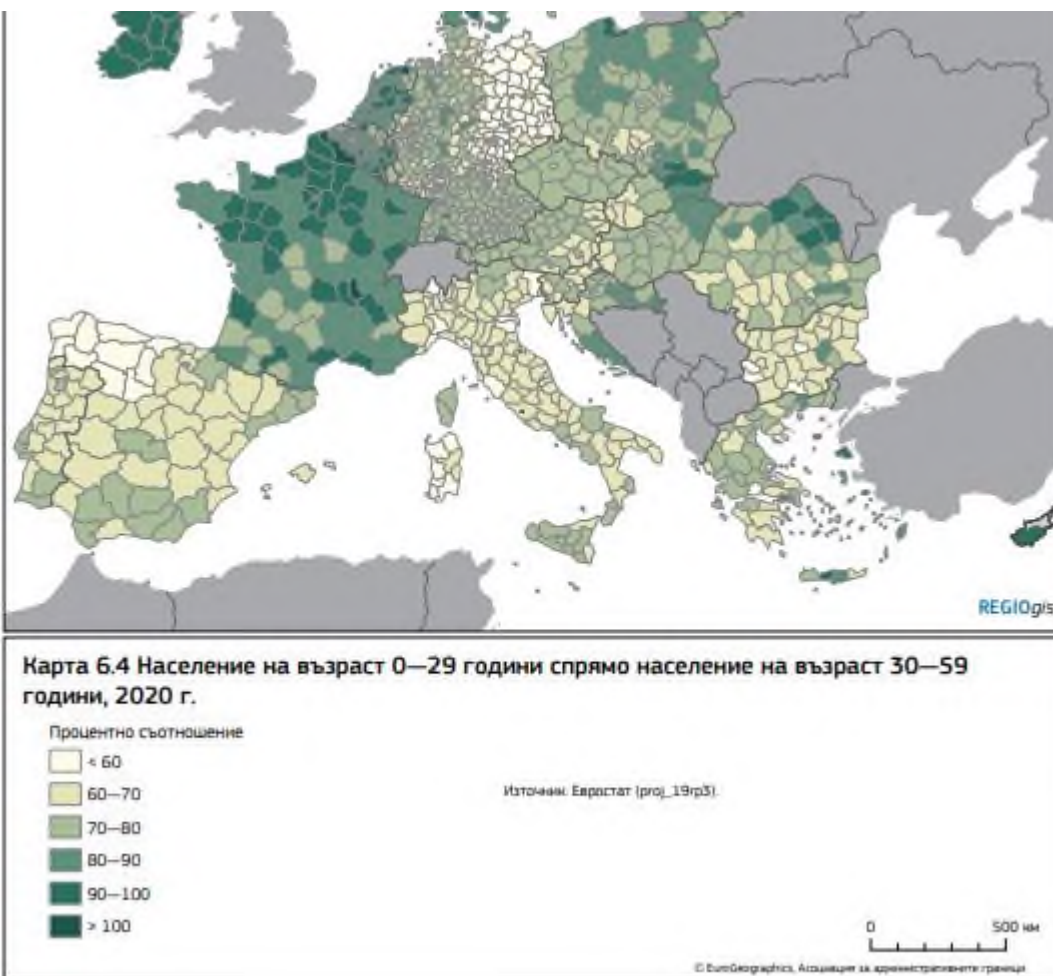
Фигура 6.8 Пирамида на населението в ЕС, 2020–2040 г.

Източник: Евростат (pro_19pr).

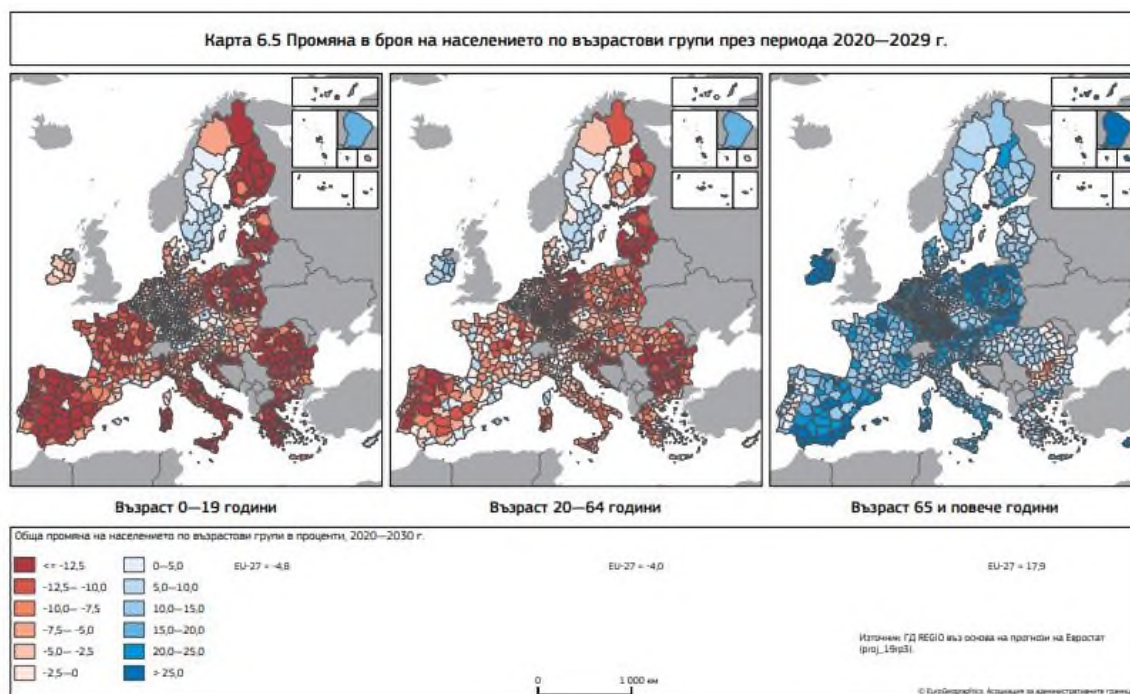

Последните прогнози на Евростат за населението включват един базов сценарий и пет теста на чувствителност и всички те показват намаляване на населението на ЕС. Базовият сценарий показва, че населението на възраст 65 и повече години ще нарасне бързо - с 18 % до 2030 г., докато населението под тази възраст ще намалее с 5 %.

В скорошен доклад на ОИСР се подчертава, че демографските промени могат да увеличат териториалните различия при достъпа до услуги¹ ОИСР (2021b). Намаляването на населението оказва пряко въздействие върху предоставянето на обществени услуги поради намаляване на потенциалните потребители, което може да предизвика затваряне на някои обекти и да увеличи разстоянието до услугите за останалите потребители. Мрежите от училища в много държави членки на ЕС са под постоянен натиск за адаптиране към намаляващия брой ученици в селските райони. По-малките класове и по-малкият брой ученици на учител в селските училища водят до по-високи разходи: според изчисленията в доклада разликата в годишните разходи за ученик между градовете и слабо населените селски райони в Европа е около 650 евро и 681 евро (съответно) за дете в основното и средното училище. С цел да останат ефективни и равнопоставени, мрежите от училища трябва да се стремят към мащабни икономии навсякъде, където могат, като същевременно осигуряват достъп до висококачествено образование за всички деца. Обединяването на училища, училищните клъстери и мрежи могат да подобрят качеството на образованието, като същевременно пестят ресурси. Според оценките в доклада децата, живеещи в рядко населени селски райони, трябва да изминават средно 4—5 пъти по-голямо разстояние до училище от тези в градовете. Това означава, че някои училища може да продължат да работят с недостатъчен капацитет, за да осигурят адекватен достъп особено за деца, които не могат да пътуват самостоятелно надалеч. Осигуряването на здравни услуги извън градовете изисква деликатно равновесие между достъпност и рентабилност. Възможно е някои

страни да разполагат с близки или рентабилни места за предоставяне на услуги, но никоя страна не може да предложи едновременно къси разстояния и ниски разходи за тези услуги. Приспособяването към демографските промени изисква концентриране на предоставянето на някои услуги, като например майчинство и акушерство, чието търсене в много страни ще намалее, както и разширяване и разпространение на предоставянето на услуги, свързани със застаряването на населението, например в областта на кардиологията, особено в селските райони. До 2035 г. броят на местата за предоставяне на кардиологични услуги на потребител в ЕС се очаква да нарасне средно с 20 %, като най-голямо увеличение се очаква в Словения (88 %), Ирландия (71 %) и Дания (64 %). От друга страна, броят на местата за предоставяне на акушерски и майчински услуги се очаква да намалее с 4 %, като намалението е най-голямо в Латвия (67 %), Словакия (56 %) и Литва (44 %). Инвестициите ще трябва да са в крак с тези променящи се изисквания, за да се избегне прекомерното или недостатъчното предоставяне на услуги, като същевременно се осигури достатъчна близост до местата за оказване на медицинска помощ.

Платва ЕС Европа по-близко до гражданите

Като цяло, отделните региони на ЕС се различават по един основен начин от ЕС. Възрастовата структура на населението на ЕС като цяло може да се промени единствено чрез миграция от останалата част на света и към нея, докато възрастовата структура на даден регион в ЕС се влияе и от движението от други региони и към тях в рамките на ЕС. Вероятността за такива движения и тяхната посока зависят от възрастта на хората. Хората на възраст 20–39 години са по-склонни да се преместят в градски регион и да напуснат селски регион. Хората на възраст 40–64 години и 65 и повече години са склонни да напуснат градските региони и да се преместят в междинни или селски региони. Това означава, че градските региони могат да араснат с по-малко, отколкото предполага настоящата възрастова структура, тъй като по-възрастните хора се изселват, а селските региони ще се обезлюдят по-слабо, тъй като по-възрастните хора се заселват в тях.

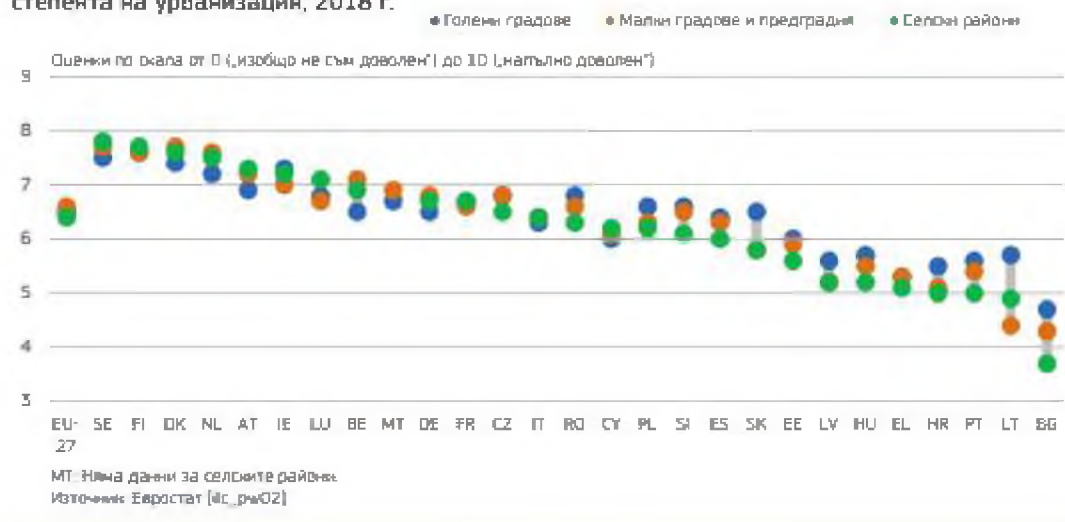
Фигура 6.9 Обща удовлетвореност от живота според степента на урбанизация, 2018 г.

Фигура 6.11 Средна оценка за удовлетвореност от личните взаимоотношения според степента на урбанизация, 2018 г.

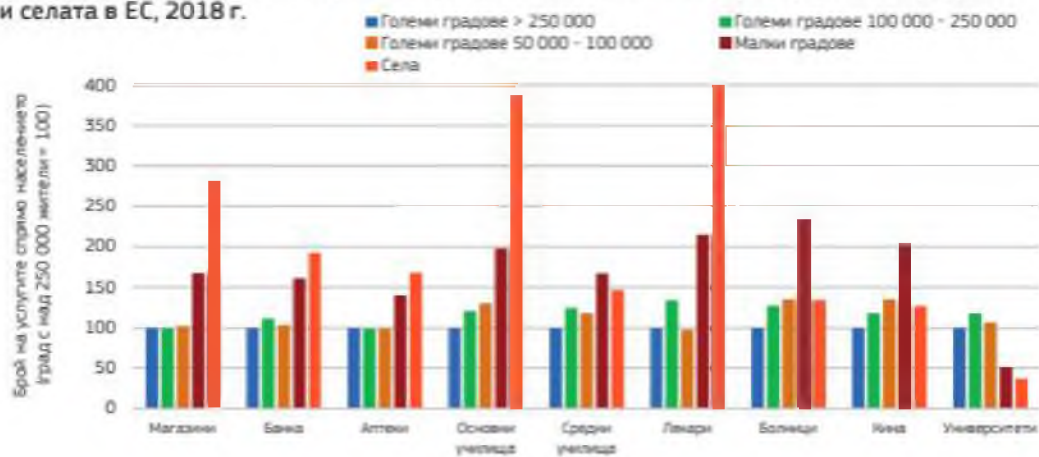
Фигура 6.12 Средна оценка за удовлетвореност от финансовото положение според степента на урбанизация, 2018 г.

Фигура 6.13 Среден еквивалентен нетен доход на домакинство според степента на урбанизация, 2019 г.

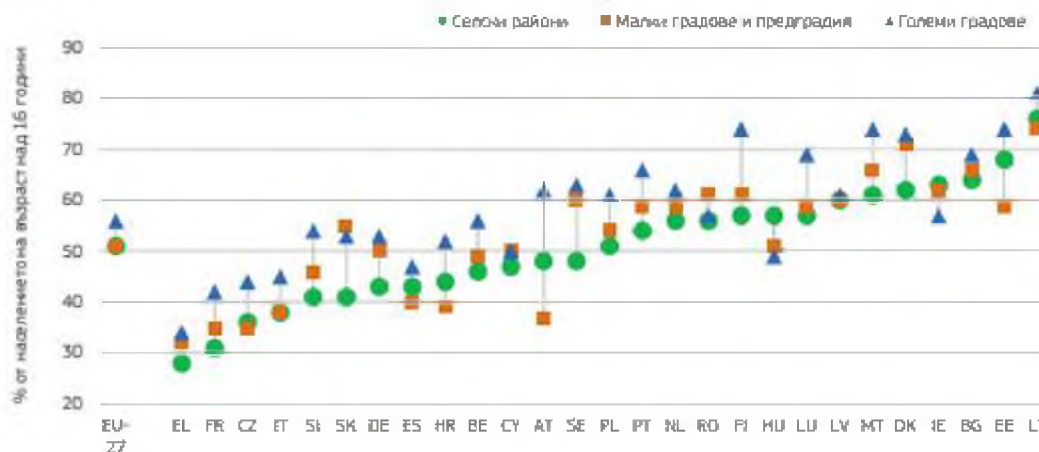

Фигура 6.18 Услуги спрямо броя на населението в големите градове, малките градове и селата в ЕС, 2018 г.

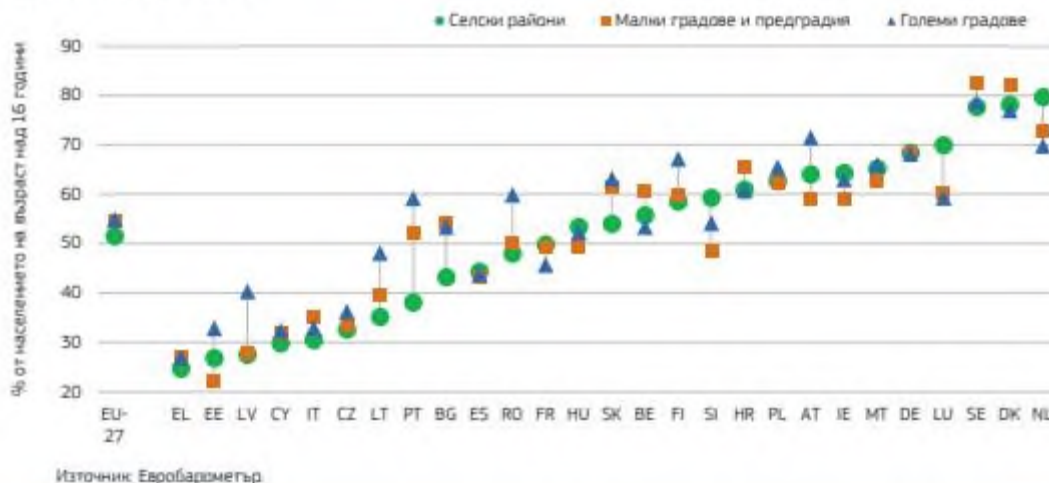
Източник: Евростат (Болници), ГД REGIO (гари) и ESPON „Вътрешни периферии“ (други услуги), JRC-GEOSTAT за населението и изчисления на JRC.

Фигура 6.20 Хора, които са склонни да се доверят на ЕС според степен на урбанизация, 2019 г.

Източник: Евробарометър.

Фигура 6.21 Хора, които считат, че техният глас се зачита в ЕС според степен на урбанизация, 2019 г.

Жителите на селските райони по-рядко имат доверие в ЕС. Жителите на селските райони подкрепят ЕС в по-малка степен в сравнение с жителите на големите градове. Жителите на селските райони по-рядко имат доверие в ЕС или да са доволни от ЕС (Фигура 6.19). Това недоволство в селските райони не е насочено само към ЕС, но е по-изразено, отколкото към националните или поднационалните институции.

Разликата между жителите на градовете и селата по отношение на доверието в националното правителство е по-малка, отколкото по отношение на доверието в ЕС. За сметка на това, доверието в местните и регионалните власти е по-голямо в селските райони в сравнение с градовете, което предполага, че жителите на селските райони не са толкова склонни да се доверяват на по-високите нива на управление, отколкото живеещите в градовете. Въпреки че доверието в ЕС нарасна с течение на времето (вж. Глава 7), разделението между градските и селските райони остава непроменено. Средно 56 % от жителите на големите градове през 2019 г. имат доверие в ЕС в сравнение с 51 % от жителите на селата. През 2015—2016 г. и двете стойности са с 9 пр.п. по-ниски, така че разликата остава непроменена. Удовлетвореността от демокрацията на национално ниво и на ниво ЕС е по-ниска в селските райони в сравнение с големите градове, като разликата е малко по-голяма по отношение на националната демокрация (3 пр.п. спрямо 2 пр.п.). Жителите на селските райони по-рядко считат, че техният глас има значение в тяхната държава членка или в ЕС, като разликата е по-голяма по отношение на ЕС (3 пр.п. спрямо 1 пр.п.). По-малко жители на селските райони твърдят, че са привързани към ЕС в сравнение с жителите на големите градове (с 6 пр.п. по-малко), въпреки че много повече жители и на двата типа райони са привързани към своята държава членка или местен район (93 % спрямо 90 %). Тази разлика в доверието в ЕС между големите градове и селските райони е очевидна в почти всички държави членки (Фигура 6.20), като единствените две изключения са Унгария и Ирландия. Това е в контраст с показателите за удовлетвореност, които са по-високи в селските райони в сравнение с големите градове в северозападните държави членки и няколко южни държави членки. В половината от държавите членки разликата в доверието е 10 или повече пр.п., като тя е най-голяма във Финландия, Швеция и Австрия. В повечето държави членки, както и в ЕС като цяло, жителите на селските райони по-рядко са съгласни, че техният глас има значение в ЕС в сравнение с живеещите в големите градове, като разликата е над 10 пр.п. в България, Румъния, Латвия, Литва и Португалия (Фигура 6.21). Липсата

на доверие, убеждението, че вашият глас не е важен и разочарованието от демокрацията са фактори, които могат да намалят избирателната активност по време на избори и да поляризират вота.

Û Публичното управление е процес на вземане и изпълнение на правителствени решения

Доброто управление изисква добре работещи институции и прозрачни процедури. Правителствата с висококачествени институции, високи нива на отчетност и ниски нива на корупция обикновено се справят по-добре при предоставянето на обществени стоки и услуги и създаването на благоприятна среда за икономически растеж и социално развитие.

И обратно, правителства с нискокачествени институции обикновено се изправят пред широк набор от икономически и социални проблеми, по-ниски нива на икономическо развитие, по-голямо неравенство в доходите, лошо състояние на околната среда и по-малка отчетност пред избирателите.

Неотдавнашни проучвания установиха, че в страните с висока степен на корупция обикновено има по-малко жени в политиката, по-лоши здравни показатели и по-ниски нива на субективно усещане за благополучие сред населението.

Институциите имат нужда от високо ниво на административен капацитет, за да работят добре, а капацитетът от своя страна повишава ефективността и прозрачността на публичните разходи, включително и на средствата от ЕС (вж. Каре 7.1). Тази глава разглежда най-новите публикувани показатели за ЕС относно качеството на публичните институции на национално и местно равнище

Терминът „управление“ в анализа включва само публичните органи.

Û Добро управление и административен капацитет

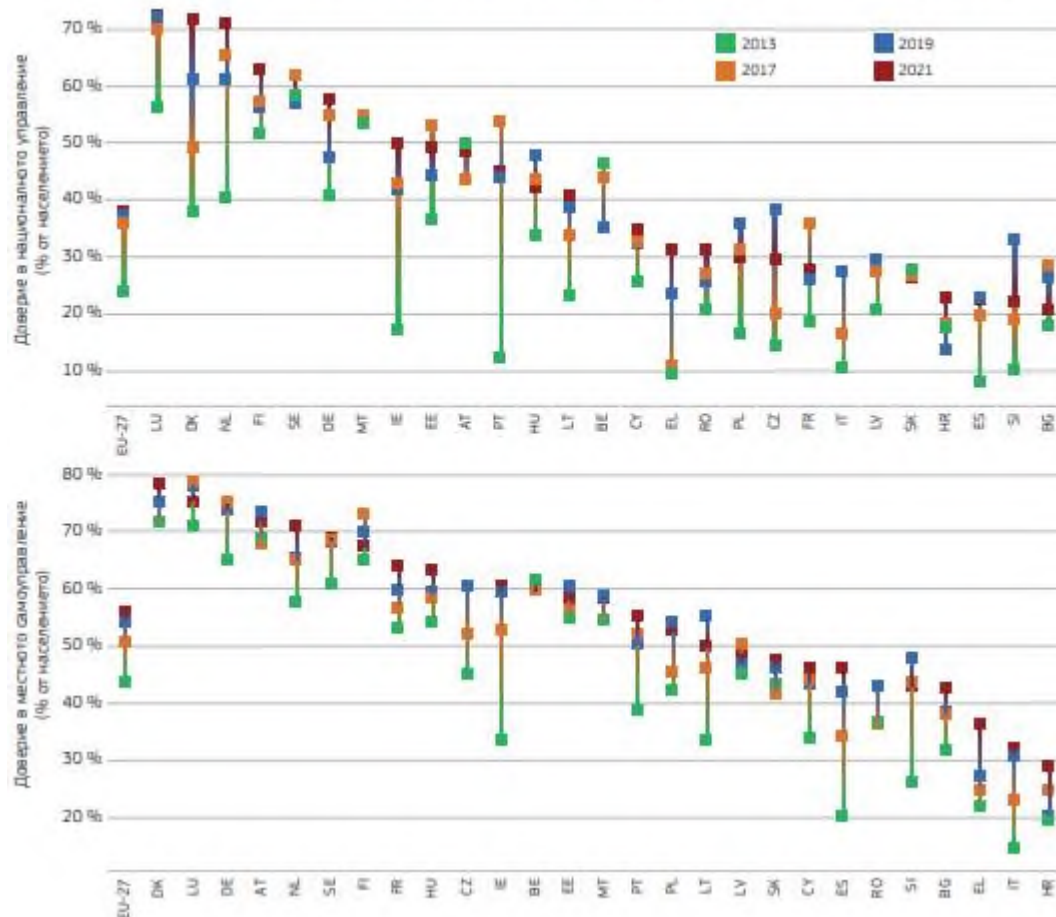

Източник: Европейска комисия (2020l). 2 Център за изследване на европейските политики (2020 г.).

Основополагащ фактор за доброто управление е добрият административен капацитет. Това се определя като способност на административните органи да прилагат ефективно политиките, за които отговарят. Високото ниво на административен капацитет на всички нива на управление е важно за ефективното управление и изразходване на публични средства и все по-често се признава като основно условие за осигуряване на добра ефективност на инвестициите и допринася за постигане на целите на политиката на сближаване, особено в регионите с ниски доходи и нисък растеж. В скорошно проучване² се правят четири групи препоръки за укрепване на административния капацитет и подобряване на използването на техническа помощ през програмния период 2021— 2027 г: 1. разработване на пътни карти за изграждане на капацитет, включващи богат набор от дейности, включително подкрепа в полза на човешките ресурси и организационни съвети за системи и инструменти; 2. подпомагане на цялата „екосистема“ за управление и изразходване на средствата, включително изпълнителните органи, доставчиците и бенефициерите; 3. разработване на гъвкави стратегии за обучение в изграждане на капацитет с цел бърза реакция на променящите се обстоятелства; и 4. осигуряване на съгласувано управление на процеса на изграждане на капацитет на нивото на ЕС.

С цел улеснение изпълнението на тези препоръки през периода 2021—2027 г., изграждането на капацитет за успешно прилагане на фондовете на ЕС се финансира от техническата помощ на държавите членки. Новият регламент за общите разпоредби има за цел да опрости и да даде възможност за стратегическо използване на такава помощ за развитие на административния капацитет като дългосрочна цел. Освен от политиката на сближаване, административните реформи и изграждането на капацитет могат да се финансират и от новосъздадения инструмент за възстановяване и устойчивост и инструмента за техническа подкрепа, насочени към подпомагане на устойчивото икономическо и социално сближаване, устойчивостта и възстановяването в отговор на пандемията от COVID-19

Фигура 7.1 Доверие в националното (горе) и местното управление (долу), 2013—2021 г.

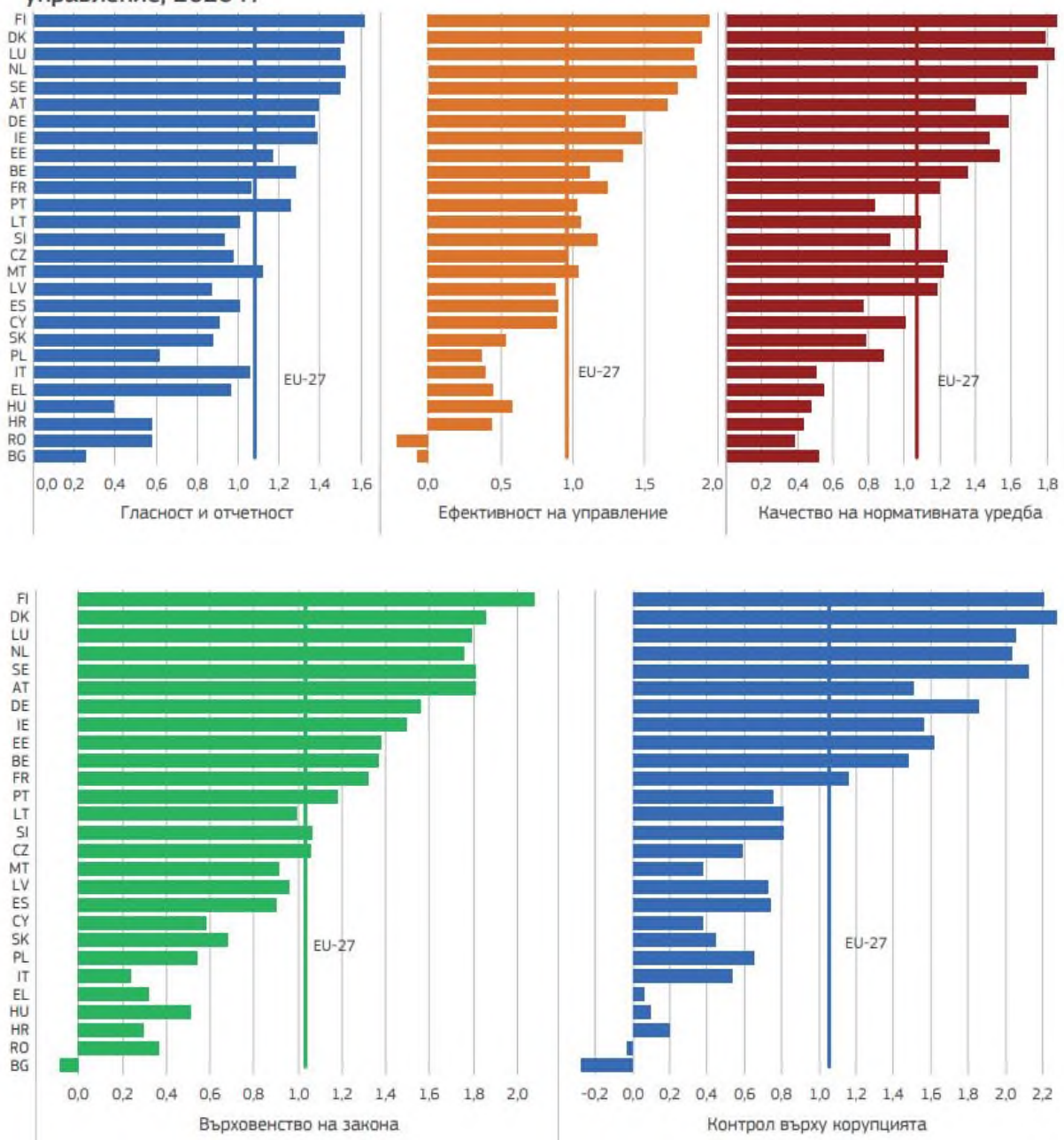
Шестте измерения на управление

Шестте измерения на управление, включени в WGI, се описват чрез обобщени показатели, базиращи се на над 30 отделни източника на данни, изготвени от различни институти за проучвания, мозъчни тръстове, неправителствени организации, международни организации и дружества от частния сектор. Използва се статистически модел за изготвяне на среднопретеглена стойност на данните от всеки източник за всяка страна. Комбинираните мерки за управление, получени чрез статистическия модел, имат нулева средна стойност (стандартно отклонение = 1) и се колебаят приблизително от -2,5 до 2,5, като по-високите стойности съответстват на по-добро управление.

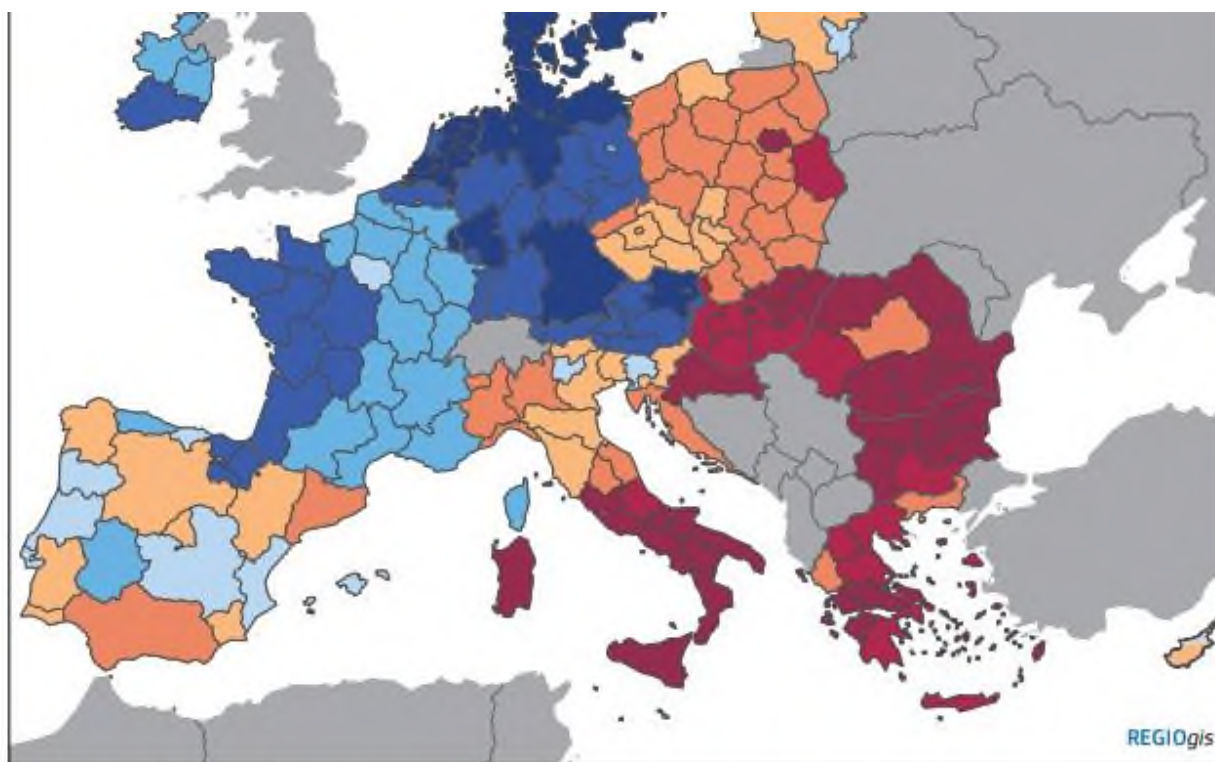
Румъния, България, Унгария, Хърватия, Гърция, Италия, Испания, Кипър, Полша и Словакия са под средното ниво за ЕС и по петте показателя (Фигура 7.2). Най-много се различава показателят за контрол върху корупцията в отделните държави членки. Това се дължи на възприятията за степента, до която публичната власт се упражнява с цел лична изгода, и включва както дребните, така и крупните форми на корупция, както и степента на „завладяване на държавата“ от елитите и частните интереси

Фигура 7.2 Резултати на страните по петте измерения на Световния показател за управление, 2020 г.

Û Индекс за качество на управлението в ЕС

Вертикалната линия показва средната стойност за ЕС, претеглена спрямо населението на държавата членка, за всяко измерение. Оценките варират от -2,5 (слаби резултати) до 2,5 (високи резултати). Средната стойност за всички страни по света е 0 за всяко измерение. В почти всички случаи оценките на държавите членки на ЕС са по-високи от средните за света. Страните са подредени от най-добрите към най-лошите оценки според средния им резултат по петте измерения. Източник: Световна банка, Световни показатели за управление.

Карта 7.1 Европейски индекс за качество на управление, 2021 г.

Стандартно отклонение, варира от лошо качество (отрицателно) до добро качество (положително)

< -1,2	0—0,3
-1,2— -0,9	0,3—0,7
-0,9— -0,5	0,7—1,1
-0,5—0	> 1,1

Резултатите са изразени в z-стойности; следователно средната стойност за ЕС е равна на 0.

Положителните (отрицателните) стойности отразяват по-добро (по-лошо) качество на управление в сравнение със средното за ЕС.

Всички държави членки на ниво NUTS 2.

Източник: Институт за качество на управлението, Университет на Гьотеборг.

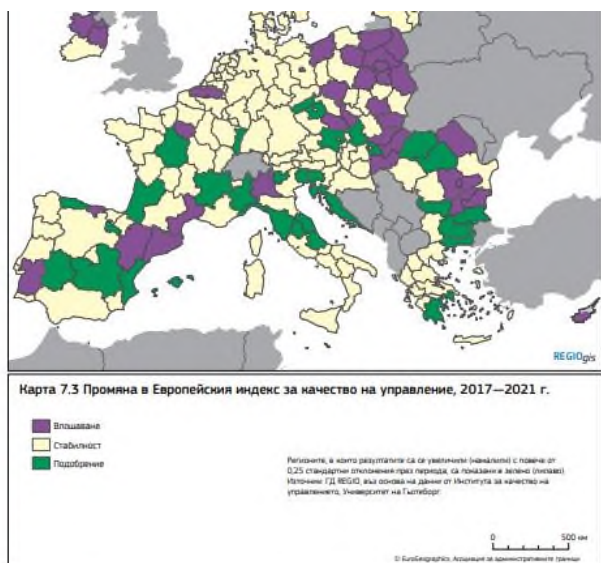
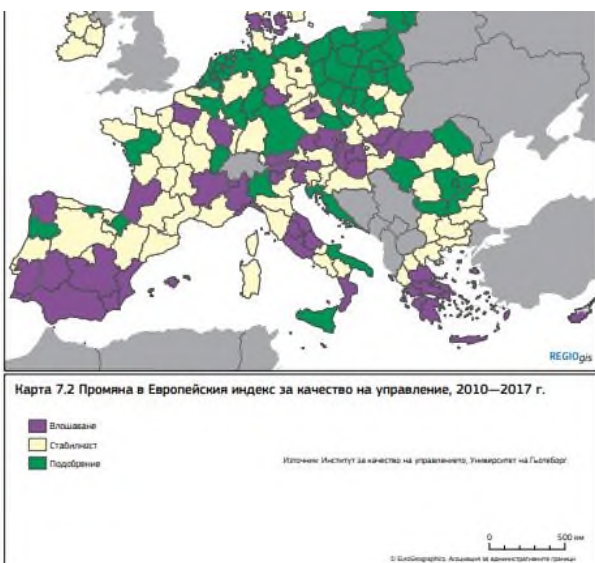

Таблица 7.1 Средни оценки за EQI по категории региони, всички години
(средна стойност за ЕС = 0)

Категория регион	2010 г.	2013	2017	2021
По-слабо развити	-0,90	-0,84	-0,83	-0,88
В преход	0,42	0,30	0,27	0,36
По-развити	0,58	0,62	0,64	0,62

Източник: Изчисления на ГД REGIO, базирани на данни от Института за качество на управлението, Университет в Гьотеборг.

От 2010 г. **Европейският индекс за качество на управлението (EQI)** е публикуван четири пъти на регионално ниво¹⁰ и оказва сериозно въздействие върху изследванията относно икономическата география, предприемачеството и иновациите в регионите на ЕС. Въз основа на проучване на регионално равнище, заедно с националните оценки от Световните показатели за управление, EQI измерва три сравними аспекта на качеството на управление в регионите на ЕС. Въпросите в проучването на EQI се базират на концептуална рамка, в която качеството на управлението се разглежда като широко, многопластово понятие, включващо безпристрастно и висококачествено предоставяне на услуги и ниска степен на корупция. Въпросите целят да установят възприятията и опита на хората по отношение на корупцията, както и степента, до която те оценяват обществените услуги като безпристрастни и с добро качество в техния регион по местожителство. Акцентът е поставен върху областите на политиката, които най-често се управляват на местно равнище, като образование, здравеопазване и правоприлагане. Въпросите са съсредоточени върху три основни области на EQI - „корупция“, „качество“ и „безпристрастност“ - по отношение на съответните услуги. EQI е първият показател, който дава възможност за сравняване на управлението в регионите на ЕС както в рамките на държавите членки, така и между самите тях¹¹. 10 Chapton et al. (2019 г. и 2021 г.) 11 Оценките за EQI се изчисляват като прости, равно претеглени средни стойности на стандартизирани резултати от проучването. Използваната стандартизация е z-стойност, която измерва съотношението на резултата за даден регион към средния за ЕС, изразено в стандартни отклонения от средната стойност. Ако z-стойността е равна на 1, това означава, че резултатът на точката с данни е с едно стандартно отклонение над средната стойност за ЕС. Положителните стойности показват по-висок от средния резултат за ЕС; отрицателните стойности са по-ниски от средния резултат за ЕС.

Картината за 2021 г. е по-скоро в съответствие с предишните издания на EQI, като северозападният район на ЕС се представя по-добре от южната и източната му част (Карта 7.1). В някои държави членки има значителни регионални различия - по-конкретно в Италия, Испания, Белгия, Ирландия, Полша, Франция (включително отвъдморските региони) и Словения - а в други, особено в скандинавските държави членки, тези различия са много малки. През периода на 2010—2017 г. (Карта 7.2) се наблюдава значително подобрение на качеството на управление в балтийските държави членки, по-голямата част от Полша и Германия, Нидерландия, Хърватия и някои региони в Румъния и България. За разлика от тях, между 2010 г. и 2017 г. влошаване се наблюдава в Австрия, Унгария, Южна Гърция, Кипър, южната част на Испания и някои региони в Португалия и Италия. Между 2017 г. и 2021 г. обаче, индексът се стабилизира в балтийските държави членки (Карта 7.3)¹² и се влошава в повечето региони на Полша, особено в източната част на страната. Същата тенденция се наблюдава и в източната част на Румъния, където през 2021 г. столичният регион Bucuresti-Ilfov е с най-ниския резултат в ЕС. От друга страна, през този период се наблюдава известно подобрение на индекса в южната част на Испания, южна Германия, южна Гърция и южните и централните части на Италия. Средно по-слабо развитите региони постигат значително по-ниски резултати от средните за ЕС през всички години на публикуване на EQI. Средният EQI е по-висок за регионите в преход и по-развитите региони, но с по-голяма променливост (Таблица 7.1). ¹² Поради промени в класификацията по NUTS 2 в Ирландия и Литва регионалните стойности за тези държави членки през 2021 г. се сравняват с националните стойности от предишните издания.

5. Ефикасната и гъвкава бизнес среда е основно предимство Един от отрицателните ефекти на неефикасните институции е нормативната среда, която натоварва местните предприятия и се отразява неблагоприятно на предприемачеството. Недоброто качество на институциите пречи на учредяването на нови дружества и може да принуди предприемачите да потърсят възможности в чужбина или да се откажат. Индексът на условията за правене на бизнес, публикуван до 2020 г. от Световната банка, оценява областите на регулиране на стопанска дейност в най-големия бизнес град във всяка от 190 страни по света. Той спомага за наблюдение и сравнение на качеството на бизнес средата, а освен това оценява и подгрупа от области на регулиране на стопанската дейност в избрани страни, като включва 14 държави членки на ЕС20. Общият резултат на индекса за правене на бизнес е средната стойност на показателите за различните области, като всеки показател показва разликата за всяка страна спрямо страната с най-добри резултати в съответната област.

За всяка област и за всяка страна/град изчислението на показателя за условия за правене на бизнес включва две стъпки. При първата стъпка всеки отделен показател (y) се стандартизира, като се използва линейно преобразуване (най-лош — y)/(най-лош — най-добър), при което най-високата оценка представлява исторически най-доброто нормативно представяне по показателя. При втората стъпка точките, получени за отделни показатели, се обобщават чрез просто, еднакво претегляне и се превръщат в една оценка.

Целите за Устойчиво Развитие в национален и регионален план

Селското стопанство е основната форма на заетост за почти 900 милиона души в световен мащаб и е особено важно в селските райони на страните с ниски и средни доходи. Подобряване на устойчивостта и производителността на селското стопанство е важно за подобряване на продоволствената сигурност

Някои характеристики на новите работни места, създадени чрез Решения, базирани на природата може да предложи важни възможности за работа създаване, тъй като те често са трудоемки. Работните места на Решения, базирани на природата обхващат различни дейности и сектори като селско стопанство, горско стопанство, риболов, екотуризм, природна инфраструктура, планиране на градския пейзаж, създаване на политики, образование и научни изследвания. Те могат да включват различни нива на умения, от физически работници в определена горска работа до високоспециализирана работни места в областта на градското планиране или свързани с биология или горско стопанство работни места. Други сектори също могат да изискват по-напреднали умения, например тези, свързани с кръговата и биоикономиката, производство на енергия и биоразнообразие и функциониране на екосистемата.

"Регенеративните" земеделски практики имат за цел да регенерират почвата, намалявайки, но не задължително елиминират синтетичните пестициди и торове. Те надхвърлят намаляване на отрицателните ефекти и гарантиране, че селското стопанство има положителен ефект върху околната среда. Регенеративното земеделие е по-ново устойчиво селскостопански подход. Информация за това колко широко се практикува в световен мащаб мащабът все още е оскъден.

Процесът на прилагане на тези политики на национално и регионално ниво е обвързано и е не обходимо да се проследява на годишна база с предложените инструменти в Приложният

Самооценка: Рамка за териториален подход към ЦУР

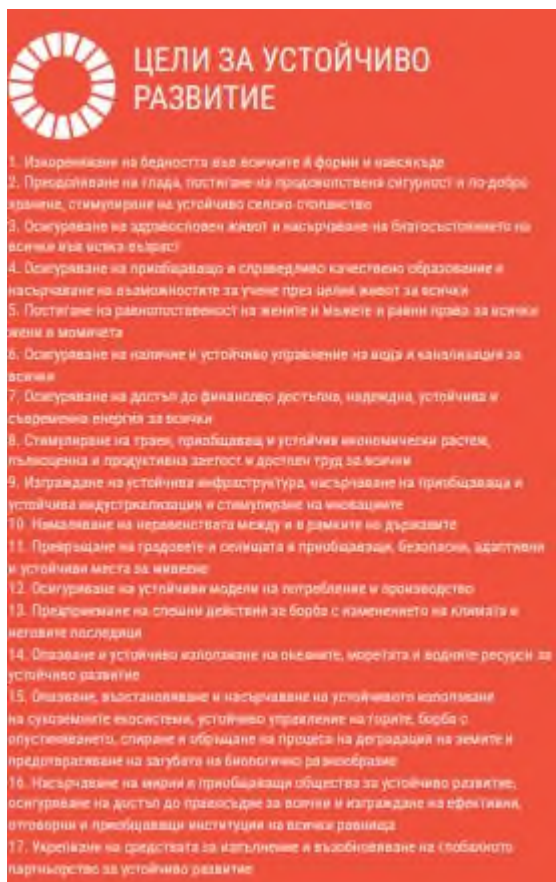
с цел отчетност и видими резултати.

Цели за устойчиво развитие 2030

На 25 септември 2015 г. в Ню Йорк по време на Срещата на върха по устойчивото развитие в рамките на ООН бе приет Дневният ред за развитие след 2015 г. „Да преобразим нашия свят: Програма за устойчиво развитие до 2030 г.“ Документът бе одобрен от всичките 193 държави членки на ООН, включително и България. Програмата се състои от пет части и в нея са изброени и формулирани 17 Цели за устойчивото развитие (Sustainable Development Goals (SDGs)), като към всяка една от тях има и подцели, които са общо 169. Като основен акцент в Програмата са изведени най-острите проблеми на развиващите се страни, свързани с преодоляването на крайната бедност, глада, болестите и др., към които са добавени и въпроси, свързани с опазването на околната среда, постигането на устойчиво икономическо развитие и потребление, изграждането и функционирането на демократични институции, елементи по спазването на правата на човека, равенството на половете и други.

Надграждането при подготовката на стратегическия документ за развитие до 2030 г. се съобразява с вече приетите секторни стратегии за периода след 2020 г. Сред тях са: Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017-2030 г.; Интегрираната транспортна стратегия в периода до 2030 г.; Актуализираната Национална стратегия за устойчиво развитие на туризма в Република България 2014-2030 и План за действие към нея за периода 2017-2020; Актуализираната Национална стратегия за демографско развитие на населението в Република

България 2012-2030; Интегрираният национален план за енергетика и климат за периода до 2030 г.; Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия 2017-2030. В много от секторните стратегии е декларирано придържане към Целите на ООН за устойчиво развитие. Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 стъпва на изготвен за целта Анализ на социално-икономическото развитие на страната след присъединяването ни към ЕС, който е обсъден и съгласуван със социалноикономическите партньори в рамките на Икономическия и социален съвет и Националния съвет за тристранно сътрудничество. Във визията, целите и приоритетите на програмата са формулирани три основни цели – ускорено икономическо развитие; смекчаване на неблагоприятните демографски тенденции; постигане на по-включващ и по-устойчив растеж, при намаляване на социалните и териториалните неравенства и способстване на споделен просперитет.

Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 –
3 цели, 5 оси и 13 приоритета

Цели:
Ускорено икономическо развитие
Демографски подем
Намаляване на неравенствата

Ос 1. Иновативна и интелигентна България

- 1. Образование и умения (Цел 4)
- 2. Наука и научна инфраструктура (Цели 8, 9)
- 3. Интелигентна индустрия (Цели 8, 9)

Ос 2. Зелена и устойчива България

- 4. Кръгова и нисковъглеродна икономика (Цели 7, 8, 12)
- 5. Чист въздух и биоразнообразие (Цели 3, 8, 11, 12, 13, 14, 15)
- 6. Устойчиво селско стопанство (Цели 2, 14, 15)

Ос 3. Свързана и интегрирана България

- 7. Транспортна свързаност (Цели 3, 11)
- 8. Цифрова свързаност (Цели 9, 11)
- 9. Местно развитие (Цели 2, 8, 11)

Ос 4. Отзивчива и справедлива България

- 10. Институционална рамка (Цел 16)
- 11. Социално включване (Цели 1, 2, 5, 8, 10)

Ос 5. Духовна и жизнена България

- 12. Здраве и спорт (Цел 3)
- 13. Култура, наследство и туризъм (Цели 8, 11, 12)

Интегриране на трите измерения на устойчивото развитие

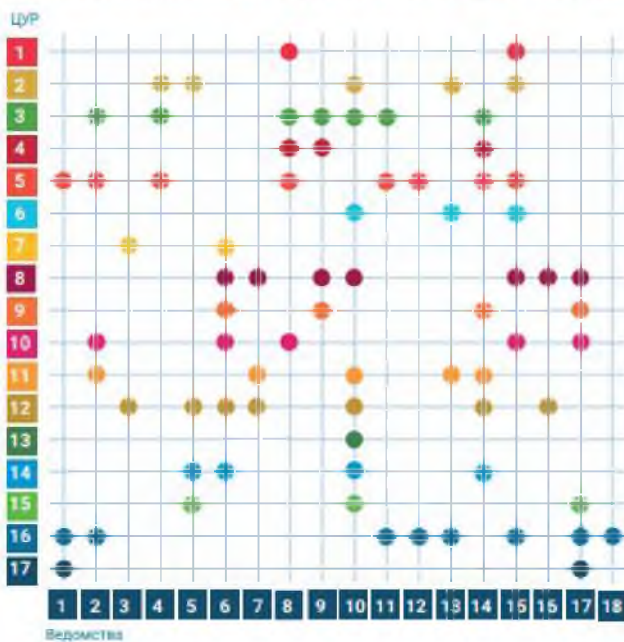

Концепцията за устойчиво развитие предполага икономическият растеж, социалното включване и опазването на околната среда да се допълват взаимно. Държавата отдава приоритет на образованието и на инвестициите в ранното детско развитие, отделя средства за социална защита и за намаляване на неравенствата и бедността, но същевременно търси пътя към устойчиво икономическо развитие чрез акцент върху икономика с висока добавена стойност, кръгова икономика и социална/ солидарна икономика. Политиките по опазване на околната среда са хоризонтални и са включени при дефинирането и изпълнението на останалите политики. В плановете и програмите са заложили мерки за контрол върху икономическите и екологичните параметри. При предоставяне на европейски средства по конкретни проекти се изисква спазване на принципите за устойчиво развитие и за ресурсна ефективност. Всичко това допринася за баланс между икономическите, социалните и екологичните ползи. Страната подкрепя активно „Зелената инициатива“ на Международната организация на труда (МОТ) с идеята, че борбата с климатичните промени е неразделна част от борбата за социална справедливост

Най-голямото предизвикателство за успешното интегриране на трите измерения в политиките за устойчиво развитие на България е заявеното национално намерение да се запази въгледобивният сектор с неговия значителен дял в енергийния баланс на страната. Аргументите за това са свързани със запазването на работни места и с по-голямата енергийна сигурност за страната. Решение на този проблем се търси при подготовката на Интегрирания национален план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021-2030, включително в перспектива до 2050 г. За целите на плана е разработен прогнозен енергиен баланс, в който се предвижда запазване на ролята на местните въглища до 2050 г., развитие на ядрената енергетика и производство на електроенергия от ВЕИ, при пазарни условия и с акцент върху собственото потребление. Интегрираният национален план на България обхваща петте измерения на Енергийния съюз за Европа – декарбонизация, енергийна ефективност, енергийна сигурност, вътрешен енергиен пазар и научни изследвания, иновации и конкурентоспособност.

Ангажименти на ведомствата по Целите на ООН за устойчиво развитие*

1. Министерство на външните работи
2. Министерство на вътрешните работи
3. Министерство на енергетиката
4. Министерство на здравеопазването
5. Министерство на земеделието, храните и горите
6. Министерство на икономиката
7. Министерство на културата
8. Министерство на младежта и спорта
9. Министерство на образованието и науката
10. Министерство на околната среда и водите
11. Министерство на отбраната
12. Министерство на правосъдието
13. Министерство на регионалното развитие и благоустройството
14. Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията
15. Министерство на труда и социалната политика
16. Министерство на туризма
17. Министерство на финансите
18. Дирекция „Модернизация на администрацията“ към МС

*Таблицата е изготвена на основата на информацията от МВР през 2016 г. и е адаптирана на отговорностите от страна на съответните институции по съответните ЦУР както и на основата на одобреното от МС разпределяне на задачи на ведомства по отделните приоритети на националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 (основан приоритет има отнасяно към изпълнението на определен ЦУР).

Министерство на земеделието и горите е УО за прилагане на подхода BOMP и ОСП за България през 2023-2027 г., което държавно ведомство е пряко обвързана със следните Цели за Устойчиво Развитие, съгласно приетата на национално равнище картографиране от МВнР по приоритети на Националната програма за развитие на БЪЛГАРИЯ 2030:

Цел 2: Предотвратяване на глада

Край на глада, постигане на продоволствена сигурност и подобро хранене, насърчаване на устойчиво селско стопанство

Подцели:

- 2.1 Ликвидиране до 2030 г. на глада и осигуряване за всички, по-специално за бедните и хората в уязвимо положение, в това число новородените на целогодишен достъп до безопасна, питателна и достатъчна храна.
- 2.2 Ликвидиране до 2030 година на всички форми на недохранване, включително достигане до 2025 година на договорените на международно равнище цели относно спирането на растежа и атрофията при децата до 5-годишна възраст и задоволяване на потребностите от храна и хранителни вещества на подрастващите момичета, бременните жени, кърмачките и по-възрастните хора.
- 2.3 Удвояване до 2030 година на селскостопанската производителност и доходите на дребните производители на храни, по-специално жените, местното население, семейните земеделски стопани, скотовъдците и рибарите, включително чрез сигурен и равен достъп до земя, други производствени ресурси и суровини, знания, финансови услуги, пазари и възможности за добавена стойност и заетост в неземеделски дейности.
- 2.4 Осигуряване до 2030 година на устойчиви системи за хранително производство и прилагане на гъвкави селскостопански практики, които увеличават производителността и обема на произвежданата продукция, спомагат за запазването на екосистемите, засилват възможностите за приспособяване към

изменението на климата, екстремни метеорологични явления, суша, наводнения и други природни бедствия, и с които постепенно се подобрява качеството на земята и почвите.

- 2.5 Запазване до 2020 г. на генетичното разнообразие на семена, култивирани растения и селскостопански и опитомени животни, и свързаните с тях диви видове, включително посредством разумно управлявани и диверсифицирани семенни и растителни банки на национално, регионално и международно равнище и осигуряване на достъп до генетични ресурси и свързаните с тях традиционни знания, както и честно и справедливо споделяне на произтичащите от употребата им ползи в съответствие с постигнатите договорености на международно равнище.
- 2.a Увеличаване, включително посредством засилено международно сътрудничество, на инвестициите в инфраструктурата на селските райони, в селскостопански научни изследвания и служби за съвети в земеделието, технологично развитие и генни банки за растителни култури и животински видове с оглед подобряване на производствения капацитет в селското стопанство в развиващите се страни, особено в най-слабо развитите страни.
- 2.b Коригиране и недопускане на търговски ограничения и изкривявания на световните селскостопански пазари, включително чрез успоредното премахване на всички форми на

субсидии за износ на селскостопански продукти и всички експортни мерки с равностоеен ефект в съответствие с мандата на Кръга от преговори за развитие в Доха.

2.с Приемане на мерки за гарантиране на правилното функциониране на пазарите

на продоволствени стоки и техните деривати и улесняване на навременния достъп до пазарна информация, включително относно хранителните резерви, за да се спомогне за ограничаване на крайната нестабилност на цените на храните.

Цел 12: Отговорно потребление и производство

Осигуряване на устойчиви модели на потребление и производство

Подцели:

- 12.1 Прилагане на десетгодишната рамка от програми за устойчиво производство и потребление, предприемане на действия от всички държави (начело с развитите страни), като се отчитат развитието и възможностите на развиващите се страни.
- 12.2 Постигане до 2030 година на устойчиво управление и ефективно използване на природните ресурси.
- 12.3 Намаляване наполовина до 2030 година разхищаването на храни в световен мащаб и на хранителните отпадъци на глава от населението в търговията на дребно и в потреблението, намаляване на загубите на храна по веригите на производството и доставките, включително загубите след прибиране на реколтата.
- 12.4 Постигане до 2020 година на екосъобразно управление на химикалите и всички отпадъци през целия им жизнен цикъл в съответствие с международно приетите рамки и значително намаляване на изпускането им във въздуха, водите и почвите с оглед свеждане до минимум на неблагоприятните им въздействия

- върху човешкото здраве и околната среда.
- 12.5 Значително намаляване до 2030 година на генерирането на отпадъци чрез предотвратяване, намаляване, преработване и повторно използване.
- 12.6 Насърчаване на дружествата, особено големите и транснационални компании, да приемат устойчиви практики и да интегрират информацията за устойчивостта в отчетния си цикъл.
- 12.7 Насърчаване на устойчиви практики за възлагане на обществени поръчки в съответствие с националните политики и приоритети.
- 12.8 Осигуряване до 2030 година на подходяща информираност и осведоменост на всички хора и навсякъде относно устойчивото развитие и начините на живот в хармония с природата.
- 12.а Подкрепа за развиващите се страни за укрепване на научния и технологичния им капацитет с цел преминаване към по-устойчиви модели на потребление и производство.

- 12.b Разработване и прилагане на инструменти за мониторинг на последствията от устойчивото развитие за туризма, който създава работни места и популяризира местната култура и продукти.
- 12.c Рационализиране на неефективните субсидии за изкопаеми горива, които насърчават разточителното потребление, чрез премахване изкривяванията на пазара в съответствие с обстоятелствата на

национално равнище, включително чрез реструктуриране на данъчното облагане и постепенно премахване на вредните за околната среда субсидии, където съществуват – за да се компенсират въздействията им върху околната среда, при пълно отчитане на специфичните нужди и условия в развиващите се страни и намаляване до минимум на евентуалните неблагоприятни въздействия върху развитието им по начин, който защитава бедните и засегнатите общности.

Цел 14: Живот под водата

Опазване и устойчиво използване на океаните, моретата и морските ресурси за устойчиво развитие

Подцели:

- 14.1 Предотвратяване и значително намаляване до 2025 година на замърсяването на морската среда от всякакъв вид, по-специално от наземни източници и дейности, в това число намаляване на морските отпадъци и биогенното замърсяване.
- 14.2 Постигане до 2020 година на устойчиво управление и защита на морските и крайбрежните екосистеми с оглед предотвратяване на значителни неблагоприятни въздействия, включително чрез засилване на устойчивостта им и предприемане на действия за тяхното възстановяване, с цел превръщането им в здрави и продуктивни морета и океани.
- 14.3 Намаляване до минимум и справяне с въздействията от увеличаването на киселинността на океанските води,

включително чрез засилено научно сътрудничество на всички равнища.

- 14.4 Постигане до 2020 година на ефективно регулиране на добива на риба и ликвидиране на свръхулова, незаконния, недеклариран и нерегулиран риболов, и на разрушителните риболовни практики, прилагане на научно обосновани планове за управление на рибарството с оглед възстановяване на рибните запаси във възможно най-кратък срок поне до равнищата, позволяващи максимален устойчив улов, определени от биологичните характеристики на съответните видове.
- 14.5 Опазване до 2020 година на поне 10% от крайбрежните и морски райони в съответствие с националната правна уредба и международното право и въз основа на най-добрата налична научна информация.
- 14.6 Въвеждане до 2020 година на забрана за определени форми на субсидии за сектора на рибарството, които допринасят за свръхкапацитет на риболовните флоти и свръхулов, премахване на субсидиите, допринасящи за незаконен, недеклариран и нерегулиран риболов, и въздържане от въвеждане на нови такива субсидии, като се отчита, че

подходящото и ефективно, специално и диференцирано третиране на развиващите се и най-слабо развитите страни трябва да е неразделна част от преговорите в рамките на Световната търговска организация относно субсидиите за сектора на рибарството.³

14.7 Увеличаване до 2030 година на икономическите ползи за малките островни развиващи се държави и най-слабо развитите страни от устойчивото използване на морските ресурси, включително чрез устойчиво управление на рибарството, аквакултурите и туризма.

14.a Увеличаване обема на научните знания, развитие на научноизследователския капацитет и трансфер на морски технологии, като се отчитат критериите и насоките на Междуправителствената океанографска комисия относно трансфера на морски технологии, с

оглед подобряване здравето и управлението на океаните и засилване приноса на морското биологично разнообразие за развитието на развиващите се страни, по-специално малките островни развиващи се държави и най-слабо развитите страни.

14.b Осигуряване на достъп до морските ресурси и пазари за рибарите, извършващи традиционен риболов в малки количества и за прехрана.

14.c Засилване на опазването и устойчивото използване на океаните и техните ресурси чрез прилагане на международното право, отразено в Конвенцията на ООН по морско право (КООНМП), предоставяща правната рамка за опазване и устойчиво използване на океаните и техните ресурси, както е припомнено в параграф 158 от документа „Бъдещето, което искаме“.

Цел 15: Живот на земята

Опазване, възстановяване и насърчаване на устойчивото използване на сухоземните екосистеми, устойчиво управление на горите, борба с опустиняването, спиране и обръщане на процеса на деградация на земите и спиране загубата на биологично разнообразие

Подцели:

15.1 Гарантиране до 2020 г. на опазването, възстановяването и устойчивото използване на сухоземните и вътрешни сладководни екосистеми и

техните услуги, по-специално горите, влажните зони, планините и сухите райони, в съответствие със задълженията,

произтичащи от международните споразумения.

15.2 Насърчаване до 2020 г. на прилагането на устойчиво управление на всички видове гори, спиране на обезлесяването и възстановяване на увредените гори, и значително увеличаване на залесяването и презалесяването в световен мащаб.

15.3 Борба с опустиняването, възстановяване на деградиралите земи и почви, включително засегнатите от опустиняване, суша и наводнения земи и стремеж за постигане до 2030 г. на свят без деградация на земите.

15.4 Гарантиране до 2030 година опазването на планинските екосистеми, включително на биологичното им разнообразие, с оглед укрепване на възможностите им да осигуряват ползи от съществена важност за устойчивото развитие.

15.5 Предприемане на спешни и съществени действия за намаляване деградацията на естествените местообитания, спиране загубата на биологичното разнообразие, защита и предотвратяване до 2020 година изчезването на застрашените видове.

15.6 Насърчаване на честно и справедливо споделяне на ползите, произтичащи от оползотворяването на генетични ресурси, и насърчаване на подходящ достъп до такива ресурси.

15.7 Предприемане на спешни действия за ликвидиране на браконьерството и незаконния трафик на защитени животински и растителни видове и за справяне с търсенето и предлагането на незаконни продукти на дивата природа.

15.8 Приемане до 2020 година на мерки за предотвратяване на въвеждането и значително смекчаване на отрицателното въздействие на инвазивни неместни видове

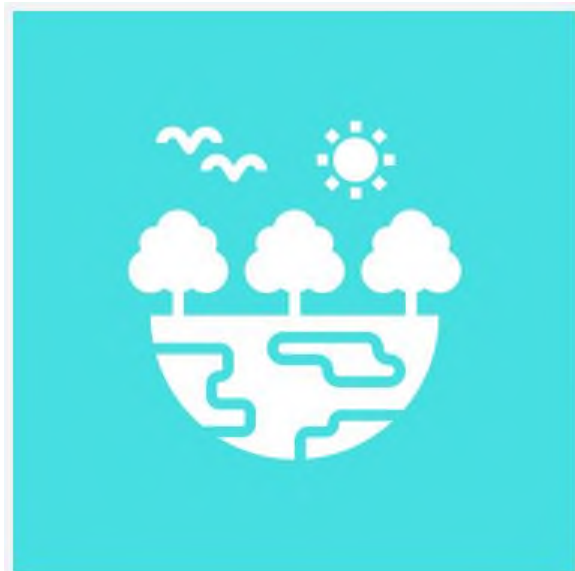
в земните и водните екосистеми, и контролиране или унищожаване на тези видове.

15.9 Интегриране до 2020 година на ценностите на биологичното разнообразие и екосистемите в планирането на национално и местно равнище, процесите на развитие, стратегиите за намаляване на бедността и отчетите.

15.a Мобилизиране и значително увеличаване на финансовите средства от всички източници, предназначени за опазване и устойчиво използване на биологичното разнообразие и екосистемите.

15.b Мобилизиране на значителни средства от всички източници и на всички равнища за финансиране на устойчивото стопанисване на горите и осигуряване на достатъчни стимули за развиващите се страни за развитие на устойчивото стопанисване, включително за опазване на горите и презалесяване.

15.c Засилване подкрепата на световно равнище за усилията за борба с браконьерството и трафика на защитени видове, включително чрез повишаване капацитета на местните общности да намират възможности за устойчив поминък.

Източник: Департамент по икономически и социални въпроси на ООН;
<https://www.mfa.bg/bg/3379>;

<https://www.nsi.bg/bg/content/19408/цели-за-устойчиво-развитие-2030>

Електронното управление като средство за повишаване на прозрачността и отчетността. Публичните органи могат да повишат своята ефективност и да подобрят връзките си с обществеността чрез електронно управление, което представлява използването на технологии за подобряване и улесняване на обществените услуги, например за издаване на актове за раждане или подаване на данъчни декларации онлайн. По-широкият и по-лесен достъп до обществени услуги в крайна сметка повишава тяхната прозрачност и отчетност, като същевременно намалява бюрокрацията и корупцията. От известно време ИКТ предлагат набор от инструменти за

посрещане на нуждите на електронното управление, а през 2020 г. над половината от хората в ЕС на възраст между 16 и 74 години (57 %) са използвали интернет, за да влязат във връзка с публичните органи. Делът на интернет потребителите на публични услуги също не е голям в останалата част на Италия и в повечето части на България, а увеличението от 2013 г. досега е незначително.

Слабото използване на услугите за електронно управление вероятно е свързано с липсата на достъп до интернет и/или с ниското ниво на технологична готовност, което е характерно за някои региони в ЕС. По-конкретно през 2020 г. над 30 % от живеещите в югоизточната част на Румъния са заявили, че нямат никакъв достъп до интернет, независимо дали чрез мобилен телефон, компютър или друго устройство. Една трета от хората в Южна Италия, Западна Хърватия и повечето региони в Румъния и България заявяват, че никога през живота си не са работили с компютър (Карта 7.10в), Специално регионално проучване на Gallup World Poll за 2020 г.

Възможността за използване на поне едно от устройствата, като компютър, лаптоп, таблет, мобилен телефон или смартфон, представлява нужното умение, чрез което могат да се използват услугите на електронното управление. Развитието на информационното общество е от решаващо

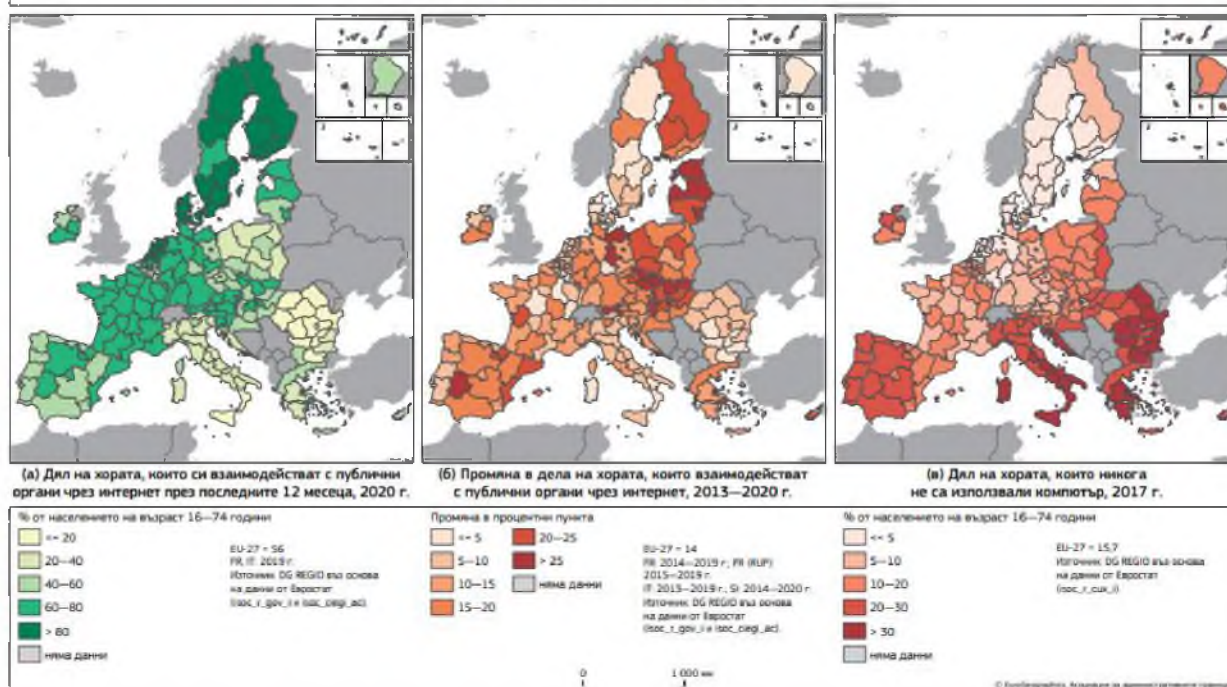
значение за създаването на необходимите условия за модерна, конкурентоспособна икономика и за укрепване на икономическата устойчивост. Как могат да се насърчат повече хора, за да използват интернет за взаимодействие с публичните органи? Увеличаването на честотата на използване на електронното управление може да се разглежда като спирала на положително развитие: ако повечето обществени услуги са лесно достъпни онлайн, повече хора ще бъдат склонни да ги използват; а ако общественото търсене е голямо, властите ще бъдат принудени да разработят по-добри цифрови услуги. Годишните сравнителни док електронното управление дават представа за достъпността и използваемостта на публичните електронни услуги в ЕС27. Те показват как държавите членки се представят в четири основни области на електронното управление: 1. ориентираност към потребителя, която показва достъпността и използваемостта на публични електронни услуги; 2. прозрачно управление, което показва достъпността за разбиране на действията на правителството, процедурите за предоставяне на услуги и равнището на контрол, което потребителите имат върху своите лични данни; 3. трансгранична мобилност, която показва достъпността и използваемостта на услугите от хора и дружества от чужбина; и 4. ключови фактори, които показват наличието на пет функции, като например електронни карти за самоличност. Оценката във всяка област се основава на отговорите от проучването по въпроси относно качеството или количеството на услугите на електронното управление. Средният резултат за четирите области представлява цялостната ефективност на електронното управление в определена държава членка по скала от 0 %, т.е. най-лошата, до 100 % - най-добрата.

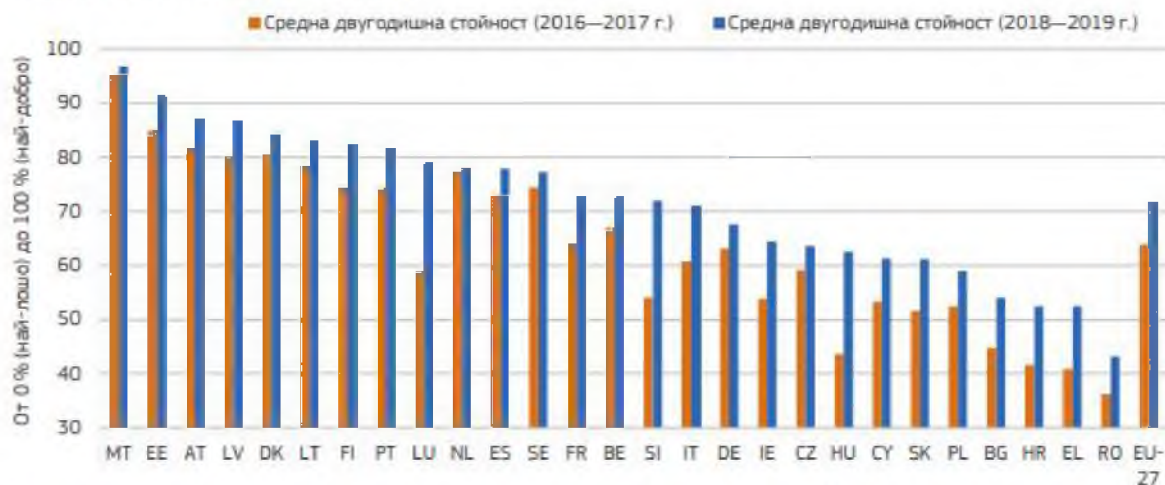
През периода 2016—2017 г. до 2018—2019 г.28, предоставянето на цифрови обществени услуги се подобри във всички държави членки на ЕС, но с различни темпове (Фигура 7.13).

Насочеността към потребителите се е подобрила във всички държави членки, което предполага, че публичните услуги са станали по-достъпни онлайн, по-съобразени с мобилни устройства и с повече налична онлайн помощ. Хората, които живеят в чужбина, обикновено изпитват затруднения при достъпа и използването на онлайн услуги в родната си страна, както се вижда от ниските резултати по показателя за трансгранична мобилност, който е слабо място за всички държави членки на ЕС. Основна пречка е затруднението, с което хората в чужбина се сблъскват при достъпа до услуги, изискващи удостоверяване. През 2018—2019 г. само 9 % от услугите, до които жителите обикновено имат достъп чрез национален електронен документ за самоличност - електронна лична карта - са били достъпни и чрез чуждестранна електронна лична карта. Европейската комисия предложи нов регламент относно цифровата самоличност, за да подобри трансграничната оперативна съвместимост на националните системи за онлайн идентификация. Европейската цифрова самоличност²⁹ ще бъде достъпна за гражданите, жителите и предприятията на ЕС, които желаят да се идентифицират или да потвърдят определена лична информация. „Цифровият компас“ за 2030 г. определя основните етапи за пълноценно използване на предимствата на цифровия ЕС, включително за подобряване на електронното управление. По-конкретно, до 2030 г. всички основни публични услуги трябва да бъдат достъпни онлайн, всички граждани трябва да имат достъп до електронна здравна карта, а 80 % от населението трябва да може да използва електронна идентификация.

Карта 7.10 Използване на интернет и компютър

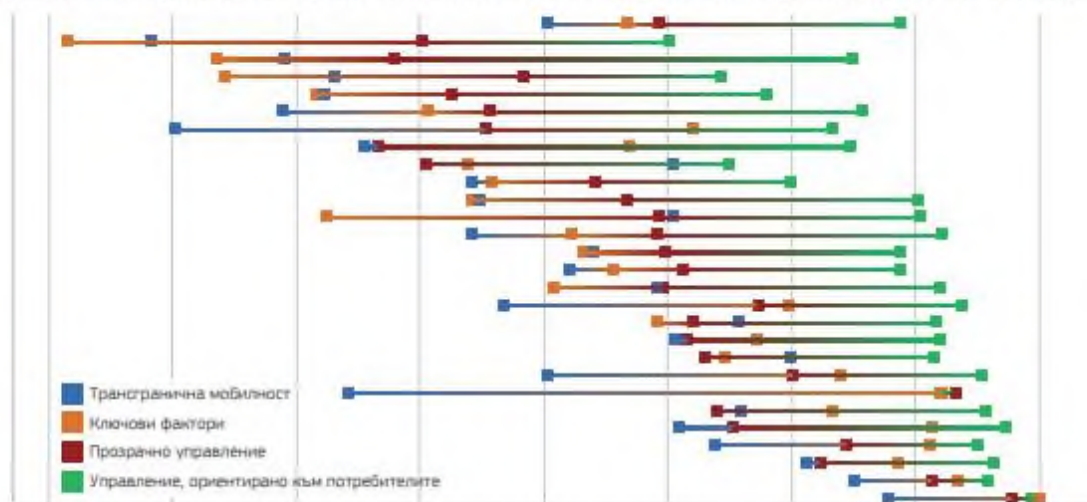

Фигура 7.13 Общ резултат по страни в областта на електронното управление, 2016–2017 г. и 2018–2019 г.

Сравнителен показател, изчислен като среден резултат за четирите набора от показатели за електронно управление. Държави членки, подредени от най-добрите към най-лошите резултати през 2018–2019 г.

Фигура 7.14 Резултати на страните в области на електронното управление, 2018—2019 г.

Средна двугодишна стойност (2018 г. + 2019 г.)

Страни, класирани от най-лошите към най-добрите резултати (прочит отгоре надолу) според средното им представяне в четирите области.
Източник: сравнителен доклад за електронното управление (Van der Linden et al., 2020 г.).

Ў Национални инвестиции и сближаване

- През програмния период на 2014—2020 г. финансирането по линия на политиката на сближаване значително допринесе за поддържане на публичните инвестиции в ЕС в смисъла на фискалната консолидация вследствие на икономическата и финансовата криза; това особено важи за страните, участващи в политиката на сближаване.
- Въпреки че в много случаи държавите членки на ЕС провеждат значими национално финансирани политики за справяне с регионалните различия, политиката на сближаване е основният източник за финансиране на политиките за регионално развитие в по-слабо развитите държави членки.
- Публичните инвестиции от ЕС или от национални източници са от особено значение за регионалното развитие, особено когато привличат допълнителни частни инвестиции за подсилване на процеса.
- Политиките, които прехвърлят икономическата активност към отрасли с по-висока добавена стойност и подобряват производителността и конкурентоспособността, заедно с инвестициите в човешки капитал, транспортна инфраструктура и подобро управление, като че ли са най-ефективни за намаляване на регионалните различия.
- До 2019 г. публичните финанси на ЕС бележат стабилно подобрение на последиците от финансовата криза от 2008—2009 г. Въпреки това, ограниченията, въведени с цел контрол върху пандемията от COVID-19, наложиха извънредни политически мерки за противодействие на предизвикания от пандемията икономически спад и за запазване на работни места, което от своя страна влоши бюджетния баланс във всички държави членки.

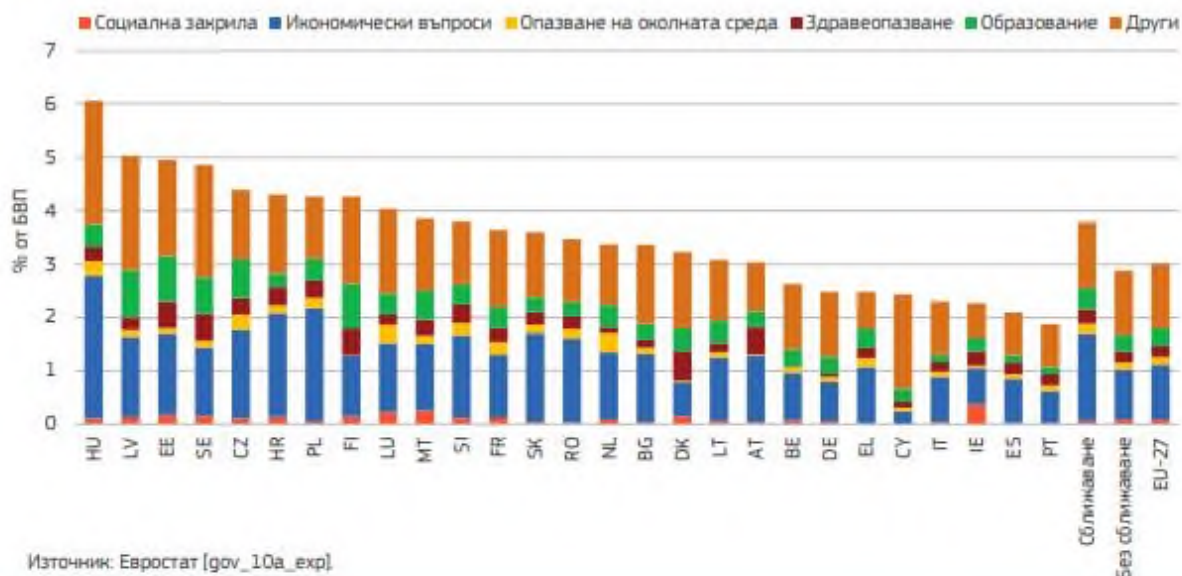
- В началото на кризата от COVID-19 публичните инвестиции в ЕС бяха по-ниски, отколкото преди финансовата криза от 2008—2009 г., особено в много страни, включени в политиката на сближаване, което породило опасения относно въздействието върху техния дългосрочен потенциал за растеж и сближаването на БВП на глава от населението с този на останалата част на ЕС.
- Регионалните и местните власти са направили почти една трета от общите държавни разходи и голямата част от публичните инвестиции в ЕС (58 % през 2019 г.), въпреки че между държавите членки има значителни разлики.
- Показателите за регионално и местно самоуправление предполагат, че решенията за разходи и инвестиции са по-централизирани в страните по политиката на сближаване, отколкото в останалата част на ЕС.

Ў Принципът на допълняемост в европейските структурни и инвестиционни фондове

В регламентите за ЕСИФ за 2014—2020 г. се посочва, че предоставяната от тях подкрепа следва да допълва, а не да замества публичните или еквивалентните структурни разходи на държавите членки (т.е. финансираните от държавата бруто капиталобразуване или инвестиции). Следователно през целия програмен период държавите членки трябва да поддържат ниво на публичните или еквивалентните структурни разходи, което е поне равно на референтното ниво, определено в споразумението за партньорство от началото на периода. С оглед на бъдещето това е валидно и за новото поколение фондове на политиката на сближаване за периода на 2021—2027 г. Планираният профил на публичните структурни разходи трябва да бъде включен в споразуменията за партньорство. След като бъдат одобрени, съответните стойности се приемат за референтно ниво на разходите, което трябва да се поддържа през периода 2014—2020 г. Накратко, процедурата за проверка се състои в сравняване на средното ниво на бруто образуване на основен капитал като процент от БВП, отчетено в програмите за стабилност и сближаване, представени като част от европейския семестьър, с референтните нива, отчетени в споразуменията за партньорство (когато проверката се извършва на регионално равнище, се използва нивото на бруто образуване на основен капитал в по-слабо развитите региони). Счита се, че държавата членка е спазила принципа на допълняемост, ако средногодишните структурни разходи са равни или по-високи от референтното ниво. Актуално състояние Между 2018 г. и 2019 г. се проведе междинната проверка на принципа на допълняемост за периода 2014—2020 г. В края на процеса бе установено, че България, Италия и Румъния не отговарят на изискванията. В резултат на това през есента на 2019 г. Комисията информира съответните власти, че ще трябва да увеличат публичните инвестиции, за да достигнат необходимите нива. Последващата проверка през 2022 г. ще вземе под внимание настъпили значителни промени в икономическото положение след междинната проверка, включително в резултат на рецесията, предизвикана от пандемията от COVID-19 и реакциите на публичната политика.

Фигура 8.9 Общи държавни инвестиции в избрани области на политиката, 2019 г.

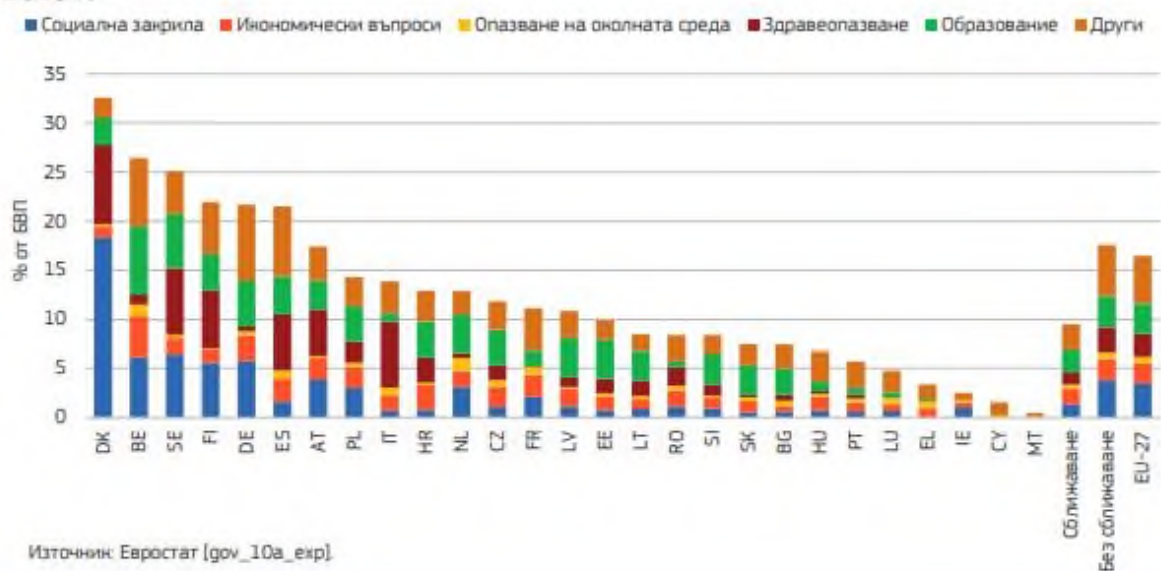

Фигура 8.10 Общи държавни инвестиции в избрани области в категория „Икономически въпроси“, 2019 г.

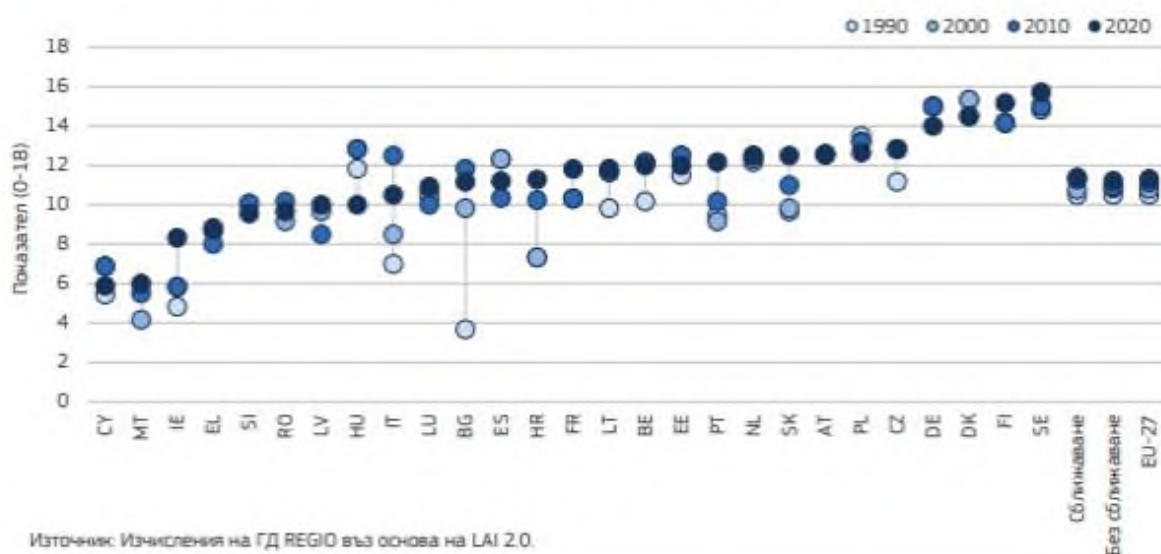

В рамките на категорията за икономически въпроси, голяма част от инвестициите са ориентирани към транспорта, като през 2019 г. те възлизат на 0,8 % от БВП в ЕС; във всички държави членки това е най-голямата област на инвестиции в категорията, като се колебаят от 2,4 % от БВП в Унгария до 0,2 % в Кипър (Фигура 8.10)

Фигура 8.14 Поднационални държавни разходи в избрани области на политиката, 2019 г.

Фигура 8.20 Показател за местно самоуправление 1990 г., 2000 г., 2010 г. и 2020 г.

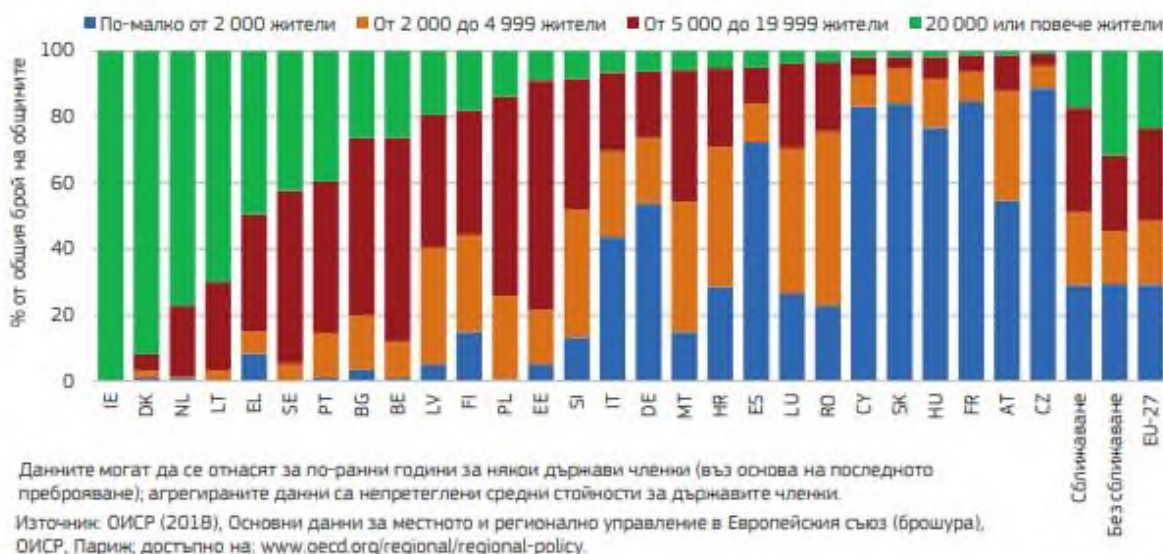
Û Институционалната автономност

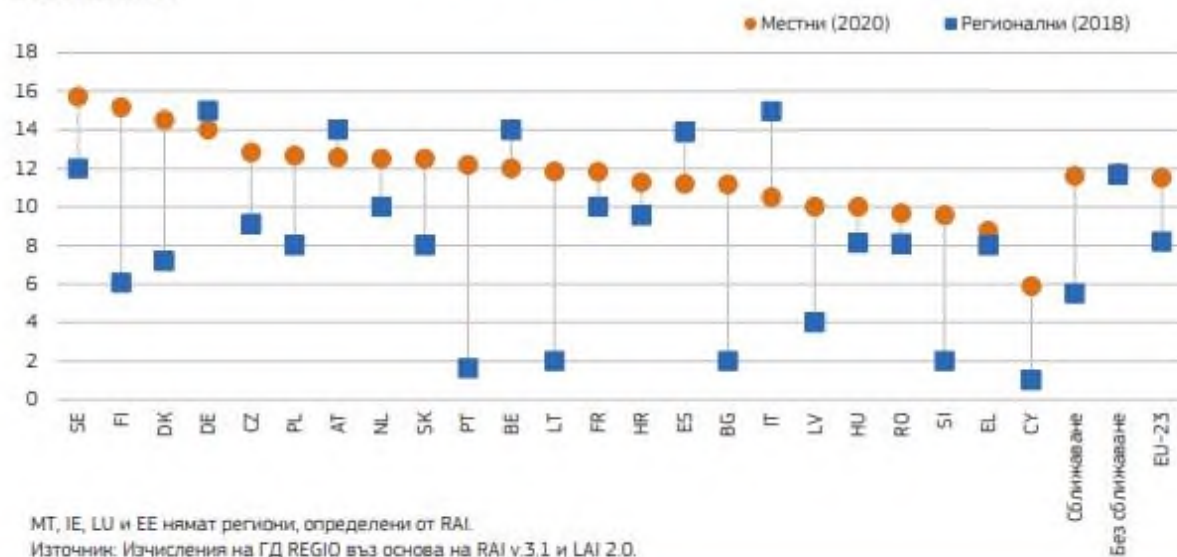
Институционалната автономност е степента, до която някой регионален или местен орган на управление е формално независим по отношение на по-високите нива на управление; автономността в областта на политиките е свързана с обхвата на политиките (или функциите), за които отговарят регионалните или местните органи;

фискалната автономност е степента, до която те могат да събират данъци самостоятелно; кредитната автономност е степента, до която те могат да вземат заеми; представителството е свързано със степента, до която регионите имат независим законодателен и изпълнителен орган, а организационната автономност при местните органи е степента, до която те разполагат със свобода да вземат решения относно собствената си организация и изборителна система. Всеки показател приема стойности от 0 до 18. В 23 държави членки на ЕС с региони, определени в показателя за регионално самоуправление (вж. бележката към Фигура 8.17), равнището на регионална автономност средно се е увеличило през последните три десетилетия, като по-голямата част от увеличението е между 1990 г. и 2000 г. Между 1990 г. и 2018 г. показателят се е увеличил в 14 държави членки, като в Литва, Словакия и Гърция се наблюдава известно намаление през последното десетилетие, след като преди това е имало увеличение. Показателят остава непроменен. Държавите членки с най-голяма регионална автономност са федералните държави членки (Австрия, Белгия и Германия), както и силно децентрализираните държави Испания и Италия (всички те са получили 14 или 15 от възможни 18 точки по този показател). На другия край на скалата са унитарните държави Кипър, Португалия, България, Литва и Словения (с резултат от едва 1 или 2 от възможни 18), като Латвия има малко по-високо ниво на регионална автономност (с резултат 4). Децентрализацията помага да се подкрепят интегрираните политики, насочени към конкретното място, които са особено важни в големите държави членки със значителни вътрешни различия.

Фигура 8.21 Общини по брой на населението, 2018 г.

Фигура 8.22 Резултати по показатели за регионално и местно самоуправление, 2018/2020 г.

Û Заключение

При сравнение с държавните капиталови инвестиции, значението на политиката на сближаване за държавите членки, особено за по-слабо развитите от тях, се е увеличило значително през последния Глава 8: Национални инвестиции и сближаване 265 програмен период. Въпреки че цялото финансиране по политиката на сближаване не е насочено към публични капиталови инвестиции, данните показват, че през последното десетилетие политиката на сближаване ефективно е допринесла за възстановяване и поддържане на нивата на публични инвестиции в ЕС след спада, причинен от Голямата рецесия от 2008—2009 г. и кризата с държавния дълг от 2011 г. Данните от проучванията на конкретни случаи показват, че държавите членки на ЕС имат няколко национално упълномощени и изключително национално финансирани политики за преодоляване на регионалните различия. Но въпреки това, политиката на сближаване се явява основният източник на финансиране на политиките за регионално развитие. Въпреки че са териториални по обхват, повечето мерки на националните политики обикновено се разработват и прилагат от централните власти с ограничено участие на регионалните органи, докато политиката на сближаване изисква партньорство с регионалните и местните власти. Публичното финансиране с цел инвестиране, независимо дали от ЕС или от национални източници, е важно за оформянето на регионалното развитие, особено когато привлича частни инвестиции. Политиките за подобряване на производителността на труда и за изместване на икономическата активност от отраслите с ниска добавена стойност към тези с висока, така например влагане на инвестиции в човешкия капитал, транспортната инфраструктура и подобреното управление, изглежда дават добър резултат за намаляване на регионалните различия. Публичните финанси в държавите членки на ЕС стабилно се увеличават от периода след Голямата рецесия през 2008—2009 г. до 2019 г., но избухването на пандемията от COVID-19 и предизвиканият от нея икономически спад изискват извънредни политически мерки, които през 2020 г. увеличиха бюджетния дефицит във всички държави членки. При избухването на кризата от COVID-19 публичните инвестиции в ЕС все още бяха по-ниски, отколкото преди финансовата криза от 2008—2009 г., особено в много страни по политиката на

сближаване, което пороци опасения относно последиците от понижените нива на инвестиции за икономическото сближаване и дългосрочното развитие. Поднационалните органи правят почти една трета от общите държавни разходи в ЕС, като разликите между държавите членки са големи. Но тази разлика бавно намалява с времето, което предполага нарастваща децентрализация на отговорностите, поне по отношение на извършване на разходите. Поднационалните органи извършват значителна част от публичните инвестиции в ЕС - около 58 % от общите публични инвестиции през 2019 г., като отново се наблюдават значителни разлики между държавите членки. През периода преди кризата от COVID-19 поднационалните органи в страните по политиката на сближаване и страните извън тази политика са постигнали сходни равнища на публични инвестиции спрямо БВП, въпреки че между държавите членки има значителни разлики, които отразяват различията в институционалните рамки. Показателите за регионална и местна автономност при вземането на решения относно разходите и инвестициите показват, че тя е значително по-ниска в страните по политиката на сближаване отколкото в страните извън нея. Въпреки че между 1990 г. и 2010 г. разликата е намаляла, през изминалото десетилетие тя отново показва тенденция за увеличение.

Таблица 9.2 Показатели за „По-зелена Европа”: Цели за 2023 г. и постигнати резултати до края на 2020 г.

	Цел за 2023 г.	Избрани проекти	Изпълнени, брой и % от целта
Брой домакинства, преминали в по-горен клас на енергопотребление	600 000	663 000	359 400 (60 %)
Намаляване на годишното потребление на първична енергия на обществените сгради (в гигават/часа)	6 480	7 069	1 892 (29 %)
Възобновяеми енергийни източници: допълнителен капацитет за производство на енергия от възобновяеми източници (в мегават/часа)	6 618	7 404	2 734 (41 %)
Очаквано годишно намаление на парниковите газове (в млн. тона еквивалент на CO ₂)	20,8	23,4	4,4 (21 %)
Обща дължина на новите или подобрените трамвайни линии и линии на метрото (в км)	478	542	137 (29 %)
Брой жители, които се ползват от мерки за защита от наводнения	27 700 000	42 000 000	11 300 000 (41 %)
Допълнителен брой жители с достъп до подобрено водоснабдяване	14 900 000	19 500 000	3 500 000 (24 %)
Допълнителен брой жители с достъп до подобрено пречистване на отпадъчните води	600 000	663 000	359 400 (60 %)

Източник: Cohesion Open Data <https://cohesiondata.ec.europa.eu/d/aesb-873i>

Действия на ЕС в областта на климата и Европейския зелен пакт

Изменението на климата и влошаването на качеството на околната среда са най-сериозните заплахи за условията на живот в Европа, а и в света като цяло. В отговор на това ЕС прие Европейския зелен пакт - нова стратегия за растеж с амбициозни цели по отношение на ефективното използване на ресурсите, конкурентоспособността, емисиите на парникови газове (GHG) и приобщаването. Целта е до 2050 г. икономиката и обществото на ЕС да станат неутрални по отношение на климата чрез намаляване на емисиите, инвестиране в зелени технологии и опазване на околната среда. Комисията предложи европейски закон за климата, за да направи тази цел правно обвързана²

През последните десетилетия ЕС одобри поредица от цели по отношение на емисиите на парникови газове, енергийната ефективност и дела на възобновяемите енергийни източници в потреблението на енергия с цел да се постигне преход към нисковъглеродна икономика. Основните цели на ЕС бяха формулирани в следните рамки (Таблица 3.1):

- пакет от мерки за климата и енергетиката, постижими до 2020 г., приет през 2007 г., който имаше за цел намаляване на емисиите на парникови газове с 20 % (спрямо нивата от 1990 г.), 20 % дял на възобновяемите енергийни източници в потреблението на енергия и подобряване на енергийната ефективност с 20 % до 2020 г;
- рамка в областта на климата и енергетиката до 2030 г., приета през 2014 г., чрез която целите за 2020 г. бяха повишени съответно на 40 %, 32 % и 32,5 %;
- ЕС прие Европейския зелен пакт, чиято цел е икономиката на ЕС да стане неутрална по отношение на климата до 2050 г. Това ще изисква бързо намаляване на емисиите на парникови газове (GHG), повече инвестиции в зелени технологии и опазване на околната среда.
- Между 1990г. и 2019г. емисиите на парникови газове са отбелязали спад с 24%. Това предполага, че ЕС ще постигне целта си до 2020 г. да намали емисиите на парникови газове с 20 %. Новата цел за 2030 г., като част от пакета от мерки „Fit for 55“ (Подготвени за цел 55), е намаляване на емисиите с 55 %. Това би означавало значително съкращаване на емисиите както в рамките на системата за търговия с емисии (ETS), така и извън нея.
- През последните десетилетия потреблението на енергия в ЕС отбеляза значителен спад. Но последните данни сочат, че целта за енергийна ефективност, набелязана за 2020 г., няма да бъде постигната. А целта за 2030 г. е още по-амбициозна и ще изисква допълнителни усилия.
- Делът на възобновяемите енергийни източници в потреблението на енергия в ЕС постоянно нараства - от 11 % през 2006 г. до 19 % през 2018 г., което е близо до целта, поставена за 2020 г. от 20 %, но някои държави членки изостават от своите национални цели, набелязани за 2020 г. Постигането на целта от 40 % до 2030 г. ще изисква съвместни усилия за насърчаване на производството на възобновяема енергия и намаляване на общото потребление на енергия.
- Изменението на климата засяга все по-голям брой региони в ЕС, но въздействието му е различно в зависимост от географското им положение и структурата на тяхната икономика. Отрасли като туризма и селското стопанство вероятно ще бъдат особено засегнати.
- Едва 40 % от водните басейни в ЕС се намират в добро екологично състояние. Въпреки отбелязания съществен напредък, редица селски райони и по-слабо развити региони все още се нуждаят от значителни инвестиции за пречистване на отпадъчните води.
- Делът на отпадъците, възстановени за вторично използване в ЕС, се е увеличил от 46 % през 2004 г. на 54 % през 2018 г. Това спомага за опазване на околната среда, рециклиране на

суровини и оползотворяване на енергия. Но въпреки това, в няколко държави членки равнището на рециклиране и изгаряне с оползотворяване на енергията остава ниско.

- Емисиите на повечето основни замърсители на въздуха в ЕС са намалели значително. Но все още в много градове излагането на замърсители на въздуха е значително. Една трета от градските жители обитават градове, в които е превишена поне една от праговите стойности за замърсяване на въздуха.

- В ЕС продължава да се наблюдава загуба на биологичното разнообразие и влошаване на екосистемните услуги във всички сухоземни, сладководни и морски екосистеми. Опазването и възстановяването на биологичното разнообразие може да спомогне за подобряване на съвкупността от екосистемни услуги, както и за смекчаване на изменението на климата и неговите неблагоприятни последици. Така например инвестиране за създаване на градска растителност или формиране на влажни зони може да намали въздействието на горещите вълни и наводненията, да осигури повече местообитания за застрашени видове, да намали замърсяването на въздуха и шума, и да осигури места за отдих, като по този начин подобри и качеството на живот в градовете. В селските райони насърчаването на ландшафти с богато разнообразие може да увеличи екологичната свързаност и да помогне на видовете да се адаптират към изменението на климата, като същевременно се подобряват екосистемните услуги като опрашване, регулиране на климата и водите, и защита от ерозия.

Подобряване на нашата околна среда ЕС е изправен пред безпрецедентни предизвикателства, свързани с устойчивостта на околната среда и по-конкретно - увеличаваща се загуба на биологично разнообразие, влошаване на екосистемните услуги, изчерпване на оскъдните ресурси и различните форми на замърсяване със свързания с това риск за човешкото здраве и благосъстояние. В редица скорошни научни доклади се посочва, че сегашните тенденции в производството и потреблението са фундаментално неустойчиви. ЕС положи началото на много политически инициативи за справяне с тези предизвикателства, като въведе богато разнообразие от законодателни актове за намаляване на замърсяването на въздуха, водата и почвата. Те породиха значителни ползи през последните десетилетия. Градските топлинни острови представляват урбанизирани райони, в които температурите са по-високи от тези в периферните райони. Това често се дължи на факта, че конструкции като сгради, пътища и друга инфраструктура поглъщат и излъчват слънчевата топлина в по-голяма степен, отколкото естествения ландшафт като гори и водни басейни. Междуправителствена научно-политическа платформа относно биоразнообразието и предлаганите от екосистемите услуги (2019); Международна комисия за ресурсите (2019); и Програма на Организацията на обединените нации за околната среда (2019).

ЕС се радват на едни от най-качествените води в света, а над 18 % от територията на ЕС е обявена за природно защитена територия. Като част от европейската Зелена сделка, Европейската комисия

прие стратегия на ЕС за биологичното разнообразие до 2030 г., която признава възстановяването на природата като ключов принос, както за смекчаване на последиците от изменението на климата,

така и за адаптиране към него; стратегия „от фермата до трапезата“; план за действие за нулево

замърсяване; стратегия на ЕС за горите; и стратегия на ЕС за почвите

Осмият план за действие в областта на околната среда е предназначен в подкрепа на целите на Европейския зелен пакт и прехода към неутрална по отношение на климата, ресурсно ефективна и възвращаща се икономика, като същевременно подобри състоянието на екосистемите.

В тези инициативи на ЕС са заложили цели за справяне с екологичните предизвикателства чрез най-малко 20 %; намаляване на продажбите на антимикробни препарати за селскостопански животни и за аквакултурите с 50 %; и обособяване на 25 % от земеделската земя за биологично земеделие. Реформата на ОСП и националните стратегически планове за ОСП, които ще бъдат въведени през 2023 г., ще допринесат за постигането на тези цели.

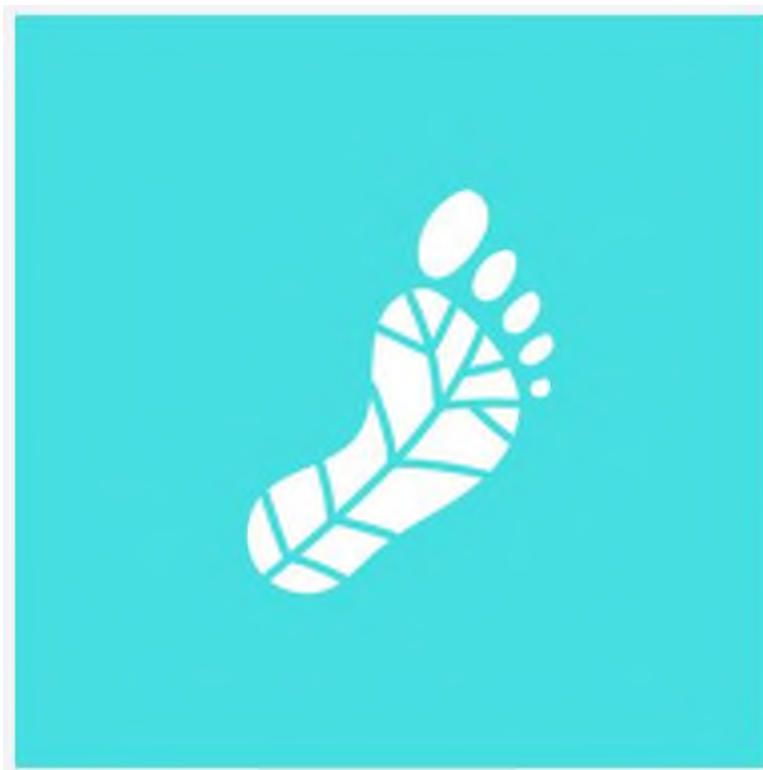
В стратегията „от фермата до трапезата“ са набелязани амбициозни цели за 2030 г. относно намаляване на употребата и риска от химически пестициди и употребата на по-опасни пестициди с 50 %; намаляване на загубите на хранителни вещества с най-малко 50 %; намаляване на употребата на торове с пестициди.

Планът за действие за постигане на нулево замърсяване до 2050 г. има за цел да намали замърсяването на въздуха, водата и почвата до нива, които вече не се считат за вредни за здравето и природните екосистеми. Включва основни цели до 2030 г.: подобряване качеството на въздуха с 55 % с цел намаляване броя на преждевременните смъртни случаи, причинени от замърсяването на въздуха; подобряване качеството на водата чрез намаляване на отпадъците, пластмасовите отпадъци в морето (с 50 %) и микропластмасата, изхвърляна в околната среда (с 30 %); подобряване качеството на почвата чрез намаляване загубите на хранителни вещества и използване на химически пестициди с 50 %; намаляване броя на екосистемите, в които замърсяването на въздуха застрашава биоразнообразието, с 25 %; намаляване дела на хората, обезпокоявани хронично от шума от транспорта, с 30 %; и значително намаляване произведените отпадъци и на остатъчните битови отпадъци с 50 %.

Новата стратегия на ЕС за горите до 2030 г. подкрепя целите на ЕС в областта на биологичното разнообразие, както и целта за намаляване на емисиите на парникови газове с най-малко 55 % до 2030 г. и постигане на неутралност по отношение на климата до 2050 г. Целта на стратегията на ЕС за почвите е да спомогне за постигане на неутралност по отношение на влошаването на качеството на почвите до 2030 г. В стратегията ще се разгледат предизвикателства като идентифициране на замърсени места, възстановяване на почви с влошено качество, определяне на условията за тяхното добро екологично състояние и подобряване на наблюдението върху качество на почвите. съгласувани действия и системни решения. Тяхното осъществяване до голяма степен ще зависи от подкрепата на ЕС и националните политики и инструменти за финансиране.

Термини по актуални политики за региона в екологичен аспект

Препоръчително е да се провеждат регулярно иновационни кампании и обучения на заинтересованите страни за разясняване на новите политики, понятия, цели и възможности за финансиране с фокус зелена икономика и екологичен баланс чрез решения, базирани на природата на територията на МИГ

Речник на термини с фокус Решения, базирани на природата

Морски и крайбрежен аналог на зелената икономика. Синята икономика подкрепя конкретни мерки за разширяване на определението за океански ресурси - за да се признаят основните, животоподдържащи ползи и услуги, които се предоставят от морските и крайбрежните екосистеми. (ЮНЕП)

Биологично разнообразие, биологично разнообразие

Променливостта сред живите организми съответствие с определението за синя от всички източници, включително, interикономика. (Забележка: няма официална alia, сухоземни, морски и други водни екосистеми идефиниция на МОТ за "сини работни места", но екологичните комплекси, от които те са част; това включва концепцията се разбира от служителите на МОТ, разнообразие в рамките на видовете, между видовете и както е посочено по-горе).

екосистемите (CBD 1992, параграф 1)

Сини работни места

Подгрупа от зелени работни места, приведена в

Достоен труд

Определена от Международната организация на труда и одобрена от международната общност като продуктивна работа за жените и мъжете в условията на свобода, равенство, сигурност и човешко достойнство. Достойният труд включва възможности за работа, която е продуктивна и осигурява справедлив доход; осигурява сигурност на работното място и социална защита

Консервация

Защитата, грижите, управлението и поддържането на екосистемите, местообитанията, видовете диви животни и популациите, в или извън естествената им среда, с цел опазване на естествените условия за тяхната дълготрайност (IUCN Definitions)

Синя икономика

на работниците и техните семейства; предлага перспективи за личностно развитие и насърчава социалната интеграция; дава на хората свободата да изразяват своите притеснения, да се организират и да участват във вземането на решения, които засягат техния живот; и гарантира равни възможности и равно третиране за всички. Достойният труд се разглежда като синтез на четири стратегически цели: (1) постигане на всеобщо зачитане на основните принципи и права на работното място; (2) създаване на по-големи възможности за заетост и доходи за жените и мъжете; 3) разширяване на социалната закрила; и (4) насърчаване на социалния диалог. (МОТ 1999)

Достоен труд

Рамката за индикатори за достоен труд (алтернативно, рамката за измерване на достойния труд) се отнася до рамка от статистически и правни показатели, предназначени да подпомогнат измерването и мониторинга на достойния труд на национално равнище. Рамката беше подготвена от тристранна среща на експерти и одобрена от 18-та Международна конференция на трудовите статистици. Рамката обхваща десет съществени елемента, съответстващи на четирите стратегически стълба на [Програмата за достоен труд](#) (пълна и продуктивна заетост, права на работното място, социална закрила и

насърчаване на социалния диалог), както следва:

- А.** Възможности за заетост
 - Б.** адекватни доходи и продуктивна работа
 - В.** достойно работно време
 - Г.** съчетаване на работа, семеен и личен живот
 - Д.** Работа, която трябва да бъде премахната
 - Е.** стабилност и сигурност на труда
 - Ж.** равни възможности и третиране в областта на заетостта
 - З.** Безопасна работна среда
 - И.** социална сигурност
 - К.** социален диалог, представителство на работодателите и работниците
- (МОТ. n.d.(f).; 2013a)

Доход

Възнаграждение в пари и в натура, изплащано на наетите лица, по правило на редовни интервали, за отработено време или извършена работа, заедно с възнаграждение за неотработено време, като например за годишен отпуск, друг платен отпуск или отпуск. Доходите изключват вноските на работодателите по отношение на техните служители, изплащани в социалноосигурителни и пенсионни схеми, както и обезщетенията, получавани от наетите лица по тези схеми. Приходите също така изключват обезщетение при прекратяване и

прекратяване на трудовото правоотношение.
(МОТ 1973)

Екосистема

Динамичен комплекс от растителни, животински и микроорганизменни съобщества и тяхната нежива среда, взаимодействащи като функционална единица. (КБР 1992)

Екосистемен подход

Стратегия за интегрирано управление на земята, водата и живите ресурси, която насърчава опазването и устойчивото използване по справедлив начин.

Адаптация, базирана на екосистемите

Използване на биологичното разнообразие и екосистемните услуги като част от цялостна стратегия за адаптация, за да се помогне на хората да се адаптират към неблагоприятните последици от изменението на климата (CBD 2009)

Заетост

Заетите лица се определят като всички лица в трудоспособна възраст, които през кратък референтен период са били ангажирани с каквато и да е дейност за производство на стоки или предоставяне на услуги срещу заплащане или печалба. Те включват: а) заети лица "на работното място", т.е. които са работили на работа най-малко един час; б) заети лица, които "не са на работа" поради временно отсъствие от работа или поради договорености за работното

време (като работа на смени, гъвкаво работно време и компенсационен отпуск за извънреден труд). Забележка: Заетите лица могат да бъдат наети на няколко работни места през даден референтен период. (Виж определението за работа" по-долу.) (МОТ 2013в)

Заетост в сектора на околната среда (или сектора на екологичните стоки и услуги, EGSS)

Концепцията за заетост в сектора на околната среда се състои от две групи: (1) заетост в производството на екологични продукти и (2) заетост в екологичните процеси. (Тези понятия са дефинирани по-долу.) (МОТ 2013г)

Заетост в производството на екологични продукти

Дефинира се като заетост в производството на екологични стоки и услуги за потребление извън производствената единица. Тя може да съществува в специализирани или в неспециализирани икономически единици. (МОТ 2013г)

Заетост в екологичните процеси

Дефинира се като заетост в производството на екологични стоки и услуги за потребление в рамките на производствената единица. Тя може да съществува в специализирани икономически единици и в икономически единици, които нямат екологичен характер (т.е. неспециализирани производители или производители за собствена сметка). Това са работни места, в които

задълженията на работниците включват производството на екологични стоки и услуги за използване в рамките на икономическата единица, но също така и използването на методи, процедури, практики или технологии, които правят производствените процеси на тяхната икономическа единица по-екологично устойчиви. Това включва методи, процедури, практики или технологии, които например намаляват или премахват замърсяването, намаляват потреблението на вода и енергия, свеждат до минимум отпадъците или защитават и възстановяват екосистемите. Този вид заетост включва и работни места, в които работниците са наети да изследват, разработват, поддържат или използват технологии и практики за намаляване на въздействието върху околната среда на тяхната икономическа единица или да обучават работниците или изпълнителите на единицата в тези технологии и практики. (МОТ 2013г)

Доходи, свързани със заетостта

Плащания в брой, в натура или в услуги, получени от физически лица, за тях самите или по отношение на членове на техните семейства, в резултат на тяхното настоящо или предишно участие в платена или самостоятелна заетост. Доходът, свързан със заетостта, изключва доходите, получени от други източници като имущество, социално подпомагане, трансфери и

т.н., които не са свързани със заетостта. (МОТ 1998)

Форми на труд

Съществуват пет взаимно изключващи се форми на работа. Тези форми на работа се разграничават въз основа на предназначението на производството (за собствена крайна употреба; или за използване от други, т.е. други икономически единици) и естеството на сделката (т.е. парични или непарични трансакции и трансфери), както следва:

А. производствена дейност за собствено ползване, включваща производство на стоки и услуги за собствено крайно потребление (включва производителите на хранителни продукти за собствени нужди, определени по-долу);

Б. трудова работа, включваща работа, извършвана за други лица в замяна на заплащане или печалба (може да се нарича "заетост", както е определено по-горе);

В. неплатена стажантска работа, включваща работа, извършена за други лица без заплащане за придобиване на опит или умения на работното място (в областта на търговията или професията);

Г. доброволен труд, включващ незадължителен труд, извършван за други лица без заплащане;

Д. Други трудови дейности включват такива дейности като неплатен

общественополезен труд и неплатен труд от затворници, когато това е разпоредено от съд или подобен орган, както и неплатена военна или алтернативна гражданска служба, която може да се третира като отделна форма на работа за измерване (като задължителна работа, извършвана без заплащане за други).

(Забележка: Повечето от производствените дейности в рамките на формите на работа съответстват на производствената граница на Системата от национални сметки (СНС) за 2008 г.). Изключенията са (1) Собствено потребление производствена работа производство услуги и (2) Доброволен труд в домакинствата, произвеждащи услуги; в тези случаи производствената дейност съответства на общата производствена граница на СНС.) (МОТ 2013в)

Зелена икономика

Икономика, която води до подобряване на човешкото благосъстояние и социалната справедливост, като същевременно значително намалява рисковете за околната среда и екологичния недостиг. Най-просто казано, зелената икономика може да се разглежда като нисковъглеродна, ресурсно ефективна и социално приобщаваща. В зелената икономика растежът на доходите и заетостта следва да се

ръководи от публични и частни инвестиции, които намаляват въглеродните емисии и замърсяването, повишават енергийната и ресурсната ефективност и предотвратяват загубата на биологично разнообразие и екосистемни услуги. Тези инвестиции трябва да бъдат катализирани и подкрепени от целеви публични разходи, реформи в политиката и промени в нормативната уредба. Пътят на развитие следва да поддържа, засилва и, когато е необходимо, възстановява природния капитал като критичен икономически актив и като източник на обществени ползи, особено за бедните хора, чийто поминък и сигурност зависят от природата. (ЮНЕП 2011)

Зелени работни места (определение на политиката)

Достойни работни места, които допринасят за опазването или възстановяването на околната среда, било то в традиционни сектори като производството и строителството, или в нови, нововъзникващи зелени сектори като възобновяемата енергия и енергийната ефективност. Зелените работни места помагат: а) Подобряване на енергийната и суровинната ефективност б) Ограничаване на емисиите на парникови газове в) Свеждане до минимум на отпадъците и замърсяването г) Опазване и възстановяване на екосистемите и д) Подпомагане на адаптацията към последиците

от изменението на климата. На ниво предприятие зелените работни места могат да произвеждат стоки или да предоставят услуги, които са от полза за околната среда, например зелени сгради или чист транспорт. Тези зелени продукти (продукти и услуги) обаче не винаги се основават на зелени производствени процеси и технологии. Затова зелените работни места могат да се разграничат и по приноса им към екологосъобразни процеси. Например зелените работни места могат да намалят потреблението на вода или да подобрят системите за рециклиране. И все пак, зелените работни места, определени чрез производствени процеси, не произвеждат непременно екологични стоки или услуги. (MOT n.d.(g))

Зелени работни места (статистическа дефиниция)

Подгрупа на заетостта в сектора на околната среда, която отговаря на изискванията за достоен труд (т.е. адекватни заплати, безопасни условия, права на работниците, социален диалог и социална защита). Измерението на достойния труд на работните места в сектора на околната среда може да бъде измерено съгласно съответните показатели, избрани от [наръчника на MOT относно показателите за достоен труд](#). (MOT 2013a, MOT 2013г)

Зелена работа

Цялата работа (както е дефинирана по-долу), свързана с производството на екологични стоки и услуги. Тя включва заетост, доброволен труд и собствено производство за производство на екологични стоки и услуги. (MOT 2013г)

Зелени творби

"Зелените работи", насърчавани от MOT, се отнасят до интензивното развитие, възстановяване и поддръжка на публичната инфраструктура, активите на общността, природните зони и ландшафта, за да допринесат за екологичните цели като адаптиране към изменението на климата и природните бедствия, възстановяване на околната среда, възстановяване на екосистемите и опазване на природата. Често срещани примери за зелени работи са опазването на почвите и водите, залесяването и повторното залесяване, напояването и защитата от наводнения.

Озеленяване

Използва се във връзка със стратегии, политически интервенции, действия или цели, използвани за трансформиране на икономики, предприятия и работни места, които могат да се характеризират като екологично устойчиви, подкрепящи социални и екологични цели. (MOT 2013д)

Екологизиране на икономиката

Стратегия, която се разглежда от страните за подобряване на качеството на живот на техните

граждани и за постигане на целите за устойчиво развитие. Трансформацията на традиционните икономики в зелени се основава на инвестиции в технологии, системи и инфраструктури, които подобряват продуктивните икономически дейности, като същевременно оптимизират използването на природните ресурси и свеждат до минимум въздействието върху околната среда. Целта е да се насърчат инвестиции в подкрепа на социални и екологични цели, които биха действали като двигатели за, а не като пречки пред устойчивия икономически растеж. (МОТ 2013д)

Хибридна инфраструктура

Инфраструктура, която съчетава елементи на конвенционално изградена инфраструктура и природна инфраструктура.

Работа

Набор от задачи и задължения, изпълнявани или предназначени да бъдат изпълнявани от едно лице за една икономическа единица. Работата е свързана с работа срещу заплащане или печалба, т.е. заетост. (МОТ 2013в)

Справедлив преход

Процес, който включва максимизиране на социалните и икономическите възможности на екологичните действия (включително действия във връзка с изменението на климата, управление и възстановяване на екосистемите, подкрепа на биологичното разнообразие), като

същевременно се свеждат до минимум и внимателно се управляват всички предизвикателства, свързани с въздействията върху света на труда, включително въздействията, свързани с пола, в опит да се улеснят резултатите от достойния труд, да се гарантира социален диалог и зачитане на международната работна ръка

станданти в процеса. Насоките на МОН [за справедлив преход](#) са както политическа рамка (обхващаща девет взаимно подсилващи се области на политиката), така и практически инструмент, който помага на страните на всички нива на развитие да управляват прехода към екологично устойчиви икономики. (МОН 2015).

Работна сила

Понятието работна сила се отнася до текущото предлагане на труд за производството на стоки и услуги в замяна на заплащане или печалба. Сумата от заетите лица и лицата в безработица е равна на работната сила. (МОН 2013в)

Природа

Явленията на физическия свят колективно, включително растения, животни, пейзаж и други характеристики и продукти на земята, за разлика от хората или човешките творения.

Природен капитал

Природни активи в ролята им на осигуряване на вложени природни ресурси и екологични услуги за икономическо производство (ООН 1997)

Природна инфраструктура

Стратегически планирани и управлявани мрежи от естествени земи, води и почви, като гори и влажни зони, работни пейзажи и други открити пространства, които запазват или подобряват екосистемните ценности и функции и осигуряват свързаните с тях ползи за човешкото население. (ЮНЕП 2022б)

Природосъобразно предприятие

"Предприятие, занимаващо се с икономическа дейност, което използва природата устойчиво като основен елемент от предлагането на продукти / услуги", както е предложено от Kooijman et al. (2021). Природосъобразните предприятия могат да използват NbS пряко чрез отглеждане, овладяване, събиране на реколтата или устойчиво възстановяване на естествените екосистеми и/или косвено, като допринасят за планирането, доставката или стопанисването на природосъобразни решения. Въпреки това не е очакването, че всички тези предприятия ще се квалифицират като NbS.

Природосъобразни решения

Действия за защита, опазване, възстановяване, устойчиво използване и управление на естествени или модифицирани сухоземни, сладководни, крайбрежни и морски екосистеми, които ефективно и адаптивно отговарят на социалните, икономическите и екологичните предизвикателства, като същевременно осигуряват благосъстояние на човека, екосистемни услуги, устойчивост и ползи за биологичното разнообразие. (ЮНЕП 2022б)

Занятие

Видът на работата, извършвана в работата. Понятието за професия се определя като "набор отработни места, чиито основни задачи и задължения се характеризират с висока степен на

сходство". Дадено лице може да бъде свързано с професия чрез основната работа, заемана в момента, втора работа, бъдеща работа или работа, която преди това е заемала. (MOT 2010)

Защитена територия

Ясно определено географско пространство, признато, предназначено и управлявано чрез правни или други ефективни средства за постигане на дългосрочно опазване на природата със свързаните екосистемни услуги и културни ценности. (Определение на IUCN от 2008 г.)

Нюанси на зелено

Отнася се до различните степени, в които технологиите, продуктите, предприятията и бизнес практиките могат да се считат за зелени, вариращи от реактивни и коригиращи мерки, от една страна, до проактивни мерки, от друга. Таблицата по-долу дава индикация за това преминаване от по-ограничени към по-трансформиращи подходи за избрани сегменти от икономиката. Би било от полза да се доразвие тази концепция, за да се подкрепи по-прецизен анализ на политиката, свързан със зелените работни места.

Нюанси на зеленото: Про-екологични мерки в основните сегменти на икономиката

(MOT, UNEP, ITUC, IOE, 2008)

Умение

Способността за извършване на ръчна или умствена дейност, придобита чрез учене и

Материали	Разширена отговорност на производителя/обратно
Управление	приемане и преработване на продукта
Рециклиран	Дематериализация
е	Дълготрайност и възможност за поправка на продуктите
	Насърчаване на ефективни продуктови/екоетикети
	Местоположения на магазини по-близо до жилищни райони
Търговия на	Свеждане до минимум на разстоянията на потапяне (от
дребно	произхода на продуктите до местоположението на магазина)
	Нова икономика на услугите (продажба на услуги, а не на продукти)
	Опазване на почвата
	Водна ефективност
Селско	Методи за биологично отглеждане
стопанство	Намаляване на разстоянието от фермата до пазара
	Проекти за повторно залесяване и залесяване
	Агролесовъдство
Лесовъдство	Схеми за устойчиво управление и сертифициране на горите
	Спиране на обезлесяването

практика. Терминът "умения" се използва като всеобхватен термин за знанията, компетентността и

опита, необходими за изпълнение на конкретна задача или работа. (MOT, UNEP, ITUC, IOE, 2008)

Развитие на умения

Разбиран в общи линии като основно образование, първоначално обучение и учене през целия живот. (MOT 2019в)

Умения за зелени работни места

Умения, които са необходими за успешното изпълнение на задачи за "зелени" работни места (вж. определението за зелени работни места по-горе) и за превръщането на всяко работно място в по-екологосъобразно. Терминът включва както основни, така и технически умения и обхваща всички видове професии, които допринасят за процеса на екологизиране на продукти, услуги и процеси, не само в екологичните дейности, но и в други сектори. (MOT 2019в)

Производители на хранителни продукти за препитание (или земеделски производители)

Важна подгрупа от лица в собствено производство (вж. определението под "форми на работа" по-горе). Те се определят като:

А. всички, които са извършвали дейности, свързани с производството на "стоки" (в рамките на производствената граница на Системата от национални сметки за 2008 г.), специално произвеждащи и/или преработващи за съхранение селскостопански, риболовни, ловни и събирателни продукти с цел

производство на хранителни продукти, които допринасят за поминъка на домакинството или семейството;

Б. Изключени са лицата, които се занимават с производство като развлекателни или развлекателни дейности. (MOT 2013в)

Устойчива инфраструктура

Инфраструктурни системи и активи, които се планират, проектират, изграждат, експлоатират и извеждат от експлоатация по начин, който осигурява икономическа и финансова, социална, екологична (включително устойчивост по отношение на климата) и институционална устойчивост през целия жизнен цикъл на инфраструктурата. Устойчивата инфраструктура може да включва изградена инфраструктура, природна инфраструктура или хибридна инфраструктура, която съдържа елементи и от двете. (ЮНЕП 2021г)

Устойчиво управление

Управление, чрез което настоящият потенциал на ресурса се използва по най-добрия възможен начин, и не намалява наличността на ресурса

Устойчиво използване

Използване на компонентите на биологичното разнообразие по начин и до степен, които не водят до дългосрочно намаляване на биологичното разнообразие, като по този начин се поддържа неговият потенциал за задоволяване на нуждите и

стремежите на настоящите и бъдещите поколения.
(КБР 1992)

Безработица

Лицата в безработица се определят като всички лица в трудоспособна възраст, които не са били заети (дефинирани по-горе), извършвали са дейности за търсене на работа през определен скорошен период и понастоящем са били на разположение за започване на работа при дадена възможност за работа. (МОТ 2013в)

Заплати

Възнаграждение или доходи, независимо как са определени или изчислени, които могат да бъдат изразени в парични средства и определени по взаимно съгласие или от националното законодателство, които са платими по силата на писмен или неписмен трудов договор от работодателя на наето лице за извършена работа или за извършване, или за услуги, които са предоставени или предстои да бъдат извършени.
(МОТ 1949)

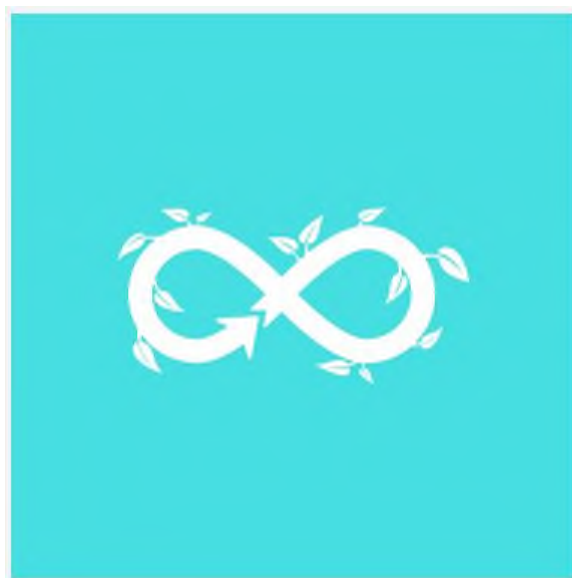
Работа

Всяка дейност, извършвана от лица от всякакъв пол и възраст за производство на стоки или за предоставяне на услуги за използване от други лица или за собствена употреба. (Забележка: работата е широко понятие, което включва както платени, така и неплатени форми на работа). (МОТ 2013в)

Работно време

Времето, свързано с производствените дейности и поддръждането на това време през определен референтен период. Работното време се определя във връзка с производствените дейности в рамките на общата производствена граница, както е определено в Системата от национални сметки (СНС). Работното време включва времето, изразходвано за производството на всички стоки и услуги, независимо дали са платени или неплатени. Работното време не отчита законосъобразността на дейността, вида на договорното споразумение, което я обхваща, или възрастта на лицата, които я извършват. (МОТ 2008б)

Източник: Достоен труд сред природата: Решения 2022 ,© Международна организация на труда и Програмата на ООН за околната среда 2022

Препоръки

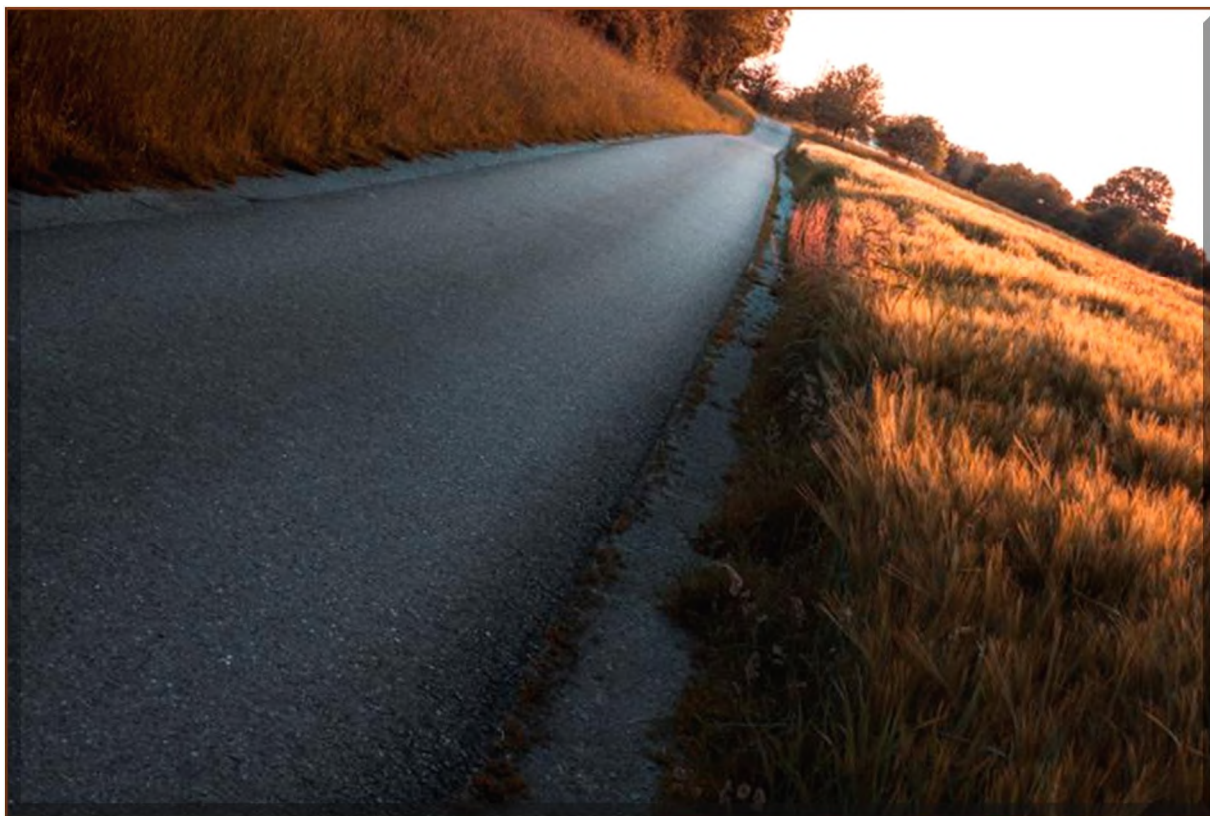
Препоръката след направеното проучване е за активно продължаване на комуникацията със заинтересованите страни в публичния сектор с цел запознаване с актуалните политики и цели на ЕС и възможностите за финансиране по програма Лидер, включително информационни кампании с фокус нови тенденции при решения, базирани на природата, социална инфраструктура и цифровизация.

Събиране и анализиране в годишни доклади на детайлна измерима информация чрез предоставена обратна връзка от социални предприятия, кметски наместници с висока концентрация на население в социална изолация на територията на СНЦ МЕСТНА ИНИЦИАТИВНА ГРУПА БАЛЧИК - ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО и консултиране на техните конкретни нужди, вкл. обучение.

Предоставяне на конкретна целева подкрепа при консултиране на локални петна извън широколентов достъп до интернет обхват и публикуване на проектен фиш към настоящата стратегия с конкретни нужди, заявени от заинтересованите страни в директни срещи по места.

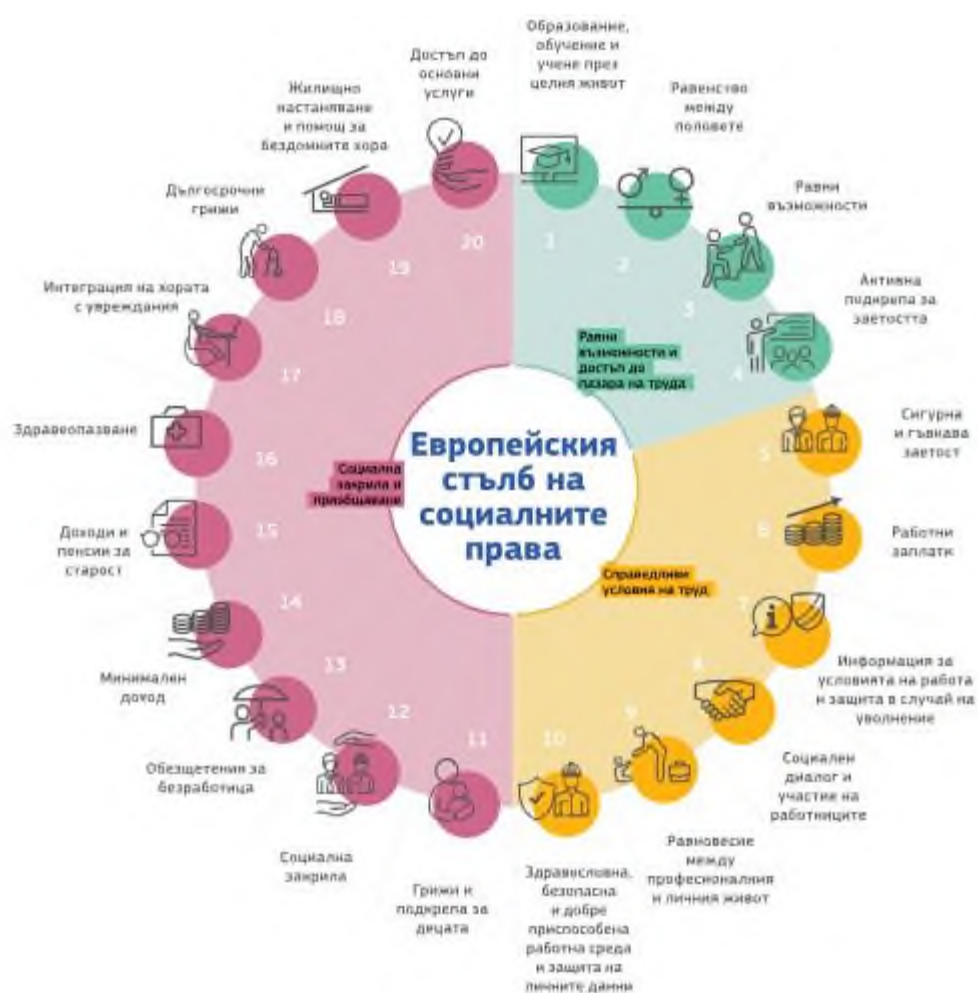
ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ:

1. Анализ на възможностите за прилагане на териториални инструменти- 2021-2027, © WBG/Международната банка за възстановяване и развитие, октомври 2022
2. Департамент по икономически и социални въпроси на ООН-статистика
3. Достоен труд сред природата:Решения 2022 ,© Международна организация на труда и Програмата на ООН за околната среда 2022
4. <https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/en/index.html>
5. [JRC Publications Repository - European Handbook for SDG Voluntary Local Reviews - 2022 Edition \(europa.eu\);](#)
6. [The localisation of the Sustainable Development Goals \(SDGs\) \(europa.eu\);](#)
7. <https://www.mfa.bg/bg/3379> Доброволен национален преглед на изпълнението на Целите на ООН за устойчиво развитие в Република България (2020 г.)
8. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1607&langId=en>
9. <https://www.mfa.bg/bg/3379> ;
10. <https://www.nsi.bg/bg/content/19408/цели-за-устойчиво-развитие-2030>
11. Осми доклад за икономическо, социално и териториално сближаване: Сближаването в Европа до 2050 г, © Европейски съюз, 2022
12. Национален Статистически Институт
13. МЗХ статистика
14. ДФЗ - област Добрич статистика
15. СНЦ МЕСТНА ИНИЦИАТИВНА ГРУПА БАЛЧИК - ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО - статистика
16. ИСУН - статистика

Приложения 1

Европейски стълб на социалните права

Набор от социални показатели

	Водещи показатели	Вторични показатели	ЦУР
Равни възможности	Участие на възрастни в учебни дейности през последните 12 месеца ** Дял на преждевременно напускащите системата на образование и обучение Разнище на цифровите умения за отделните лица Дял на младите хора, незаети с работа, учене или обучение (NEET) (15—29 г.) Разлика в заетостта между половете Квинтилно съотношение на доходите (S80/S20)	Завършили висше образование Слаби резултати в образованието (включително в областта на цифровите умения)** Участие на нискоквалифицирани възрастни в ученето ** Дял на безработните лица, които са преминали обучение в последно време** Разлика в разнището на учениците със слаби резултати между долната и горната четвърт на социално-икономическия индекс (PISA) ** Неравнопоставеност между половете по отношение на заетостта на непълно работно време Разлика в заплащането на мъжете и жените, некorigирани данни Дял на доходите на 40-те % от населението с най-ниски доходи (ЦУР) **	4. Качествено образование 5. Равенство между половете 10. Намаляване на неравенствата

Справедливи условия на труд	Равнище на заетост Равнище на безработица Равнище на дългосрочната безработица Ръст на БРДД на глава от населението	Равнище на активност Равнище на безработицата сред младите хора Заетост на сегашното работно място по продължителност Процент на прехода от временни към постоянни договори Дял на наетите лица на временен трудов договор не по тяхно желание** Фатални трудови злоупотреки на 100 000 работници (ЦУР) ** Дял на работещите лица, изложени на риск от бедност	8. Достоеен труд и икономически растеж
	Дял на изложените на риск от бедност или социално изключване (ИРБИ) Процент на изложените на риск от бедност или изключване при децата (0—17 г.) **	Процент на изложените на риск от бедност Процент на тежките материални и социални лишения Лица, живеещи в домакинства с много ниска икономическа активност Жилища с изключително лоши условия (собственик и наемател) Медианна разлика в риска от изпадане в бедност** Процент на лицата, получаващи обезщетения [дял на лицата на възраст 18—59 години, получаващи социални обезщетения (различни от обезщетения за старост), от изложеното на риск от бедност население]**	

Социална защита и социално включване	Въздействие на социалните трансфери (различни от пенсии) върху намаляването на бедността	Общо социални разходи по функции (% от БВП): Социална закрила, здравеопазване, образование, дългосрочни грижи**	1. Без бедност
	Разлика в заетостта между хората без увреждания и хората с увреждания**	Обхванати от схеми за обезщетения за безработица [краткосрочно безработни лица]**	3. Добро здраве и благоденствие
	Прекомерни разходи за жилище**	Покритие на нуждите от дългосрочни грижи**	
	Деца под 3-годишна възраст в системата за професионални грижи	Агрегиран коефициент на заместване за пенсиите	
	Неудовлетворени потребности от медицински грижи, лично съобщени от заинтересованото лице	Дял от хората, които не са в състояние да поддържат домовете си достатъчно отоплени (ЦУР)**	

** Нов показател в сравнение с настоящата версия на набора от социални показатели (в скоби рамката, в която той се използва понастоящем) Забележка — за допълване на анализа, когато е уместно, ще се използват разбивки по набора от социални показатели по възрастова група, пол, държава на раждане, увреждане.

Принципи на Европейския стълб на социалните права, одобрени през 2017 г.

1. Образование, обучение и учене през целия живот

Всеки има право на достъп до качествено и приобщаващо образование, обучение и учене през целия живот, за да поддържа и придобива умения, които му дават възможност да участва пълноценно в обществото и успешно да осъществява преходи на пазара на труда.

2. Равенство между половете

а. Равното третиране и равните възможности между мъжете и жените трябва да бъдат гарантирани и насърчавани във всички области, включително по отношение на участието в пазара на труда, реда и условията за наемане на работа и напредъка в кариерата.
б. Жените и мъжете имат право на равно заплащане за равностоен труд.

3. Равни възможности

Независимо от пол, расов или етнически произход, религия или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация, всеки има право на равно третиране и равни възможности в областта на заетостта, социалната закрила, образованието, както и достъпа до стоки и услуги, които са на разположение на обществеността. Следва да се насърчава предоставянето на равни възможности на по-слабо представените групи.

4. Активна подкрепа за заетостта

- а. Всеки има право на навременна и съобразена с нуждите помощ за подобряване на перспективите за заетост или самостоятелна заетост. Това включва правото да се получи подкрепа за търсене на работа, обучение и преквалификация. Всеки има право да прехвърля права на социална закрила и обучение по време на преходите в професионалния си живот.*
- б. Младите хора имат право на продължаващо образование, чиракуване, стаж или добро предложение за работа в рамките на 4 месеца, след като останат без работа или напуснат образователната система.*
- в. Безработните лица имат право на персонализирана, непрекъсната и последователна подкрепа. Трайно безработните лица имат право на задълбочена индивидуална оценка най-късно през 18-ия месец от периода на безработица.*

5. Сигурна и гъвкава заетост

- а. Независимо от вида и продължителността на трудовото правоотношение, работниците имат право на справедливо и равно третиране по отношение на условията на труд и достъпа до социална закрила и обучение. Преходът към безсрочни форми на заетост следва да бъде насърчаван.*
- б. В съответствие със законовите разпоредби и колективните споразумения трябва да бъде гарантирана необходимата гъвкавост за работодателите, за да могат бързо да се адаптират към промените в икономическите условия.*
- в. Новаторските форми на труд, които осигуряват качествени условия, следва да бъдат насърчавани. Предприемачеството и самостоятелната заетост следва да бъдат насърчавани. Професионалната мобилност следва да се улеснява.*
- г. Трудовите правоотношения, които водят до несигурни условия на труд, следва да се предотвратяват, включително чрез забрана на злоупотребата с нетипични договори. Изпитателният срок следва да бъде с разумна продължителност.*

6. Работни заплати

- а. Работниците имат право на справедливо възнаграждение, което осигурява достоен стандарт на живот.*
- б. Следва да се осигуряват адекватни минимални работни заплати по такъв начин, че да се удовлетворяват потребностите на работника и неговото семейство в контекста на националните икономически и социални условия, като същевременно се запази достъпът до заетост и стимулите за търсене на работа. Следва да се предотвратява бедността сред работещите.*
- в. Всички работни заплати следва да се определят по прозрачен и предвидим начин в съответствие с националните практики и като се зачита автономността на социалните партньори.*

7. Информация за условията на работа и защита в случай на уволнение

- а. Работниците имат право да бъдат информирани писмено при наемането на работа за своите права и задължения, произтичащи от трудовите правоотношения, включително за изпитателния срок.*
- б. Преди уволнение работниците имат право да бъдат информирани за причините и да получат предизвестие в разумен срок. Те имат право на достъп до ефективно и безпристрастно разрешаване на спорове и, в случай на неоснователно уволнение, правото на правна защита, включително подходящо обезщетение.*

8. Социален диалог и участие на работниците

- а. Следва да се провеждат консултации със социалните партньори относно разработването и изпълнението на политиките в областта на икономиката, заетостта и социалните политики в съответствие с националните практики. Те следва да бъдат насърчавани да договарят и сключват колективни споразумения в области от значение за тях, при спазване на тяхната автономност и право на колективни действия. Когато е целесъобразно, сключените между социалните партньори споразумения следва да бъдат прилагани на равнището на Съюза и неговите държави членки.*
- б. Работниците или техните представители имат право да бъдат информирани и да се иска тяхното мнение своевременно по въпроси от значение за тях, особено във връзка с прехвърлянето, реструктурирането и сливането на предприятия и колективни уволнения.*
- в. Следва да се насърчава подкрепата за увеличаване на капацитета на социалните партньори с цел да се насърчава социалният диалог.*

9. Равновесие между професионалния и личния живот

- Родителите и лицата с отговорности за полагане на грижи имат право на подходящ отпуск, гъвкаво работно време и достъп до услуги за полагане на грижи. Жените и мъжете следва да имат равнопоставен достъп до специални отпуски, за да изпълняват своите отговорности за полагане на грижи, и следва да бъдат насърчавани да ги използват по балансиран начин.*

10. Здравословна, безопасна и добре приспособена работна среда и защита на личните данни

- а. Работниците имат право на високо ниво на защита на здравето и безопасността на работното място.*
- б. Работниците имат право на работна среда, приспособена към техните професионални нужди и която им дава възможност да удължат участието си на пазара на труда.*
- в. Работниците имат право на защита на личните си данни в контекста на работата.*

11. Грижи и подкрепа за децата

а. Децата имат право на достъпно ранно образование и грижи с добро качество.

б. Децата имат право на закрила от бедността. Децата от семейства в неравностойно положение имат право на специални мерки за насърчаване на равните възможности.

12. Социална закрила

Независимо от вида и продължителността на своето трудово правоотношение, работниците и, при съпоставими условия, самостоятелно заетите лица, имат право на подходяща социална закрила.

13. Обезщетения за безработица

Безработните лица имат право на подходяща подкрепа за активизиране от публичните служби по заетостта, за да се интегрират (повторно) на пазара на труда, както и на адекватни обезщетения за безработица с разумна продължителност, в съответствие със своите вноски и с националните правила за допустимост. Тези обезщетения не трябва да бъдат демотивиращ фактор за бързото завръщане към заетост.

14. Минимален доход

Всеки човек, който не разполага с достатъчно средства, има право на подходящи обезщетения за минимален доход, гарантиращи достоен живот на всички етапи от живота, както и ефективен достъп до стоки и услуги за подкрепа. За лицата, които могат да полагат труд, обезщетенията за минимален доход следва да бъдат съчетани със стимули за (повторно) интегриране на пазара на труда.

15. Доходи и пенсии за старост

а. Работниците и самостоятелно заетите лица при пенсиониране имат право на пенсия, съответстваща на техните вноски и гарантираща адекватни доходи. Жените и мъжете следва да имат равни възможности за придобиване на пенсионни права.

б. Всички хора в напреднала възраст имат право на средства, които да гарантират достоен живот.

16. Здравеопазване

Всеки има право на своевременен достъп до финансово достъпни превантивни и лечебни медицински грижи с добро качество.

17. Интеграция на хората с увреждания

Хората с увреждания имат право на подпомагане на доходите, което осигурява достоен живот, услуги, които им дават възможност да участват на пазара на труда и в обществото, и работна среда, приспособена към техните нужди.

18. Дългосрочни грижи

Всеки има право на достъп до финансово достъпни дългосрочни грижи с добро качество, по-специално домашни грижи и обществени услуги по места.

19. Жилищно настаняване и помощ за бездомните хора

*а. На нуждаещите се следва да се предоставя достъп до социално жилищно настаняване или жилищно подпомагане с добро качество.
б. Уязвимите хора имат право да получават подходяща помощ и закрила срещу принудително изселване.
в. На бездомните хора следва да се предоставят подходящ подслон и услуги с цел да се насърчи тяхното социално приобщаване.*

20. Достъп до основни услуги

Всеки има право на достъп до основни услуги с добро качество, включително водоснабдяване, канализация, енергия, транспорт, финансови услуги и цифрови комуникации. Следва да се осигури подкрепа на достъпа до такива услуги на нуждаещите се.

Времева рамка

2020 г.

[Европейска стратегия за равенство между половете](#)

[Промислена стратегия, план за действие на ЕС за кръгова икономика и стратегия за МСП](#)

[Временна подкрепа с цел смекчаване на рисковете от безработица при извънредни обстоятелства \(SURE\)](#)

[Преразгледа на многогодишна финансова рамка за периода 2021 — 2027 г.](#)

[Механизъм за възстановяване и устойчивост и REACT-EU](#)

[Европейска програма за умения за постигане на устойчива конкурентоспособност, социална справедливост и издръжливост](#)

[Препоръка на Съвета относно професионалното образование и обучение](#)

[Подкрепа за младежката заетост, придружена от засилена гаранция за младежта](#)

[Европейско пространство за образование](#)

[План за действие в областта на цифровото образование \(2021—2027 г.\)](#)

[План за действие за борба с расизма](#)

[Стратегическа рамка на ЕС за равенство, придобиване и участие на ромите, придружена от препоръка на Съвета относно равенството, придобиването и участието на ромите](#)

[Вълна на саниране, включително препоръка на Комисията относно енергийната бедност](#)

[Пакт за уменията](#)

[План за действие за интеграция и придобиване](#)

[Стратегия на ЕС за равнопоставеност на ЛГБТИК](#)

[Предложение за директива относно адекватните минимални работни заплати](#)

[Стратегия за фармацевтичните продукти](#)

[Стратегия за устойчива и интелигентна мобилност](#)

1-во тримесечие на 2021 г.

[Зелена книга относно застаряването](#)

[Европейски план за борба с рака](#)

[Първи етап на консултация със социалните партньори в ЕС относно работата през платформа](#)

[План за действие по Европейския стълб на социалните права](#)

[Предложение за преразглеждане на набора от социални показатели](#)

[Нова стратегия за правата на хората с увреждания](#)

[Задължителни мерки за прозрачност в заплащането](#)

[Препоръка на Комисията относно ефективна активна подкрепа за заетостта](#)

[Цифровото десетилетие на Европа](#)

[Стратегия на ЕС за правата на детето и европейска гаранция за децата](#)

[Съвместен доклад относно прилагането на Директивата за равно третиране в областта на заетостта и](#)

[Директивата за равното равенство](#)

2-ро тримесечие на 2021 г.

Инициатива за устойчиво корпоративно управление
Преразглеждане на Директивата относно оповестяването на нефинансова информация
Последващи действия във връзка с Бялата книга за изкуствения интелект
Надеждна и сигурна европейска електронна идентификация
Актуализация на новата промишлена стратегия за Европа
Нова стратегия за здравословни и безопасни условия на труд
Европейска платформа за борба срещу бездомността
Съобщение относно достойни условия на труд в световен мащаб
Инициатива за жилища на достъпни цени
Насоки относно обществените поръчки за иновации и относно социално отговорно възлагане на обществени поръчки

3-то тримесечие на 2021 г.

Обновена стратегия за устойчиво финансиране

4-то тримесечие на 2021 г.

План за действие за социалната икономика
Законодателство за борба с основаното на пола насилие срещу жени
Индивидуални сметки за обучение и рамка за микроквалификациите
Програма за трансформация на висшето образование
Препоръка на Съвета относно образованието, посветено на устойчивостта на околната среда
Пакет за уменията и талантите
Разширен и задълбочен съвместен доклад за заетостта
Инициатива за колективно договаряне от самостоятелно заетите лица
Европейско пространство за здравни данни
Методология за докладване на социалните разходи по Механизма за възстановяване и устойчивост
Доклад относно Регламента на ЕС за таксономията

2022 г.

Доклад за прилагането на Директивата за работното време
Инициатива за пътища към успеха в училище
Преразглеждане на целите от Барселона
Преразглеждане на рамката за качество на стажовете
Инициатива за дългосрочни грижи
Доклад на новата експертна група на високо равнище относно достъпа до адекватна и устойчива социална закрила
Нови инструменти и показатели за достъпа до здравеопазване

Законодателни предложения за намаляване на експозицията на работниците на опасни химикали, включително азбест
Препоръка на Съвета относно минималния доход
Инициатива за социален диалог
Насоки за предварителни оценки на разпределението на въздействието
Първи доклад на ЕС относно достъпа до основни услуги

2023 г.

Европейски социалноосигурителен паспорт

2024 г.

Първа оценка на Европейския орган по труда

2025 г.

Преразглеждане на Европейския стълб на социалните права

Източник: <https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/en/index.html>

Национални цели

Министрите на заетостта и социалните въпроси на ЕС представиха своите национални цели на [16 юни 2022 г.](#) Вzeti заедно, ангажиментите на държавите-членки поставят ЕС твърдо по пътя към постигане или дори надхвърляне на водещите цели на ЕС.

Преглед на ЕС27 и национални цели (към 16.6.2022 г.)

	Наемане на работа (%)	Обучение за възрастни (%)	Намаляване на бедността (AROPE, хиляди души)
	Цел за 2030 г	Цел за 2030 г	Цел за 2030 г
EU27	78,0	60,0	-15 000
BG	79	35.4	-787

- Кризата с коронавируса спря шестгодишния положителен напредък в заетостта, като нивото на заетост е 72,4% към третото тримесечие на 2020 г.
- До 2016 г. само 37% от възрастните са участвали в учебни дейности всяка година.
- Данните на Евростат показват, че през 2021 г. над един на всеки пет души в ЕС е бил изложен на риск от бедност или социално изключване (21,7% от населението или 95,4 милиона души). Детската бедност е 24,4% .

Заетост, социални въпроси и приобщаване

Какви за възможните действия за превръщане на принципите в реалност в ЕС и във всяка една държава конкретно:

9 от 10 европейци (88%) смятат, че социалната Европа е важна за тях лично, според проучване на Евробарометър за социалните въпроси от 2021 г., съгласно Проучване на Евробарометър

· Повече и по-добри работни места

Създаването на работни места, включително в нововъзникващите зелени и цифрови сектори, е един от основните ни приоритети.

- До 2030 г. поне 78% от населението на възраст от 20 до 64 години трябва да е заето.
- Създаване на възможности за работа в реалната икономика
- Ефективна активна подкрепа за заетостта (EASE)

Комисията се ангажира да помага на държавите членки да поддържат и създават работни места за справедливо, приобщаващо и устойчиво възстановяване от коронавирусната криза. Схемите за съкратено работно време и подобни мерки за задържане на работа спасиха работни места.

Инициативата за ефективна активна подкрепа за заетостта (EASE) ще предостави насоки на държавите членки за създаване на богато на работни места възстановяване, както и повече, по-екологични и по-дигитални работни места. За да помогнат на компаниите и хората, държавите-членки следва да разработят съгласувани политически мерки в съответствие с трите направления на EASE:

1. Ограничени във времето стимули за наемане и преход и подкрепа за предприемачеството;
2. Мерки за повишаване на уменията и преквалификация, като краткотрайни обучения за повишаване на уменията на безработни или неактивни млади хора;
3. Засилена подкрепа от страна на службите по заетостта за смяна на работа;

· Подкрепа за младежка заетост

Младите хора заслужават всички възможни възможности да разгърнат пълния си потенциал и да процъфтяват в зеления и цифров преход. Младите хора често са изправени пред труден старт на пазара на труда и това беше подчертано от пандемията от коронавирус. През юли 2020 г. Комисията стартира Подкрепа за младежка заетост: мост към работни места, която предоставя конкретни политически насоки на държавите членки, за да помогне за повишаване на нивата на младежка заетост. Пакетът за подкрепа на младежката заетост е изграден около четири

направления, които заедно осигуряват мост към работни места за следващото поколение:

- подсилена гаранция за младежта
- подготвена за бъдещето политика на ЕС за професионално образование и обучение
- подновен тласък на чиракуването
- допълнителни мерки
- Подкрепа за смекчаване на рисковете от безработица при спешни случаи (SURE)
- Стимулиране на социалната икономика и създаване на работни места

На 9 декември 2021 г. Европейската комисия представи план за действие за подпомагане на процъфтяването на европейската социална икономика, използвайки нейния икономически потенциал и потенциал за създаване на работни места, както и нейния принос за справедливо и приобщаващо възстановяване, както и зеления и цифровия преход.

Създаване на условия на работа, подходящи за бъдещето

· Адекватни минимални заплати

Гарантирането, че за работните места се заплаща адекватно заплащане, е от съществено значение за гарантиране на достойни условия на труд и живот за работниците и техните семейства, както и за изграждане на справедливи и устойчиви икономики и подкрепа за приобщаващ растеж. През октомври 2020 г. Комисията предложи директива, за да гарантира създаването на положителна динамика за защита на минималната заплата в целия ЕС, като същевременно насърчава колективното договаряне и социалния диалог.

· Защита на хората, работещи онлайн

На 9 декември 2021 г. Европейската комисия предложи набор от мерки за подобряване на условията на труд при работа в платформи и за подкрепа на устойчивия растеж на цифровите платформи за труд в ЕС.

Ускорената цифровизация на работните места и дистанционната работа предлагат огромни възможности, но трябва да имаме предвид и рисковете, които носят. Комисията ще предложи правила на ЕС за възприемане на надеждна употреба на изкуствен интелект в икономиката на ЕС, включително на работното място за всички форми на работа.

Тъй като много от нас разчитат все повече на дистанционни форми на работа, това може да окаже влияние върху работното ни време и способността да

отделяме професионалния живот от личното време. Комисията ще осигури подходящи последващи действия във връзка с препоръките на Европейския парламент относно правото на прекъсване на връзката

Стандарти за безопасност и здраве при работа за нов свят на труда

Подобряването на стандартите за здраве и безопасност на работното място е от съществено значение за защита на здравето на работниците. Също така е добре за икономиката: свързаните с работата злополуки и заболявания водят до приблизително годишни загуби от около 3,3% от БВП в ЕС. През последното десетилетие правилата на ЕС значително подобриха условията на труд, като намалиха честотата на фаталните трудови злополуки с близо 30%. Въпреки това остава да се направи още.

Пандемията от COVID-19 показва колко важни са здравословните и безопасни условия на труд за защита на здравето на работниците, за функционирането на нашето общество и за непрекъснатостта на критичните икономически и социални дейности. В този контекст Комисията прие стратегическата рамка на ЕС за здравословни и безопасни условия на труд за периода 2021-2027 г. Той определя основните действия, необходими за подобряване на здравето и безопасността на работниците през следващите години.

Тази нова стратегия се фокусира върху три междусекторни цели, а именно управление на промяната, причинена от зелени, цифрови и демографски преходи, както и промени в традиционната работна среда, подобряване на превенцията на злополуки и заболявания и повишаване на готовността за всякакви потенциални бъдещи кризи.

Трудова мобилност

Мобилността е в основата на европейския проект. Комисията следва амбициозна програма за справедлива трудова мобилност. Основните скорошни действия включват:

- реформата на Европейския портал за трудова мобилност (EURES)
- преглед на правилата за командироване на работници
- преразглеждане на правилата за координиране на социалното осигуряване
- политически насоки и нови социални правила за мобилните работници в автомобилния

транспорт (включително относно командироването на шофьори)

- борбата с недекларирания труд
- създаването на Европейски орган по труда (ELA)

Сега ще се съсредоточим върху това да гарантираме, че държавите-членки въвеждат тези правила. Европейският орган по труда ще помогне в това начинание.

Пандемията от коронавирус хвърли светлина върху несигурните условия на труд на много мобилни работници, включително сезонни работници. Защитата и подобряването на техните права и условия на труд, като същевременно осигуряват безпроблемна работа на трудовата мобилност за предприятия и администрациите, е от ключово значение за добре функциониращ вътрешен пазар. Комисията прие насоки относно свободното движение на работници и сезонните работници в ЕС в контекста на пандемията от коронавирус.

Умения и равенство

Гаранция, че хората имат правилните умения за днешните и утрешните работни места и равни възможности.

До 2030 г. поне 60% от всички възрастни трябва да участват в обучение всяка година.

Изграждане на съюз на равенството

Стратегия за правата на детето и Европейска гаранция за детето

Комисията предложи [Стратегия на ЕС за правата на детето](#) и Препоръка на Съвета за създаване на [Европейска гаранция за детето](#), за да се гарантира, че децата в риск от бедност и социално изключване имат ефективен достъп до ключови услуги като здравеопазване и образование.

Европейската гаранция за детето, [приета от Съвета по заетостта, социалната политика, здравеопазването и потребителите \(EPSCO\) на 14 юни 2021 г.](#), има за цел да прекъсне цикъла на бедност и социално изключване между поколенията.

Европейска стратегия за хората с увреждания

Хората с увреждания са изправени пред сериозни пречки в образованието, обучението, заетостта, социалната закрила, жилищното настаняване и здравеопазването. Оценката на Европейската стратегия за хората с увреждания 2010-2020 г. показва, че ЕС е допринесъл значително за подобряване на достъпността за хората с увреждания и за насърчаване на техните права.

Въпреки това в области като здравеопазване, заетост, образование и умения напредъкът е по-ограничен или неравномерен. Въз основа на тази оценка и за по-нататъшно увеличаване на равните възможности в ЕС, Комисията прие заедно с Плана за действие на Европейския стълб на социалните права нова стратегия [за правата на хората с увреждания 2021-2030 г.](#), в съответствие с целите на [Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания](#).

Разнообразието в нашето общество и икономика е сила. Дискриминацията на основата на пол, раса или етнически произход, религия или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация е забранена в ЕС. Особено спешни са усилията за справяне със **стереотипите и дискриминацията, основани на пола**.

Стратегия за равенство между половете

Жените в ЕС печелят средно с **16% по-малко** от мъжете

Само **67%** от жените в ЕС са заети в сравнение със **78%** от мъжете

Средно пенсиите на жените са с **30,1%** по-ниски от тези на мъжете

Въпреки напредъка през последното десетилетие нивото на заетост и нивата на заплащане на жените все още изостават от тези на мъжете. Жените продължават да бъдат сериозно недостатъчно представени в позициите за вземане на решения, особено във висшите управленски функции и в корпоративните заседателни зали.

Изпълнявайки [Стратегията за равенство между половете 2020-2025 г.](#), ЕС ще продължи да се бори с насилието, основано на пола, да противодейства на свързаните с пола стереотипи, да насърчава участието на жените във вземането на решения и да работи за премахване на различията между половете на пазара на труда, заплащането и пенсиите.

Равно заплащане и баланс между професионалния и личния живот

Наред с плана за действие на Европейския стълб на социалните права, Комисията предлага директива [за](#) укрепване на прилагането на принципа на **равно заплащане за еднакъв труд или труд с еднаква стойност** между мъжете и жените чрез мерки за прозрачност на заплащането и механизми за прилагане.

Адекватните политики за **баланс между професионалния и личния живот** улесняват съвместяването на професионалния и личния живот. В съответствие с Директивата за равновесието между професионалния и личния живот, ЕС ще продължи да насърчава равното споделяне на грижите и работните отговорности.

Инвестиране в умения и образование за отключване на нови възможности за всички

Правото на обучение и учене през целия живот, заложено в Европейския стълб на социалните права, трябва да бъде реалност за всички в цяла Европа, от градовете до отдалечените и селските райони. Комисията поставя уменията в центъра на политическия дневен ред на ЕС, като насочва инвестициите в хората и техните умения за устойчиво възстановяване след пандемията от коронавирус. Предприятията се нуждаят от работници с уменията, необходими за овладяване на зеления и цифровия преход, а хората трябва да могат да получат правилното образование и обучение, за да процъфтяват в живота.

Институциите за **висше образование и професионалното образование и обучение (ПОО)** гарантират, че нашата настояща и бъдеща работна сила притежава подходящите умения и може да допринесе за възстановяването. Държавите членки получават подкрепа за справяне с тези предизвикателства чрез

- европейското [образователно пространство](#)
- [Програмата за умения](#) за 2020 г
- плана [за действие за цифрово образование](#)

- препоръката на Съвета [относно ПОО за устойчива конкурентоспособност, социална справедливост и устойчивост](#)

За да се постигне целта за умения за 2030 г. от 60% **от възрастните, участващи в обучението** всяка година, са необходими устойчиви публични и частни инвестиции, за да се улесни достъпът до обучение за хора в трудоспособна възраст. Засиленото **финансиране от ЕС**, по-специално чрез [Европейския социален фонд плус](#) и [Еразъм+](#), предоставя безпрецедентни възможности.

Комисията силно насърчава държавите членки да включат в своите национални планове за възстановяване инвестиции и реформи в преквалификацията и повишаването на уменията, една от 7-те водещи области на Механизма за [възстановяване и устойчивост](#).

Възстановяването на Европа също изисква **привличане на нови таланти**. Застаряващото и намаляващо население на Европа оказва структурен натиск върху пазара на труда с недостиг на умения в различни региони и сектори. Както е посочено в [новия пакт за миграцията и убежището](#), Комисията има за цел да гарантира, че рамката на ЕС за законна миграция е от полза за европейските общества и икономики, като привлича таланти и улеснява приемането на работници с различни нива на умения, от които ЕС се нуждае, и мобилността в рамките на ЕС работници от трети страни, които вече са в ЕС.

Социална защита и включване

Насърчаването на социалното включване и борбата с бедността са основни ценности на нашия европейски начин на живот. Макар нивата на бедност да намаляват през последното десетилетие, неравенствата не следват същата тенденция. Относителното положение на доходите на най-уязвимите не се е подобрило. Пандемията изостря съществуващите неравенства, като показва възможни пропуски в адекватността и покритието на социалната защита.

За да се постигне до 2030 г. целта за намаляване на броя на хората, изложени на риск от бедност или социално изключване, с най-малко 15 милиона, един интегриран подход е от съществено значение за справяне с нуждите на всички етапи от живота и за насочване към първопричините за бедността и социалното изключване

- **Да живееш достойно**

Достъпът до **достъпни жилища** е все по-голяма загриженост в много държави-членки, региони и градове. **Бездомността** нараства в повечето държави-членки. Въпреки че политиките за премахване на бездомността могат да бъдат успешни само чрез адаптиран местен или регионален подход, много заинтересовани страни призоваха за европейски тласък за премахване на бездомността в целия ЕС до 2030.

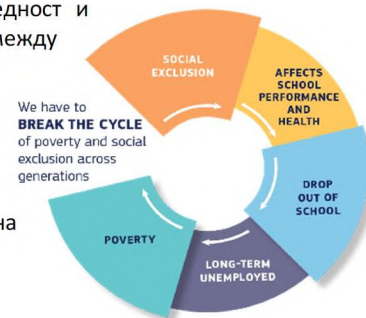
На 21 юни 2021 г. на [конференция на високо равнище](#) в Лисабон европейските лидери поставиха началото на [Европейската платформа за борба с бездомността](#) и подписаха [Лисабонската декларация за борба с бездомността](#).

- **Стратегия за правата на детето и Европейска гаранция за детето**

Комисията предложи [Стратегия на ЕС за правата на детето](#) и Препоръка на Съвета за създаване на [Европейска гаранция за детето](#), за да се гарантира, че децата в риск от бедност и социално изключване имат ефективен достъп до ключови услуги като здравеопазване и образование.

Европейската гаранция за детето, [приета от Съвета по заетостта, социалната политика, здравеопазването и потребителите \(EPSCO\) на 14 юни 2021 г.](#), има за цел да прекъсне цикъла на бедност и социално изключване между поколенията:

Държавите-членки следва да гарантират **свободен и ефективен достъп** на децата в нужда до:

образование и грижи в ранна детска възраст

образование и училищни дейности

поне едно здравословно хранене всеки учебен ден

здравеопазване

Те трябва също така да гарантират ефективен достъп до:

здравословно хранене

адекватно жилище

· **Насърчаване на здравето и грижите**

Системите за здравеопазване и дългосрочни грижи бяха подложени на значително напрежение по време на пандемията, което добави към вече съществуващите предизвикателства, като нарастващо време на чакане за здравни грижи, структурен недостиг на персонал и нарастващи неравенства в здравеопазването. Необходими са реформи и инвестиции в здравните системи

- повишаване на тяхната устойчивост и капацитет за управление на настоящи и бъдещи кризи
- укрепване на първичните здравни грижи и психичното здраве
- подобряване на достъпа до качествено здравеопазване за всички и намаляване на социалните, териториалните и икономическите неравенства в здравеопазването.

Комисията подкрепя държавите членки в тези усилия, като предоставя информация, основана на доказателства, и споделя най-добри практики за укрепване на здравните системи.

Комисията също така предложи [инициатива за дългосрочни грижи](#) през 2022 г. за определяне на рамка за реформи на политиката, които да насочват развитието на устойчиви дългосрочни грижи, които гарантират по-добър достъп до качествени услуги за нуждаещите се.

Източник:

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1607&langId=en>

Самооценка: Рамка за териториален подход към ЦУР

МЕТОДОЛОГИЯ И ПРОЦЕС ЗА САМООЦЕНКА

Рамката за самооценка помага на градовете и регионите да анализират условията за прилагане на териториален подход към ЦУР и да оценят степента, в която следват насоките и препоръките, включени в Контролния списък на ОИСР за публични действия.

Състои се от въпроси, които се основават на ориентираните към действие препоръки в рамките на петте стълба на контролния списък, а именно: (1) политики и стратегии; (2) многостепенно управление; (3) финансиране и бюджетиране; (4) данни и информация; и (5) ангажираност.

Фигурата по-долу показва методологията и процеса за разработване на самооценка. Рамката следва да стимулира прозрачен, неутрален, открит, приобщаващ и насочен към бъдещето диалог между заинтересованите страни относно това какво работи, какво не, какво трябва да се подобри и кой какво може да направи в контекста на локализирането на ЦУР.

Методика за самооценка:

Подготовка

1. Идентифициране на ръководителя на екипа и ролите и отговорностите

Успешната самооценка за прилагане на териториален подход към ЦУР изисква **водеща институция, която координира процеса**. Това може да бъде отдел или специален офис или агенция в града, региона или националното правителство. Институцията трябва да има правомощие да свиква териториалните заинтересовани страни и да може да назначава модератор за семинари по-нататък. Той също така трябва да разполага с човешки и финансови ресурси, за да организира семинари с участието

на множество заинтересовани страни за извършване на самооценката. В допълнение към осигуряването на знания и капацитет за извършване на оценката, водещата институция трябва да бъде мотивирана и способна да популяризира и прилага появилите се предложения за промяна. Би било желателно водещата институция да има опит в локализирането на ЦУР и в използването на методологии за прозрачно и открито събиране на информация от заинтересованите страни.

2. Определяне на цели за оценка и картографиране на заинтересованите страни

Самооценката за прилагане на териториален подход към ЦУР преследва множество цели. Тя трябва да насърчава колективното мислене сред заинтересованите страни, да насърчава взаимното обучение, да подобрява прозрачността, да намалява информационните асиметрии и да повишава отчетността. Важно е да има съгласие относно целите между участниците в процеса.

Заинтересованите страни трябва да могат да видят как техният принос може да доведе до подобряване на текущата институционална среда, политики, действия и програми за локализиране на ЦУР. Поради това е изключително важно водещата институция и заинтересованите страни да обсъдят и да постигнат съгласие относно целите и обхвата на оценката.

Самооценката зависи от стабилно картографиране на заинтересованите страни. За да се осигури високо ниво на представителство на заинтересованите страни в оценката, водещата институция трябва да извърши картографиране на участващите страни. Те трябва да включват представители на публичната администрация, участващи в локализирането на

ЦУР, в идеалния случай от различни нива на управление, организации на гражданското общество, академични среди, младежи и частния сектор. Въз основа на картографирането водещата институция трябва да ангажира заинтересованите страни в оценката и да използва техния принос, за да определи приоритети за последващи действия.

3. Съгласуване на правилата на работилницата и оценката

Семинарът с множество заинтересовани страни за провеждане на самооценката изисква ясни правила. След като целите са дефинирани и съгласувани със заинтересованите страни, участниците трябва Piel да се споразумеят за правилата на семинарите и оценката. Като първа стъпка те трябва да се запознаят с Контролния списък на ОИСП за териториален подход към ЦУР и разбиране на концепциите. Семинарът трябва да даде на водещата институция и заинтересованите страни достатъчно време за споделяне на информация и мнения и събиране на данни и начини за по-добро спазване на контролния списък. Тази информация и материал трябва да бъдат споделени преди семинара. Модераторът трябва да се стреми към балансирано участие на всички заинтересовани страни, за да осигури разнообразие от мнения. Заедно с водещата институция, модераторът трябва да представи и критериите за оценка. На заинтересованите страни трябва да се даде възможност да предоставят открити обратна връзка и да обсъждат събраните мнения.

Диагноза

4. Организация на семинара

Семинарът трябва да предостави платформа, където заинтересованите страни могат да споделят, сравняват и конфронтират мнения относно изпълнението на ЦУР в техния град или регион. Може да са необходими допълнителни срещи в зависимост

от възможностите на заинтересованите страни да предоставят принос между семинарите и да изградят консенсус относно оценката и необходимите действия. Важна част от семинара е действителната оценка, включително обсъждане и съгласуване на резултата за постигнатото ниво на напредък за всеки подкомпонент от Контролния списък на ОИСП (виж по-долу). ОИСП предлага оценка чрез петобална скала

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

(плюс опция „неприложимо“), съответстваща на нивото на изпълнение по време на семинара. В допълнение към запознаването с контролния списък, заинтересованите страни трябва да бъдат информирани за това табло, за да измерват напредъка по различните подкомпоненти.

Общата оценка трябва да бъде разделена на подкомпоненти за всеки от петте стълба на контролния списък на ОИСР за териториален подход към ЦУР.

За всеки от въпросите в контролния списък заинтересованите страни трябва да оценят нивото на неговото прилагане/постижение по петобалната скала за оценка (вижте таблицата по-долу), с един глас на заинтересована страна. Като следваща стъпка трябва да се изчисли средният рейтинг на заинтересованите страни, първо за група заинтересовани страни (напр. публична администрация, частен сектор, гражданско общество, академични среди), а след това за всички заинтересовани страни. Прилагането на такава рейтингова система за всеки от въпросите може да разкрие общи и противоречиви възгледи между различните групи заинтересовани страни. По този начин той би могъл също така да осигури подходящ принос за последващото обсъждане и разработване на действия за това как да се подобри прилагането на всеки компонент от контролния списък.

Отворената комуникация и прозрачните дискусии са фактори за успех на оценката.

По време на семинара модераторът и водещите институции трябва да изяснят всички погрешни тълкувания и да се опитат да разберат причините зад различните мнения. Това се отнася както за нивото на изпълнение на подкомпонентите, така и за възможните приоритети на действията за бъдещето. По този начин може да се анализира разнообразието от възприятия, което може да се дължи на различни нива на знания, опит и интерес. В случай на несъгласие, модераторът трябва да търси допирни точки и консенсус. Семинарът трябва да позволи на заинтересованите страни да предоставят идеи и предложения за това как могат да бъдат адресирани предизвикателствата.

Рейтингова система за самооценка

Оценка	Категория	Описание
5	На място, функционира	Подкомпонентът е пълен и уместен във всички аспекти; не се отбелязват значителни опасения.
4	На място, частично изпълнен	Подкомпонентът е налице, но нивото на изпълнение не е завършено. Части за завършване на рамката може изрично да липсват. Възможно е да има няколко причини за това, включително недостатъчно финансиране, регулаторна тежест, дълги бюрократични процеси и др.
3	На място, не е внедрен	Подкомпонентът е трябвало да бъде внедрен, но никога не е бил внедрен. Например, той може да е неактивен или дейностите да са с твърде ниско значение, за да играят роля в напредъка.
2	В процес на разработка	Подкомпонентът все още не съществува, но рамката е в процес на разработка.
1	Не е на място	Подкомпонентът не съществува и няма планове или действия за разработването му.
-	Неприложимо	Подкомпонентът не е приложим към контекста, в който се извършва самооценката.

Източник: Based on (OECD, 2018).

Действие

5. Създаване на механизми за отчетност и преоценка

Предложенията трябва да се включат в план, който идентифицира средствата, необходими за осъществяване на действия и установяване на график за тяхното изпълнение. Планът за действие може също така да гарантира, че заинтересованите страни играят роля в прилагането на контролния списък и в подобряването на резултатите от политиката. За смислено използване на контролния списък семинарите за самооценка не трябва да остават еднократно събитие. Вместо това водещата институция трябва да поддържа диалога между заинтересованите страни, за да гарантира, че те са консултирани при разработването на последващи действия. По-специално, водещата институция трябва да създаде възможности за заинтересованите страни да продължат да се ангажират и да проследяват напредъка по целите, определени в семинарите. Трябва да се създаде механизъм за отчетност, за да се улесни този процес и да се провери дали приносът на заинтересованите страни е взет предвид и разгледан. В допълнение, самооценката трябва да се повтаря с течение на времето, за да се идентифицират промените, произтичащи от разработването на плана за действие. Всяка повторна оценка трябва да вземе предвид всичките пет стъпки на методологията. Това може да наложи предефиниране на водещата институция, заинтересованите страни, целите и ролите на семинара, ако е необходимо. Тази повторна оценка може да се извършва ежегодно, но всяка повторна оценка трябва да вземе предвид, че въвеждането на промени в управлението и политиката може да отнеме повече от година. Използването на таблото може да даде възможност за сравняване на резултатите във времето.

ВЪПРОСИ ЗА САМООЦЕНКА

Стълб 1. Политики и стратегии

- Използвахте ли рамката на ЦУР, за да дефинирате и оформите вашата визия, стратегия или план за местно развитие, или за да пренасочите съществуващите във вашия град/регион?
- Използвате ли ЦУР като ръководна рамка за справяне с конкретни местни предизвикателства като чисти форми на градска мобилност, достъпни жилища, равенство между половете, достъп до зелени площи, балансирано градско развитие, чиста вода и канализация, качество на въздуха, управление на твърди отпадъци, териториални неравенства или предоставяне на услуги?
- Използвате ли ЦУР за насърчаване на синергии и управление на компромиси между екологичните, социалните и икономическите измерения на устойчивостта (напр. устойчива мобилност, климат и неравенство, приобщаване и зелен растеж и т.н.) във вашия град/регион?
- Използвате ли ЦУР за намаляване на териториалните различия във вашия град/регион?
- Определяте ли приоритети, базирани на място, въз основа на ЦУР чрез процес на участие и множество заинтересовани страни?
- Подкрепяте ли усилията за цялостно изпълнение на Програмата до 2030 г., т.е. по интегриран начин, така че да включва всички нива на управление и общество?
- Съчетавате ли ангажирането на заинтересованите страни с научни инструменти и основан на

доказателства анализ, за да приоритизирате действията, да управлявате компромисите и да насочвате решенията при прилагане на ЦУР?

- Разработили ли сте инструменти (напр. матрица) за анализ на взаимосвързаността на ЦУР и въздействието на решенията в една област на политиката върху другите?
- Интегрирате ли ЦУР в проектирането и прилагането на програми за децентрализирано сътрудничество за развитие (DDC), като ги фокусирате върху областите на политиката, в които вашият град/регион има добри практики и солидни знания за споделяне?

Стълб 2. Многостепенно управление

- Използвате ли ЦУР като рамка за съгласуване на политическите приоритети, стимули или цели в националните, регионалните и местните правителства?
- Използвате ли целите за устойчиво развитие за укрепване на хоризонталната координация и премахване на силозите между различните държавни служби?
- Вашият град/регион участва ли в процеса на доброволни национални прегледи (VNR)?
- Използвате ли доброволни местни прегледи (VLR) или доброволни поднационални прегледи (VSR) като възможност да ангажирате други нива на управление в изпълнението на ЦУР във вашия град/регион и да стимулирате по-добро многостепенно управление за ЦУР?
- Използвате ли VNR/VLR за укрепване на вертикалната координация с други нива на управление?
- Вашият град/регион/национално правителство разработва ли програми за изграждане на капацитет за прилагане на ЦУР на местно ниво?
- Вашият град/регион активен ли е в платформи, които подобряват изграждането на капацитет и партньорското споделяне на опит с други градове/региони или по-високи нива на управление, работещи по ЦУР?
- Използвате ли ЦУР за оценка и подобряване на съществуващите рамки за управление и тестване на нови модели на управление към по-цялостно и изготвяне на политики отдолу нагоре?
- Насърчавате ли сътрудничество през административните граници за управление на компромисите при изпълнението на ЦУР?

Стълб 3. Финансиране и бюджетиране

- Интегрирате ли ЦУР в процесите на бюджетиране във вашия град/регион, напр. определяне на бюджетните разходи въз основа на приоритетите на ЦУР?
- Разпределяте ли финансови ресурси въз основа на приоритетите на местната политика и ключови местни предизвикателства, идентифицирани чрез рамката на ЦУР?
- Използвате ли ЦУР за привличане на нови инвеститори, които да допринесат за местното икономическо развитие на вашия град/регион?
- Подкрепяте ли приноса на частния сектор към ЦУР чрез политически мерки като стимулиране на публично-частни партньорства, които генерират съвместна стойност за гражданите и местния бизнес, или намаляване на риска от частни инвестиции в иновативни и устойчиви продукти и идеи?
- Използвате ли критерии за устойчивост в обществените поръчки, извън критериите за „най-ниска

цена“, за постигане на икономически, социални и екологични резултати, съобразени с ЦУР във вашия град или регион?

- Има ли инициативи за повишаване на осведомеността в службите за обществени поръчки относно потенциалните ползи от устойчивите обществени поръчки (SPP)?
- Има ли поддържащи структури, които да позволяват и насърчават устойчиви обществени поръчки (SPP) на местно ниво, т.е. служби за обществени поръчки и градски служби, участващи в дейности по обществени поръчки или програми за обучение на държавни служители?

Стълб 4. Данни и информация

- Използвате ли данни и качествена информация (напр. разказване на истории, общност от практики), за да покажете представянето и положителните истории на вашия град/регион по отношение на ЦУР?
- Разработили ли сте удобни за потребителя портали с отворени данни, за да помогнете за увеличаване на прозрачността на действията към ЦУР и да покажете приноса на различни участници към Програмата до 2030 г.?
- Определяте ли стимули за създаване, разкриване и използване на данни и информация по иновативни начини, напр. големи/умни/мобилни данни, цифрови карти, сензори в реално време?
- Имате ли данни и локализиращи индикаторни системи за конкретно използване на измерване на напредъка към ЦУР във вашия град/регион?
- Вашите данни за целите на устойчивото развитие и рамки за индикатори информират ли и повлияли ли са на политики и действия за по-добър живот на хората?
- Хармонизирате ли данни и показатели в различни мащаби (т.е. надхвърляйки административните граници), за да ръководите политики и действия за подобряване на живота на хората?
- Вашата рамка на индикаторите за ЦУР съответства ли на тези, използвани от други нива на управление?
- Ако имате хармонизирани и последователни системи от показатели за наблюдение на напредъка на различните нива на управление по отношение на ЦУР, те редовно ли се преразглеждат, за да се оптимизира тяхната уместност и да се засилят, когато е необходимо?
- Вашата рамка на показателите за ЦУР позволява ли ви да идентифицирате териториалните различия и да измервате напредъка над средния за страната?
- Използват ли се показатели, свързани с ЦУР във вашия град/регион за започване на политически диалог с ключови заинтересовани страни и колеги?

Стълб 5. Ангажираност

- Използвате ли ЦУР като средство за повишаване на отчетността и прозрачността в процесите на създаване на политики чрез ангажиране на всички териториални заинтересовани страни, включително гражданско общество, граждани, младежи, академични среди и частни компании?
- Разработили ли сте съвместно и внедрили ли сте визии и стратегии с териториални заинтересовани страни във вашия град/регион чрез процес на участие и множество заинтересовани страни?
- Използвате ли специфични инструменти за ангажиране на териториалните заинтересовани страни в изпълнението на ЦУР във вашия град/регион и в намирането на иновативни решения за Програмата до 2030 г., напр. кампании за осведомяване, партньорства с лидери на общността, мрежи с академичните среди?

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

- Използвате ли ЦУР като инструмент за „мотивация за обществена услуга“, т.е. създаване на допълнителен стимул чрез свързване на ежедневната работа на персонала в администрацията с постигането на глобални цели?
- Свързвате ли се с бизнес общността и използвате ли потенциала на частния сектор, за да допринесете за ЦУР, например чрез споделяне на най-добри практики, които могат да вдъхновят компаниите?
- Подкрепяте ли приноса на частния сектор към ЦУР чрез политически мерки като стимулиране на публично-частни партньорства, които генерират съвместна стойност за гражданите и местния бизнес, или намаляване на риска от частни инвестиции в иновативни и устойчиви продукти и идеи?
- Насърчавате ли споразумения с частния сектор, които насърчават компаниите да интегрират Програмата до 2030 г. в основния си бизнес?
- Улеснявате ли конструктивен диалог между териториалните заинтересовани страни по отношение на изпълнението на ЦУР във вашия град/регион, например чрез организиране на събития, които обединяват участниците, или създаване на консултативни органи за отваряне на участието в местното създаване на политики?

Източник: [JRC Publications Repository - European Handbook for SDG Voluntary Local Reviews - 2022 Edition \(europa.eu\)](https://europea.eu/publications/repository/publication/european-handbook-for-sdg-voluntary-local-reviews-2022-edition);

[The localisation of the Sustainable Development Goals \(SDGs\) \(europa.eu\)](https://europea.eu/publications/repository/publication/the-localisation-of-the-sustainable-development-goals-sdgs);

[https://www.mfa.bg/bg/3379_Доброволен национален преглед на изпълнението на Целите на ООН за устойчиво развитие в Република България \(2020 г.\)](https://www.mfa.bg/bg/3379_Доброволен_национален_преглед_на_изпълнението_на_Целите_на_ООН_за_устойчиво_развитие_в_Република_България_(2020_г.))

